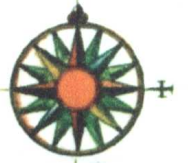

โครงการอนุรักษ์โบราณสถานเนื่องจากอุทกภัย

งานอนุรักษ์โบราณสถาน วัดเจ้าย่า

ตำบลคลองสระบัว อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ปีงบประมาณ ๒๕๕๐

เสนอ อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

โดยห้างหุ้นส่วนจำกัด ธงชัย กายเพชร

คำนำ

วัดเจ้าข้าตั้งอยู่ทางทิศเหนือนอกเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา เป็นวัดเก่าในกลุ่มโบราณสถานริมคลองสระบัว ที่ตั้งทางการปกครองขึ้นอยู่กับ ตำบลคลองสระบัว อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา วัดเจ้าข้ามีการก่อสร้างขึ้นมาตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนกลาง และต่อมาได้รับการปรับปรุงก่อสร้างเพิ่มเติมเรื่อยมาจนกระทั่งเสียกรุงศรีอยุธยาในปี พ.ศ. 2310 จากนั้นจึงถูกทิ้งร้างลงไปในช่วงระยะเวลาหนึ่ง และต่อมาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์จึงมีผู้คนกลับเข้ามาใช้พื้นที่ตั้งแต่ช่วงรัชกาลที่ 3 เรื่อยมาจนหลังจากนั้นจึงถูกทิ้งลงไปจนกระทั่งถึงปัจจุบัน

โบราณสถานในความควบคุมดูแลของกรมศิลปากรนั้น นอกจากจะชำรุดทรุดโทรมตามกาลเวลาแล้ว ยังได้ผ่านวิกฤตการณ์ต่างๆ ทั้งจากภัยธรรมชาติและน้ำมีมือนุญษ์มาหลายครั้งหลายครา ในส่วนของภัยจากน้ำมีมือนุญษ์นั้น กรมศิลปากร ได้ออกมาตรการควบคุมและป้องกัน ไว้อย่างเข้มงวดแล้ว แต่ในส่วนของภัยธรรมชาติที่ไม่สามารถควบคุมได้นั้น ถึงแม้ว่าจะเกิดขึ้นไม่บ่อยนัก แต่ก็ทำให้เกิดความเสียหายแก่โบราณสถานอย่างมาก ภัยธรรมชาติที่มักเกิดขึ้นอยู่บ่อยครั้งนั้นคือ อุทกภัย เนื่องมาจากภูมิประเทศของเกาะเมืองอยุธยานั้นมีแม่น้ำสามสายล้อมรอบและมีคูคลองอยู่มากมาย ทุกครั้งที่น้ำเหนือไหลบ่าลงมาก โบราณสถานบริเวณรอบเกาะเมืองก็จะประสบกับอุทกภัยทุกครั้ง โดยเฉพาะเหตุการณ์อุทกภัยเมื่อช่วงปลายปี พ.ศ. 2549 ที่ผ่านมาซึ่งถือเป็นอุทกภัยครั้งใหญ่อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งสร้างความเสียหายให้แก่จังหวัดภาคกลางของประเทศไทยรวมถึงจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ดังนั้นกรมศิลปากร โดยอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จึงดำเนินงานโครงการอนุรักษ์โบราณสถานเนื่องจากอุทกภัย ปีงบประมาณ 2550 ขึ้นมาเพื่อที่จะดำเนินการฟื้นฟูและซ่อมแซมความเสียหายที่เกิดขึ้น รวมถึงการวางแผนการป้องกันอย่างยั่งยืน เพื่อรับมือกับเหตุอุทกภัยที่อาจจะเกิดขึ้นอีกครั้งในภายภาคหน้า

อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

โดย ห้างหุ้นส่วนจำกัด ธงชัย กายเพชร

มีนาคม 2551

อธิบดีกรมศิลปากรจาก
อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
สารบัญ	
บทนำ	1
บทที่ 1 ประวัติความเป็นมา	5
1.1 ที่ตั้ง	5
1.2 ประวัติและความสำคัญ	5
1.3 ประวัติการดำเนินงานที่ผ่านมา	8
1.3.1 การดำเนินงานขุดค้นขุดแต่งทางโบราณคดีวัดเจ้าท่า ปี 2542	8
บทที่ 2 โบราณสถานก่อนการดำเนินงานบูรณะฟื้นฟู	26
บทที่ 3 โบราณสถานภายหลังการดำเนินงาน	37
3.1 งานทำความสะอาดและกำจัดวัชพืช	37
3.2 งานวัสดุพืชพันธุ์	41
3.3 งานป้ายและสาธารณูปโภค	47
บรรณานุกรม	58
ภาคผนวก	
รายการประกอบแบบ	

บทนำ

หลักการและเหตุผล

วัดเจ้าข่าอยู่ภายนอกพื้นที่เกาะเมืองด้านทิศเหนือ ตั้งอยู่ริมฝั่งตะวันออกของคลองสระบัว ห่างจากวัดหน้าพระเมรุ ไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือประมาณ 2 กิโลเมตร

วัดเจ้าข่าตั้งอยู่ริมคลองสระบัว นอกเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา ตัววัดหันหน้าไปทางทิศตะวันออก แบ่งพื้นที่วัดออกเป็น 2 ส่วน คือ ทางฝั่งตะวันออกและฝั่งตะวันตก ปัจจุบันมีถนนตัดผ่านกลางวัด โบราณสถานวัดนี้ยังปรากฏสภาพบนผิวดินชัดเจนหลายแห่ง แต่ละแห่งยังปรากฏทั้งที่มีสภาพค่อนข้างดี และมีสภาพชำรุดมาก พบหลักฐานทางด้านโบราณคดีที่สามารถวิเคราะห์ถึงการเข้ามาอยู่อาศัย ลำดับยุคสมัย และความสัมพันธ์กับโบราณสถานอื่นได้เป็นอย่างดี หลักฐานทุกด้านที่พบสามารถกำหนดอายุสมัยของโบราณสถานได้ตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนกลางลงมาจนถึงตอนปลาย แล้วขาคหาขไปช่วงหนึ่ง จนมีการเข้ามาอยู่อาศัยอีกช่วงในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

วัดเจ้าข่า น่าจะเป็นวัดที่เจ้านายหรือเชื้อพระวงศ์เคยเสด็จมาประทับ เนื่องจากเป็นวัดหนึ่งในไม่กี่วัดที่มีอาคารทรงดึกลักษณะเดียวกัน คือ ตำหนักพระพุทโธษาจารย์ วัดพุทโธสวรรค์, ตำหนักวัดมเหยงคณ์, ตำหนักวัดกุฎีขาว เป็นต้น มีหลักฐานปรากฏในพระราชพงศาวดารว่า ในรัชกาลสมเด็จพระเจ้าท้ายสระ ทรงโปรดให้พระราชวังบวรสถานมงคล (สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ) ได้โปรดให้ช่างปฏิสังขรณ์วัดนี้ในปี พ.ศ. 2255 และในระหว่างนี้ทรงโปรดฯ ให้สร้างตำหนักไว้ริมวัด สำหรับประทับแรมขณะเสด็จไปทอดพระเนตรงานที่วัดนี้ ต่อมาหลังจากไม่มีพระเจ้าแผ่นดินหรือเจ้านายในราชวงศ์ใดเสด็จมาประทับภายหลังจากที่ปฏิสังขรณ์แล้วเสร็จ คงโปรดฯ ประทานให้วัด และคงใช้เป็นศาลาการเปรียญต่อมาก็เป็นได้

ส่วนตำหนักหลังอื่นรวมทั้งตำหนักที่วัดเจ้าข่าด้วยไม่ปรากฏหลักฐานชัดเจนว่า เป็นที่ประทับของเจ้านายหรือเชื้อพระวงศ์ใด แต่จากลักษณะของอาคารที่มีอิทธิพลของศิลปะตะวันตก ช่อมแสดงให้เห็นว่าวัดนี้น่าจะเป็นวัดที่มีความสำคัญวัดหนึ่ง และผู้ที่สร้างวัดน่าจะเป็นผู้ที่มีความสำคัญ ซึ่งไม่ปรากฏหลักฐานว่าผู้ใดเป็นผู้สร้าง

โบราณสถานที่พบภายในวัดเจ้าข่ามีทั้งหมด 33 แห่ง แบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้ คือ เจดีย์ประธาน วิหาร วิหารน้อย เจดีย์ราช ตำหนัก หอระฆัง อาคารหรือศาลา และกำแพงวัด โบราณสถานเหล่านี้มีหลักฐานการสร้างและบูรณะสืบต่อกันมาหลายครั้ง

หลักฐานทางโบราณคดีที่พบทั้งหมดจากวัดเจ้าข่า แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์กับชุมชนอื่นที่อยู่โดยรอบ เช่น วัดใหม่คลองสระบัว, วัดพระเมรุ, วัดพระราม, วัดราชบูรณะ, วัดพุทโธสวรรค์, วัดกุฎีขาว เป็นต้น โบราณสถานต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นโบราณสถานที่อยู่ในเกาะเมือง และอยู่ในบริเวณอโยธยา วัดเจ้าข่าอยู่ในกลุ่มโบราณสถานในกลุ่มคลองสระบัวทางด้านตะวันออก วัดที่สร้าง

ในบริเวณนี้ ส่วนใหญ่เป็นวัดขนาดเล็ก บางวัดเป็นวัดที่มีพระสงฆ์จำพรรษา บางวัดเป็นวัดร้าง ไม่มีพระสงฆ์จำพรรษา วัดเหล่านี้มีความสัมพันธ์กันทางด้านสถาปัตยกรรม และศิลปกรรม เนื่องจากการเดินทางติดต่อกันเป็นไปได้ง่าย โดยเดินทางมาทางคลองสระบัว ส่วนชุมชนในละแวกคลองสระบัวเป็นแหล่งผลิตภาชนะดินเผาที่สำคัญของกรุงศรีอยุธยา ไม่ว่าจะเป็นการเผาอิฐ กระจเบื้อง และภาชนะดินเผา ซึ่งภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาเผาคลองสระบัวเป็นที่นิยมกันแพร่หลาย และเส้นทางการค้าขนานนี้มาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นต้นมา คือ สามารถล่องเรือตามคลองมาออกที่คลองเมือง หรือแม่น้ำลพบุรีเดิมที่หน้าวัดหน้าพระเมรุ และสามารถที่จะล่องไปหัวรอเพื่อไปยังชุมชนอโยธยา หรือจากคลองเมืองเลี้ยวเข้าสู่คลองมะขามเรียงต่อไปยังป้อมเพชรที่เป็นท่าเรือสำคัญของกรุงศรีอยุธยา เป็นต้น โดยในปัจจุบัน ชาวบ้านในละแวกนี้ยังคงประกอบอาชีพผลิตภาชนะดินเผา กระจเบื้อง และเผาอิฐขายอยู่ทั่วไปตามริมคลองสระบัว

จากหลักฐานทุกด้านที่พบสามารถกำหนดอายุสมัยของโบราณสถานได้ตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนกลางลงมาจนถึงตอนปลาย แล้วขาดหายไปช่วงหนึ่ง จนมีการเข้ามาอยู่อาศัยอีกครั้งในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นหลังจากนั้นจึงถูกทิ้งลงไปจนกระทั่งถึงปัจจุบัน

โบราณสถานในความควบคุมดูแลของกรมศิลปากรนั้น นอกจากจะชำรุดทรุดโทรมตามกาลเวลาแล้ว ยังได้ผ่านวิกฤตการณ์ต่างๆ ทั้งจากภัยธรรมชาติและน้ำมือมนุษย์มาหลายครั้งหลายครา ในส่วนของภัยจากน้ำมือมนุษย์นั้น กรมศิลปากรได้ออกมาตรการควบคุมและป้องกันไว้อย่างเข้มงวดแล้ว แต่ในส่วนของภัยธรรมชาติที่ไม่สามารถควบคุมได้นั้น ถึงแม้ว่าจะเกิดขึ้นไม่บ่อยนัก แต่ก็ทำให้เกิดความเสียหายแก่โบราณสถานอย่างมาก

สำหรับโบราณสถานในความดูแลของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาว่าร้อยแห่งนั้น ภัยธรรมชาติที่มักเกิดขึ้นอยู่บ่อยครั้งนั้นคืออุทกภัย เนื่องมาจากภูมิประเทศของเกาะเมืองอยุธยาที่มีแม่น้ำสามสายล้อมรอบและมีคูคลองอยู่มากมาย ทุกครั้งที่น้ำเหนือไหลบ่าลงมาจากโบราณสถานบริเวณรอบเกาะเมืองก็จะประสบกับอุทกภัยทุกครั้ง โดยเฉพาะเหตุการณ์อุทกภัยเมื่อช่วงปลายปี พ.ศ. 2549 ที่ผ่านมามีน้ำท่วมสูงถึงเป็นอุทกภัยครั้งใหญ่อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งสร้างความเสียหายให้แก่จังหวัดภาคกลางของประเทศไทยรวมถึงจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งทางอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาก็ได้ดำเนินการเฉพาะหน้าด้วยการป้องกันและควบคุมน้ำไม่ให้เข้าสู่ภายในโบราณสถาน อย่างไรก็ตามโบราณสถานบางแห่งก็ยังคงประสบปัญหาน้ำท่วมขังและการทรุดตัวจากน้ำใต้ดินอยู่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

วัตถุประสงค์

เมื่อผ่านพ้นเหตุอุทกภัยและระดับน้ำลดลง ไปจากโบราณสถานแล้ว อุทยานประวัติศาสตร์ พระนครหรืออยุธยาจึงได้ทำการสำรวจความเสียหายของโบราณสถาน เพื่อที่จะดำเนินการฟื้นฟูและซ่อมแซมความเสียหายที่เกิดขึ้น รวมถึงการวางแผนการป้องกันอุทกภัยอย่างยั่งยืน เพื่อรับมือกับเหตุอุทกภัยที่อาจจะเกิดขึ้นอีกครั้งในภายภาคหน้า

สภาพโบราณสถานและสภาพภูมิทัศน์ ภายหลังจากน้ำท่วมขังเป็นระยะเวลาานกว่าสองเดือนเศษ ได้รับความเสียหายจากน้ำท่วมขังอยู่ที่มีความสูงประมาณ 1.00 เมตร โดยมีเป้าหมายดังต่อไปนี้

1. กำจัดวัชพืชโคยคัตหรือถอนรากไม้ที่ฝังในชั้นอิฐออกให้หมด
2. ให้ทำความสะอาดผิวปูนฉาบและผิวอิฐเดิมทั้งหมดที่ปรากฏอยู่ในบริเวณที่มีคราบฝุ่นเกาะติดระดับน้ำท่วม(ที่ระดับความสูงประมาณ 1.00 เมตร) ด้วยการเช็ดพร้อมทั้งขัดล้างโดยใช้แปรงขนอ่อนแปรงเบาๆ แล้วล้างด้วยน้ำจนสะอาดและทิ้งไว้ให้แห้งสนิท
3. ขุดลอกทำความสะอาดคลอง คูหรือสระน้ำ โดยกำจัดเศษขยะและวัชพืช และปรับสภาพน้ำ
4. ดันหญ้า ทั้งภายในเขตโบราณสถานและบริเวณริมคลองรอบเมืองคาระหว่างน้ำท่วมขัง ให้ทำการไถปรับพื้นที่เพื่อปรับปรุงดิน และปลูกหญ้าธรรมชาติ (หญ้าพื้นเมืองในพื้นที่) ในบริเวณที่กำหนด พร้อมทั้งโรยปุ๋ยและดินปลูกก่อนทำการดูแลรักษา จนกว่าหญ้าจะขึ้นสมบูรณ์
5. ปลูกไม้ยืนต้นประเภทประดู่ป่า ในบริเวณที่กำหนด โดยต้องทำการปรับระดับพื้นที่ก่อนแล้วจึงนำทรายมาปรับระดับอีกครั้ง พร้อมทั้งโรยปุ๋ยและดินปลูกก่อนทำการปลูก
6. สร้างและติดตั้งป้ายและสาธารณูปโภค ในตำแหน่งที่กำหนดไว้ในแบบ ดังนี้

6.1 แผ่นป้ายของป้ายชื่อโบราณสถาน	จำนวน 1 ชุด
6.2 แผ่นป้ายของซุ้มป้ายบรรราชขนาดใหญ่	จำนวน 2 ชุด
6.3 แผ่นป้ายของป้ายบรรราชขนาดเล็ก	จำนวน 6 ชุด
6.4 ป้ายที่จอดรถ	จำนวน 1 ชุด
6.5 สร้างเสาหลักก่ออิฐราวเหล็ก 2 ชั้น	จำนวน 60 ต้น
6.6 สร้างเสาหลักก่ออิฐ	จำนวน 25 ต้น
7. ซ่อมแซมซุ้มป้ายและสาธารณูปโภค ในตำแหน่งที่กำหนดไว้ในแบบ ดังนี้
 - 7.1 ซุ้มป้ายบรรราชขนาดใหญ่ จำนวน 2 ซุ้ม ให้ทำการสำรวจโครงสร้างเสาไม้ หากมีการผุเพียงเล็กน้อยให้ทำการอุดโป๊วและทำสีใหม่ แต่ถ้าชำรุดเสียหายจนไม่สามารถใช้การได้หรือเป็นอันตรายต่อโครงสร้างให้ทำการซ่อมเปลี่ยนใหม่ บัวและฐานเสาคอนกรีต ที่แตกร้าวให้ทำการฉาบปูนซ่อมให้เรียบร้อย ในขณะที่กระเบื้องหลังคาดินเผาที่ชำรุดหรือสูญหาย ให้ทำการซ่อมเปลี่ยน

7.2 โครงป้ายบรรยายที่เป็นโลหะจำนวน 1 ป้าย และป้ายบอกทิศทาง จำนวน 2 ชุด ให้ทำการขัดสนิมและทำสีใหม่ ส่วนโครงป้ายบรรยายที่เป็นโลหะ จำนวน 7 ป้าย ให้ทำการรื้อถอนและสร้างใหม่ในตำแหน่งเดิม

8. ถังขยะ จำนวน 2 ถัง ที่แตกร้าวให้ทำการซ่อมเปลี่ยนอิฐให้อยู่ในสภาพตามแบบมาตรฐาน

9. ดำเนินการก่อสร้างพื้นทางเท้า ตามพื้นที่ที่กำหนดไว้ในรายการ โดยรื้อถอนและซ่อมแซมพื้นทางเท้า ตามลักษณะเดิมให้ยึดรูปแบบมาตรฐานงานองค์ประกอบภูมิทัศน์ของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

10. สะพานข้ามคลองสระบัวที่ชำรุดเสียหาย ให้ทำการเปลี่ยนพื้นไม้เนื้อแข็งทั้งหมด ก่อนที่จะทำการทาสีป้องกันปลวกชนิดใสและสีรองพื้นไม้อลูมิเนียมเพื่อป้องกันเชื้อรา ก่อนการทาสีทับหน้าด้วยสีน้ำมัน ผลิตภัณฑ์ทั้งหมดให้ใช้ของไอซีไอ หรือที่มีคุณสมบัติเทียบเท่า อย่างน้อย 3 ชั้น โดยระยะและขนาดต่างๆให้ยึดเอาตามสภาพหน้างานเดิม ส่วนเสาราวสะพานและราวสะพานทั้งสองข้างให้ทำการเปลี่ยน โดยให้ทำการทาสีรองพื้นโลหะกันสนิม อย่างน้อย 2 เที้ยว และทาทับหน้าด้วยสีน้ำมันอย่างน้อย 2 เที้ยว ผลิตภัณฑ์ทั้งหมดให้ใช้ของไอซีไอ หรือที่มีคุณสมบัติเทียบเท่า อย่างน้อย 3 ชั้น

11. รื้อถอนเสาหลักคอนกรีตตลอดแนวริมถนน แล้วสร้างขึ้นใหม่เป็นรั้วเสาหลักก่ออิฐราวเหล็ก 2 ชั้น จำนวนประมาณ 60 ต้น โดยสร้างในตำแหน่งเดิม

พื้นที่ดำเนินงาน

วัดเจ้าข้า ตำบลคลองสระบัว อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ระยะเวลาดำเนินงาน

120 วัน ตั้งแต่วันที่ 11 ธันวาคม 2550 ถึงวันที่ 8 เมษายน 2551

วิธีการดำเนินงาน

จ้างเหมาจ้างเหมาส่วนจำกัด ธงชัย กายเพชร ดำเนินงาน ซึ่งควบคุมงานโดยอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

หน่วยงานรับผิดชอบ

อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา กรมศิลปากร

บทที่ 1 ประวัติความเป็นมา

1.1 ที่ตั้ง

วัดเจ้าข้า ตั้งอยู่ทางทิศเหนือนอกเกาะเมือง ในเขตพื้นที่ตำบลคลองสระบัว อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อยู่ห่างจากวัดหน้าพระเมรุไปทางทิศเหนือ สภาพแวดล้อมของโบราณสถานวัดเจ้าข้า ตัววัดหันหน้าทางทิศตะวันออก แบ่งพื้นที่วัดออกเป็น 2 ส่วน คือ ทางฝั่งตะวันออกและฝั่งตะวันตก ปัจจุบันมีถนนตัดผ่านกลางวัด ตำแหน่งที่ตั้งพิกัดแผนที่ UTM 47 P 1588724 N 667865 E ตำแหน่งที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ เส้นรุ้ง 14 องศา 21 ลิปดา 50 พิลิปดาเหนือ เส้นแวง 100 องศา 33 ลิปดา 36 พิลิปดาตะวันออก แผนที่ภาพถ่ายทางอากาศประเทศไทย 1: 50,000 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรมแผนที่ทหาร ระวัง 5137 IV ลำดับชุด L 7018 พิมพ์ครั้งที่ 1 – RTSD

โบราณสถานใกล้เคียงมีดังนี้

ทิศเหนือ – ดิศกับชุมชนโคจรอบ

ทิศใต้ – มีวัดหน้าพระเมรุและวัดใหม่คลองสระบัว

ทิศตะวันออก-มีวัดแคและชุมชนโคจรอบ

ทิศตะวันตก-มีวัดพระยาแมน วัดศรีโพธิ์ วัดพระงามและวัดจงกลม ซึ่งวัดพระยาแมนตั้งอยู่บนเนินดินสูงกลางทุ่งนามีพระอุโบสถเป็นประธานของวัด ทั้งนี้ น. ปากน้ำ ได้กล่าวถึงชื่อวัดเก่าในสมัยกรุงศรีอยุธยาซึ่งอยู่ถัดไปทางทิศเหนือของวัดจงกลม ในการสำรวจปี 2530 ว่าเคยมีวัดปราสาท ,วัดบัว และ วัดคอกไม้ ซึ่งในขณะนั้น (ปี 2530) ได้หายไปแล้วทั้ง 3 วัด¹

คลองสระบัวเคยเป็นเส้นทางสัญจรสำคัญของกษัตริย์ในสมัยกรุงศรีอยุธยาสำหรับเสด็จออกจากพระราชวังตรงคลองท้อแล้วเลี้ยวเข้าคลองสระบัวตัดตรงไปออกคลองบางขวดสู่เพนียดคล้องช้าง² และใช้เป็นเส้นทางติดต่อจากพระนครศรีอยุธยาออกไปทุ่งทางทิศเหนือ เริ่มต้นที่หน้าวัดเขาดิน อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นลำคลองที่แยกออกมาจากแม่น้ำลพบุรี ผ่านตำบลโพธิ์สามต้น อำเภอบางปะหัน มาเชื่อมกับแม่น้ำลพบุรีช่วงที่ผ่านวัดหน้าพระเมรุ

การเดินทางเข้าโบราณสถานวัดเจ้าข้า จากเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา ใช้เส้นทางถนนไปวัดหน้าพระเมรุ แล้วเลี้ยวขวาคามเส้นทางประมาณ 800 เมตรก็จะถึงวัดเจ้าข้า

1.2 ประวัติและความสำคัญ

¹ น. ปากน้ำ, “ข่าว-ขอมูลใหม่โบราณสถานสองฟากคลองสระบัว”, เมืองโบราณ ปีที่ 13 น.3 (ก.ค.-ก.ย.)2530, หน้า 105-112.

² เรื่องเดียวกัน. หน้า 105.

วัดเจ้าข่านจะเป็นวัดที่เจ้านายหรือเชื้อพระวงศ์เคยเสด็จมาประทับ เนื่องจากเป็นวัดหนึ่งในไม่กี่วัดที่มีอาคารทรงตึกลักษณะเดียวกัน คือ ตำหนักพระพุทธโฆษาจารย์ วัดพุทธโรศวรราช ตำหนักวัดมเหยงค์ ตำหนักวัดกุฎีดาว มีหลักฐานปรากฏในพระราชพงศาวดารว่า ในรัชกาลสมเด็จพระเจ้าท้ายสระทรงโปรดให้พระราชวังบวรสถานมงคล (สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ) ได้โปรดให้ช่างปฏิสังขรณ์วัดนี้ในปี พ.ศ. 2255 และในระหว่างนี้ทรงโปรดฯ ให้สร้างตำหนักไว้ริมวัดสำหรับประทับแรมขณะเสด็จไปทอดพระเนตรงานที่วัดนี้ ต่อมาหลังจากไม่มีพระเจ้าแผ่นดินหรือเจ้านายในราชวงศ์จักรีเคยเสด็จมาประทับภายหลังจากที่ปฏิสังขรณ์แล้วเสร็จ คงโปรดประทานให้วัดและคงใช้เป็นศาลาการเปรียญต่อมาก็เป็นไปได้

ส่วนตำหนักหลังอื่นรวมทั้งตำหนักที่วัดเจ้าข่านด้วยที่ไม่ปรากฏหลักฐานชัดเจนว่าเป็นที่ประทับของเจ้านายหรือเชื้อพระวงศ์ใด แต่จากลักษณะของอาคารที่มีอิทธิพลของศิลปะตะวันตก ช่อมแสดงให้เห็นว่าวัดนี้น่าจะเป็นวัดที่มีความสำคัญวัดหนึ่ง และผู้ที่สร้างวัดน่าจะเป็นผู้ที่มีความสำคัญ ซึ่งไม่ปรากฏหลักฐานว่าผู้ใดเป็นผู้สร้าง

ความสำคัญของคลองสระบัว

คลองสระบัวเป็นเส้นทางคมนาคม สำคัญติดต่อค้าขายทางทิศเหนือของกรุงศรีอยุธยา อุดมราชธานีแห่งสยามที่สำคัญเส้นทางหนึ่ง คลองสระบัวนั้นเป็นคลองลัดเชื่อมคลองบางขวดกับแม่น้ำลพบุรี หรือคลองเมืองโคยแยกจากคลองบางขวดบริเวณวัดจิว ตัดตรงลงมาทางทิศใต้ออกสู่คลองเมืองหรือแม่น้ำลพบุรี ตรงข้ามกับพระบรมมหาราชวังของกรุงศรีอยุธยา รวมความยาวประมาณ 2 กิโลเมตร

อนึ่งแม่น้ำลพบุรีแยกจากแม่น้ำเจ้าพระยาในเขตจังหวัดสิงห์บุรีไหลผ่านจังหวัดลพบุรีแล้วลงมาทางทิศใต้ผ่านอำเภอหาราช ก่อนเข้าสู่อำเภอบางปะหัน ส่วนแม่น้ำโพธิ์สามต้นผ่าน วัดช้างวัดคูม เพนียดคล้องช้าง วัดสามวิหาร วัดแม่ปางลิ้ม เรียกว่าคลองบางขวด แล้วไหลวกไปทางตะวันตก เป็นคลองเมืองหรือแม่น้ำลพบุรี กลายเป็นคูเมืองของกรุงศรีอยุธยาทางทิศเหนือ ก่อนที่จะบรรจบแม่น้ำเจ้าพระยาที่หัวแหลม

ริมคลองสระบัวทั้ง 2 ฟัน ปรากฏหลักฐานโบราณสถานมากมายเรียงรายกันไปตลอดลำคลอง ทางฝั่งตะวันตกของลำคลองมีวัดต่างๆ ได้แก่ วัดหน้าพระเมรุ วัดหัตถวาส วัดโลกพระยา วัดไผ่ล้อม วัดตะไกร วัดกำแพง วัดเขาหัว วัดศรีโพธิ์ วัดชะราม วัดจงกลม วัดปราสาท วัดพระชาแมน วัดบัว และ วัดดอกไม้ ส่วนฝั่งตะวันออกมีวัดต่างๆ ได้แก่ วัดป่าแดง วัดขวิด วัดเสถียร วัดสาขสอ วัดแร้ง วัดเจ้าข่าน วัดใบลอย วัดกลางคลองสระบัว วัดผีเสื้อ วัดละมุด วัดครุฑ และวัดจิว คลองสระบัว คงจะมีความสำคัญมาตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนต้น ดังปรากฏร่องรอยวัดสมัยอยุธยาตอนต้น อาทิ วัดหน้าพระเมรุ วัดหัตถวาส วัดตะไกร วัดชะราม วัดจงกลม วัดเสถียร เป็นต้น เรียงรายชื่ออยู่ริมคลอง

คลองสระบัว มีความสำคัญมากขึ้น เมื่อสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ โปรดให้ย้ายเพนียด-
คล้องช้าง จากวัดของบริเวณตำบลหัวรอ ไปยัง ณ ตำบลสวนพริก (ที่ตั้งปัจจุบัน) คลองสระบัวจึง
ถูกกำหนดให้เป็นเส้นทางเสด็จพระราชดำเนินของพระมหากษัตริย์ไปยังเพนียดคล้องช้าง โดยเสด็จ
ออกจากพระราชวัง เลี้ยวเข้าคลองสระบัว ตัดออกคลองบางขวกสู่เพนียดคล้องช้าง

ในสมัยอยุธยาตอนปลาย บริเวณพื้นที่คลองสระบัวซึ่งรวมเรียกว่าทุ่งแก้ว ทุ่งขวัญ ปรากฏ
ร่องรอยหลักฐานทั้งทางด้านโบราณวัตถุสถาน เช่น วัดเจ้าท่า วัดครุฑ วัดศรีโพธิ์ วัดพระชาแมน
เป็นต้น และหลักฐานทางด้านเอกสาร จดหมายเหตุคำให้การขุนหลวงหาวัด กล่าวถึงชุมชนตำบล
ย่านร้านตลาดในบริเวณทุ่งแก้ว ทุ่งขวัญดังนี้³

ย่านทุ่งขวัญ มี 5 ตำบล คือ

- ย่านสัมพะณี แบ่งเป็น 3 หมู่บ้าน คือ หมู่บ้านที่ 1 ตีสกัดน้ำมันงา น้ำมันลูกกะเบา
น้ำมันสำโรง น้ำมันถั่วขาว อีกหมู่บ้านหนึ่ง ทำฝารือด้วยไม้ไผ่ เป็นเรือสำหรับอยู่
และเรือหาขาย หมู่บ้านท้ายหล่อเหล็ก ทำครก สาก ตีมีดพร้าขาย
- ย่านตำบลบ้านหม้อ ปั้นหม้อขาย หม้อแกง กระทะ เตาขนมครก เตาไฟ ตะคันเชิงไฟ
บาตรดิน กระโถนดิน (ย่านนี้ในปัจจุบันก็ยังมีประกอบการนี้อยู่ คือ บริเวณแนว
คลองสระบัวด้านเหนือขึ้นไป)
- ย่านตำบลบ้านกระเบื้อง ทำกระเบื้องตัวผู้ตัวเมียขาย กระเบื้องเกล็ดเต่า กระเบื้อง
ลูกฟูก (ย่านนี้ในปัจจุบันเปลี่ยนมาผลิตอิฐขาย ขึ้นกับตำบลสวนพริกในปัจจุบัน)
- ย่านตำบลบ้านศาลาปูน ทำปูนแดงปูนขาวขาย
- ย่านบ้านเขาหลวง เป็นคนจีน ตั้ง โรงกลั่นสุราขาย ซึ่งย่านนี้จะรับกับพ่อค้าตาม
ฤดูกาลจากเมืองอินทร์ เมืองพรหม เมืองสิงห์ เมืองอ่างทอง ที่นำมาสินค้าพวกข้าว
ล่องมาตามลำน้ำลพบุรี แล้วคนจีนย่านบ้านเขาหลวงจะซื้อข้าวเพื่อบริโภค และส่วน
หนึ่งจะใช้ต้มกลั่นสุราขาย และใช้เลี้ยงสุกร

ย่านทุ่งแก้วมี 7 ตำบล คือ

- บ้านเกาะขวด หล่อเต้าปูน ผอบชา ไม้ควักปูน เป็นเครื่องทองเหลือง
- บ้านวัดครุฑ ปั้นโอ่งนางเลิ้งสำหรับใส่น้ำขาย
- บ้านริมวัดธรรมิ เลื่อยกระดานไม้จั่ว ไม้อุโถ ขาย
- บ้านริมวัดพร้าว มีพวกพราหมณ์และคนไทยพื้นเมือง ทำแป้งหอม น้ำมันหอม และ
กระแจะจันทร์ น้ำมัน รูป รูปกระดาศ และเครื่องหม้อขาย
- บ้านท่าโขลง เป็นแหล่งตั้งเตาตีเหล็ก ตะปู ตะปลิงขาย (ปัจจุบันประชาชนประกอบ
อาชีพทำนาและทำอิฐเป็นหลัก อยู่ทางทิศเหนือของพระนครศรีอยุธยาขึ้นมา

³ คมขำ คารษา, “การค้าภายในของเมืองพระนครศรีอยุธยาในสมัยอยุธยาตอนปลาย”, เมืองโบราณ ปีที่ 10 ฉบับที่ 2 (เมษายน-มิถุนายน
2527) 69-70

- บ้านคนที เป็นแหล่งที่ปั้นกระโถนดิน ที่สำหรับปลูกต้นไม้และตะคันเชิงไฟ เต่าไฟ ปั้นช้าง ม้า ตุ๊กตา ต่างๆ ขาย

เมื่อกรุงศรีอยุธยาล่มสลายลงในปี พ.ศ. 2310 จากสงครามไทย-พม่า ราชธานีแห่งใหม่ถูกสร้างขึ้นที่กรุงธนบุรีและกรุงเทพมหานคร ตามลำดับ พื้นที่กรุงศรีอยุธยาร้างไปช่วงเวลาหนึ่ง บริเวณคลองสระบัว มีผู้คนเข้าอยู่อาศัยอีกครั้ง แม้มิได้มากดังครั้งกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี วัดริมคลองสระบัวส่วนใหญ่ถูกทิ้งให้ร้างไป มีเพียงบางวัดถูกบูรณปฏิสังขรณ์ขึ้นใหม่อีกครั้ง เช่น วัดหน้าพระเมรุ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้ซ่อมแซมพระพุทธปฏิมาประธานในอุโบสถให้งดงามดังเดิม⁴

1.3 ประวัติการดำเนินงานที่ผ่านมา

การดำเนินงานขุดค้นขุดแต่งทางโบราณคดีวัดเจ้าท่า ฝั่งบประมาณ 2542

สรุปรายละเอียดผลการดำเนินงานได้ดังนี้

วัดเจ้าท่า ตั้งอยู่ริมคลองสระบัวนอกเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา ตัววัดหันหน้าทางทิศตะวันออก แบ่งพื้นที่วัดออกเป็น 2 ส่วน คือ ทางฝั่งตะวันออกและฝั่งตะวันตก ปัจจุบันมีถนนตัดผ่านกลางวัด โบราณสถานวัดนี้ยังปรากฏสภาพบนผิวดินชัดเจนหลายแห่ง แต่ละแห่งยังปรากฏทั้งทั้งที่มีสภาพค่อนข้างดี และมีสภาพชำรุดมาก

เมื่อขุดลอกดินที่ปกคลุมฐานโบราณสถานออกทั้งหมด ได้พบซากโบราณสถานเพิ่มเติมจากที่ปรากฏสภาพบนผิวดิน และพบหลักฐานทางด้านโบราณคดีที่สามารถวิเคราะห์ถึงการเข้ามาอยู่อาศัย ลำดับยุคสมัยและความสัมพันธ์กับโบราณสถานอื่นได้เป็นอย่างดี หลักฐานทุกด้านที่พบสามารถกำหนดสมัยของโบราณสถานได้ตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนกลางลงมาจนถึงตอนปลาย แล้วขาดหายไปช่วงหนึ่ง จนมีการเข้ามาอยู่อาศัยอีกช่วงในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

หลักฐานที่พบได้สรุปรายละเอียดเป็นหัวข้อดังนี้คือ

1.3.1 หลักฐานทางด้านสถาปัตยกรรม

โบราณสถานที่ยังพบภายในวัดเจ้าท่ามีทั้งหมด 33 แห่ง แบ่งออกเป็นประเภทต่างๆ ดังนี้คือ เจดีย์ประธาน วิหาร วิหารน้อย เจดีย์ราย กำแพง หอระฆัง อาคารหรือศาลา และกำแพงวัด โบราณสถานเหล่านี้มีหลักฐานการสร้างและบูรณะสืบต่อกันมาหลายครั้ง ซึ่งสามารถแบ่งยุคสมัยการสร้างและบูรณะโบราณสถานออกได้เป็น 5 สมัย

วัดเจ้าท่าแบ่งพื้นที่วัดออกเป็น 2 ส่วนคือ

- ทางฝั่งตะวันออกเป็นฝั่งพุทธาวาส มีแนวกำแพงและคูน้ำล้อมรอบในผังรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า หันหน้าไปทางทิศตะวันออก โบราณสถานที่เป็นประธานของวัด คือ เจดีย์

⁴ ประชุมพงศาวดาร เล่ม 43, (พระนคร องค์การค้ำของคุรุสภา, 2512) หน้า 104.

ประธาน 1 องค์ เป็นเจดีย์ทรงลังกาดั้งอยู่บนฐานไพทีเดียวกับเจดีย์อีก 2 องค์ ด้านหน้าเจดีย์เป็นวิหาร 1 หลัง ส่วนด้านหน้าวัดมีกลุ่มเจดีย์ทรงระฆังอีก 3 องค์ตั้งเรียงกัน พื้นที่ด้านนอกวัดทางด้านเหนือถัดจากแนวคูน้ำไปพบกุฏิวิปัสสนา 2 หลัง

- พื้นที่ทางฝั่งตะวันตกเป็นเขตสังฆาวาส พบแนวกำแพงด้านริมคลองและด้านเหนือมีโบราณสถานที่สำคัญคือ กำแพงทรงคี่ 2 ชั้น หอระฆัง 1 หลัง และซากอาคารขนาดใหญ่อีกหลายหลัง

โบราณสถานแต่ละแห่งมีลักษณะทางสถาปัตยกรรมที่แตกต่างกัน และสามารถกำหนดอายุได้ดังนี้คือ

1. เจดีย์หมายเลข 1 (เจดีย์ประธาน) พบแต่ส่วนฐานเชิงกลมตั้งอยู่บนฐานไพที ส่วนบนสันนิษฐานว่าเป็นเจดีย์ทรงกลม อาจจะเป็นทรงลังกาขนาดเล็ก อาจจะมีลักษณะคล้ายเจดีย์ราชทรงกลมในวัดพระศรีสรรเพชญ์ สร้างในสมัยที่ 2 ของวัด กำหนดช่วงอายุในสมัยอยุธยาตอนกลาง

2. เจดีย์หมายเลข 2 เป็นเจดีย์ทรงระฆังขนาดเล็ก ตั้งอยู่บนฐานเดียวกับเจดีย์หมายเลข 1 องค์เจดีย์มีขนาดเล็ก ทรงค่อนข้างสูง เป็นเจดีย์ทรงระฆังแบบศิลปะอยุธยาที่มีการดัดแปลงให้มีรูปทรงเพริชขึ้น สร้างในสมัยที่ 3 ของวัด สามารถกำหนดอายุได้ในสมัยอยุธยาตอนกลางลงมา ประมาณพุทธศตวรรษที่ 22 – 23

3. เจดีย์หมายเลข 3 เป็นเจดีย์ทรงระฆังขนาดเล็ก ทรงสูงเพริช ตั้งอยู่บนฐานเชิงกลม ฐานบัวและมาลัยเถารองรับองค์ระฆังทรงสูงเพริช สร้างในสมัยที่ 3 ของวัด กำหนดอายุได้ในสมัยอยุธยาตอนปลายประมาณพุทธศตวรรษที่ 23

4. เจดีย์หมายเลข 4 เหลือแต่ส่วนของฐานเชิงสี่เหลี่ยมและฐานบัวลูกแก้วอกไก่ ซ่อมุมไม้สิบสอง ลักษณะของเจดีย์อาจจะเหมือนเจดีย์ทองแดงวัดมเหยงค์ที่สร้างมาตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนปลาย และกำหนดอายุจากโบราณวัตถุที่มีอายุในช่วงสมัยอยุธยาตอนปลาย เจดีย์องค์นี้สร้างในสมัยที่ 3 ของวัด

5. เจดีย์หมายเลข 5 เป็นเจดีย์ทรงระฆังตั้งอยู่บนฐานสี่เหลี่ยม ฐานเชิงกลม ฐานบัวกลม ฐานมาลัยเถา บัวปากระฆัง องค์ระฆังทรงสูงเพริช บัลลังก์สี่เหลี่ยม ก้านฉัตร และปล้องไฉน เจดีย์องค์นี้สร้างในสมัยที่ 3 ของวัด สามารถกำหนดอายุได้ในสมัยอยุธยาตอนปลายประมาณพุทธศตวรรษที่ 23

6. เจดีย์หมายเลข 6 เหลือแต่ฐานเจดีย์แบบฐานแข็งสิงห์ซ่อมุมไม้สิบสอง ตั้งอยู่บนฐานประทักษิณ สันนิษฐานว่าอาจจะเป็นเจดีย์ทรงเครื่องแบบเจดีย์ราชหมายเลข 7 วัดภูเขาทอง หรือเจดีย์ทรงเครื่องวัดเชิงท่า ส่วนลวดลายปูนปั้นแข็งสิงห์คล้ายกับที่วัดบรมพุทธาราม เจดีย์องค์นี้สร้างในสมัยที่ 3 ของวัด สามารถกำหนดอายุได้ในสมัยอยุธยาตอนปลาย

7. เจดีย์หมายเลข 7 เจดีย์องค์นี้เหลือแต่ฐานเชิงและฐานย่อมุมไม้สิบสอง ตั้งอยู่บนฐานทักษิณ สันนิษฐานว่าอาจจะเป็นเจดีย์ทรงเครื่องแบบเจดีย์ราชหมายเลข 7 วัดกุเขาทอง หรือเจดีย์ทรงเครื่องวัดเชิงท่า หรืออาจจะคล้ายเจดีย์เพิ่มมุมวัดพญาแมน เจดีย์องค์นี้สร้างในสมัยที่ 3 ของวัด สามารถกำหนดอายุได้ในสมัยอยุธยาตอนปลาย

8. เจดีย์หมายเลข 8 เหลือแต่ฐานเชิงและฐานสิงห์ 3 ซुक เพิ่มมุมสี่สิบซึ่งตั้งอยู่บนฐานไพทีเดียวกับฐานเจดีย์หมายเลข 1 สันนิษฐานว่าอาจจะมีลักษณะเหมือนเจดีย์ราชเพิ่มมุมสี่สิบหมายเลข 6 และ เจดีย์ทรงเครื่องหมายเลข 7 ที่วัดกุเขาทอง หรือเจดีย์ราชทรงเครื่องวัดมหาธาตุ เจดีย์องค์นี้สร้างในสมัยที่ 3 ของวัด กำหนดอายุในสมัยอยุธยาตอนปลาย ประมาณพุทธศตวรรษที่ 23

9. เจดีย์หมายเลข 9 ตั้งอยู่บนฐานไพทีเดียวกับเจดีย์ราชหมายเลข 1 เหลือแต่ฐานเชิงกลม สันนิษฐานว่าเป็นเจดีย์ทรงระฆังเช่นเดียวกับเจดีย์หมายเลข 2 สร้างในสมัยที่ 3 ของวัด กำหนดอายุในสมัยอยุธยาตอนปลาย ประมาณพุทธศตวรรษที่ 22 – 23

10. วิหาร เป็นอาคารทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า หลังคาลดชั้นเป็นปีกนก 1 ชั้น ฐานยกพื้น มีชานระเบียงโปร่งรอบอาคาร ซากคาไม่มีเสารับซากหลังคา มุงด้วยกระเบื้องเกล็ดเต่า ใช้เสาตีคันทันและเสาไม้กลางอาคารรับน้ำหนักหลังคา เดิมเคยมีอาสนะสงฆ์ภายในอาคาร ต่อมาถูกถมปิด ฐานซุกชิประดิษฐานพระประธานปูนปั้น 1 องค์ และพระอันดับอีก 9 องค์ วิหารหลังนี้มีการบูรณะมาแล้ว 2 ครั้ง วิหารหลังแรกสร้างในสมัยที่ 2 ของวัด และมีการบูรณะอีก 2 ครั้ง ในสมัยที่ 3 และ 4 สามารถกำหนดอายุได้ตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนกลางลงมาประมาณพุทธศตวรรษที่ 22 – 23 และมีการใช้งานอีกครั้งในช่วงต้นของสมัยรัตนโกสินทร์

11. วิหารน้อย เป็นอาคารขนาดเล็ก ตั้งอยู่ด้านหลังเจดีย์หมายเลข 2 ฐานอาคารแอ่นท้องสำเภา สามารถกำหนดอายุได้ในสมัยอยุธยาตอนปลาย ประมาณพุทธศตวรรษที่ 23

12. ตำหนัก เป็นอาคารทรงตึก 2 ชั้น ทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า หันหน้ามาทางทิศตะวันออก ฐานอาคารแอ่นท้องสำเภา มีทางขึ้น 2 ทางคือ ซานด้านหน้า และซานด้านหลัง ด้านข้างเจาะช่องหน้าต่างทรงโค้งแหลม ชั้นบนและชั้นล่างปูแผ่นไม้กระดาน หลังคามุงด้วยกระเบื้องกาบกล้วย ลักษณะของอาคารสามารถนำไปเปรียบเทียบกับตำหนักพระพุทธโฆษาจารย์วัดพุทธไสวรรค์ กำหนดอายุได้ในสมัยอยุธยาตอนปลาย ประมาณกลางพุทธศตวรรษที่ 23

13. หอระฆัง หอระฆังทรงปราสาท ตั้งอยู่บนฐานทักษิณ หอระฆังส่วนล่างเจาะช่องโค้งแหลมสูง 4 ด้าน ภายในแขวนระฆัง ส่วนยอดเป็นปราสาทประธานมีขนาดใหญ่ที่สุดและมีพระปราสาทขนาดเล็กประดับที่มุมทั้งสี่ของหอระฆัง หอระฆังประดับด้วยลายปูนปั้นและประดับด้วยเศษกระเบื้องเคลือบเขียนสีหรือเศษเครื่องถ้วยชาม สร้างในสมัยที่ 4 ของวัด กำหนดอายุ

ได้ในสมัยอยุธยาตอนปลาย ประมาณพุทธศตวรรษที่ 23 และมีการซ่อมอีกครั้งในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

14. ภูมิหมายเลข 1 และ 2 เป็นอาคารทรงกระบอก หลังคาทรงโค้งก่ออิฐเหลี่ยมมี 2 ชั้น ประตู หน้าต่างเป็นช่องซุ้มโค้งยอดแหลมชั้นละ 2 ช่อง ชั้นบนประตูทางเข้าป่องคล้ายกับช่องใส่ไม้ ซึ่งอาจจะมีการเชื่อมคานไม้คู่ระหว่าง 2 อาคาร และมุงด้วยกระเบื้องเคลือบปลาสันนิษฐานว่าเป็นสถานที่ใช้งานในการวิปัสสนา ลักษณะการก่อสร้างมีอิทธิพลของศิลปะตะวันตก สร้างในสมัยที่ 3 ของวัดพร้อมกับค้ำหนัก กำหนดอายุได้ในสมัยอยุธยาตอนปลาย ประมาณพุทธศตวรรษที่ 23

15. พระปรารักษ์น้อย ไม่ปรากฏสภาพที่ชัดเจน คือ พบแต่ส่วนของฐานย่อมุมไม้สิบสองขนาดเล็ก ซึ่งส่วนบนไม่เหลือสภาพที่จะศึกษาลักษณะทางสถาปัตยกรรมได้ สร้างในสมัยที่ 4 ของวัด สามารถกำหนดอายุได้ประมาณสมัยอยุธยาตอนปลาย ประมาณพุทธศตวรรษที่ 23

16. เจดีย์รายหมายเลข 1 – 4 เจดีย์รายที่พบทั้งหมดจำนวน 4 องค์ ตั้งเรียงอยู่ด้านหน้าเจดีย์ประธาน สภาพเท่าที่เหลือคือส่วนฐานสี่เหลี่ยมและฐาน 8 เหลี่ยม แต่ละองค์มีสภาพดังนี้

- เจดีย์รายหมายเลข 1 พบแต่ส่วนฐานสี่เหลี่ยม สร้างในสมัยที่ 2 ของวัด กำหนดอายุได้ในสมัยอยุธยาตอนกลางก่อนมาทางตอนปลาย

- เจดีย์รายหมายเลข 2 มีการสร้างฐานซ้อนกันคือ ฐานชั้นล่างเป็นฐานสี่เหลี่ยมรองรับฐานแปดเหลี่ยม สร้างในสมัยแรกของวัด ต่อมาได้สร้างฐานแปดเหลี่ยมซ้อนอยู่ด้านบนในสมัยที่ 2 ของวัด กำหนดอายุตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนกลาง

- เจดีย์รายหมายเลข 3 เหลือแต่ฐานสี่เหลี่ยมและโครงสร้างเจดีย์ สร้างในสมัยที่ 2 ของวัด กำหนดอายุได้ในสมัยอยุธยาตอนกลางก่อนมาทางตอนปลาย

- เจดีย์รายหมายเลข 4 เหลือแต่ฐานสี่เหลี่ยมและโครงสร้างเจดีย์ สร้างในสมัยที่ 2 ของวัด กำหนดอายุได้ในสมัยอยุธยาตอนกลางก่อนมาทางตอนปลาย

17. ศาลารายหมายเลข 1 , 2 , 3 พบส่วนของฐานอาคารทรงสี่เหลี่ยมที่สร้างเข้าไปชิดแนวกำแพงวัดด้านในมีขนาดเล็ก บางหลังแบ่งกันเป็นส่วนแคบๆ สันนิษฐานว่าเป็นศาลาขนาดเล็กสำหรับนั่งพักผ่อน หลังคามุงด้วยวัสดุธรรมชาติ สร้างในสมัยที่ 4 ของวัด กำหนดอายุได้ในสมัยอยุธยาตอนปลาย ประมาณพุทธศตวรรษที่ 23

18. โบราณสถานอื่น เป็นโบราณสถานที่ไม่มีลักษณะทางสถาปัตยกรรมที่ชัดเจน และมีสภาพชำรุดมากแต่ละแห่งมีลักษณะดังนี้คือ

- ฐานย่อมุมสิบสองมีขนาดเล็ก และถูกฐานของเจดีย์หมายเลข 4 และ 5 สร้างทับในสมัยต่อมา

- ซากอาคารหมายเลข 1 เป็นอาคารรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าตั้งอยู่ด้านหน้าหอระฆัง เป็นศาลาโถง

- ซากอาคารหมายเลข 2 สร้างซิดกำแพงด้านตะวันตก เป็นศาลาขนาดเล็ก

- ซากอาคารหมายเลข 3 สร้างซิดแนวทางเดินทางด้านเหนือของตำหนัก

- ซากอาคารหมายเลข 4 สร้างอยู่ทางด้านเหนือของตำหนัก เป็นฐานอิฐในผังสี่เหลี่ยมผืนผ้า

- ซากอาคารหมายเลข 5 สร้างซิดแนวทางเดินทางด้านเหนือของตำหนัก เป็นฐานอิฐรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าขนาดเล็ก

- ขอบทางเดินหมายเลข 1 เป็นทางเดินจากท่อน้ำมาที่ตำหนัก

- ขอบทางเดินหมายเลข 2 เป็นทางเดินจากพื้นที่ทางด้านเหนือเข้ามาที่ตำหนัก

โบราณสถานเหล่านี้สร้างเพื่อใช้งานร่วมกับโบราณสถานอื่น สามารถกำหนดอายุได้ในสมัยที่ 2 ของวัด ประมาณสมัยอยุธยาตอนกลางก่อนมาทางตอนปลายลงมา จนถึงการใช้งานในสมัยสุดท้ายคือสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

19. แนวกำแพงฝั่งทิศตะวันออก แนวกำแพงฝั่งพุทธาวาส มีผังรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า พบช่องประตูทางเข้า ด้านหน้า 2 ทางคือ ทางด้านตะวันออก และช่องประตูขนาดเล็กทางด้านเหนือ ส่วนประตูทางด้านตะวันออกไม่พบหลักฐาน เนื่องจากถูกถนนสร้างทับและที่มุมกำแพงมีเสาหัวเม็ดทุกมุม แนวกำแพงสร้างขึ้นในสมัยที่ 2 พร้อมกับการขุดคูน้ำรอบวัด ในราวสมัยอยุธยาตอนกลางก่อนมาทางตอนปลาย

20. แนวกำแพงฝั่งทิศตะวันตก แนวกำแพงในเขตสังฆาวาสอยู่ริมคลองสระบัว พบแนวกำแพงที่ค่อนข้างชัดเจนเพียง 2 ด้าน คือ ด้านเหนือและด้านตะวันตก และพบฐานของเสาหัวเม็ดมุมกำแพงด้านตะวันตกเฉียงเหนือ และพบเสาซุ้มประตูทางเข้า 1 ช่องทางด้านตะวันตก เป็นช่องทางเข้าจากด้านหน้า กำแพงสร้างพร้อมกับการสร้างตำหนัก และสร้างภายหลังจากการสร้างศาสนสถานทางฝั่งตะวันออก สามารถกำหนดอายุได้ในสมัยอยุธยาตอนปลายพร้อมกับการสร้างตำหนัก ประมาณช่วงกลางของพุทธศตวรรษที่ 23

โบราณสถานที่พบทั้งหมดสร้างในสมัยอยุธยาตอนกลางลงมาทั้งสิ้น คือประมาณพุทธศตวรรษที่ 21 – 22 จนถึงสมัยอยุธยาตอนปลายประมาณพุทธศตวรรษที่ 23 – 24 และมีการใช้งานอีกครั้งในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

1.3.2 หลักฐานทางด้านโบราณคดี

ผลจากการขุดค้น 3 หลุม (TP.1 , 2 , 3) สามารถแบ่งชั้นดินทางวัฒนธรรมได้สอดคล้องกับหลักฐานอื่นๆ รวมทั้งหลักฐานการบูรณะโบราณสถานดังนี้คือ

หลุมขุดค้นที่ 1 (TP.1)

อยู่ระหว่างเจดีย์หมายเลข 3, 4, 5 และวิหาร ขุดค้นจนถึงระดับความลึกประมาณ 3.6 เมตรจากระดับผิวดินหรือประมาณระดับ 330 cm.dt จนถึงชั้นสิ้นสุดวัฒนธรรม (sterile) สามารถแบ่งชั้นวัฒนธรรมได้ดังนี้คือ

ชั้นดินธรรมชาติ เป็นชั้นดินที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ไม่มีการอยู่อาศัย ไม่มีการรบกวนทั้งจากธรรมชาติและมนุษย์ (Sterile) ดินเป็นดินเหนียวเนื้อแน่นสีเหลืองปนจุดประสีเทา ไม่พบโบราณวัตถุ

ชั้นดินอยู่อาศัยชั้นที่ 1 เริ่มมีการอยู่อาศัยในช่วงบนของชั้นดิน และดินในช่วงล่างเป็นที่ลุ่มจึงถมเพื่อปรับพื้นที่ครั้งแรก ดินมีลักษณะเป็นดินเหนียวเนื้อสีเทาเข้มมาก พบโบราณวัตถุไม่มากนัก ส่วนใหญ่เป็นเศษภาชนะดินเผาและเศษกระเบื้องดินเผาจำนวนมาก ชั้นดินช่วงบนเริ่มมีการเข้ามาอยู่อาศัย เนื่องจากพบโบราณวัตถุเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะเศษกระเบื้องดินเผา และเศษภาชนะดินเผาเนื้อแกร่งจากเตาบ้านบางปูน สามารถกำหนดอายุได้ประมาณพุทธศตวรรษที่ 18 – 19 และ 20 – 21

ชั้นถมดิน เป็นชั้นดินถมอัดแน่น หนาประมาณ 40 – 75 ซม. ดินเหนียวสีเข้ม และมีการอยู่อาศัยหนาแน่น จึงพบโบราณวัตถุเป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่เป็นเศษภาชนะดินเผาและเศษกระเบื้องดินเผา สามารถกำหนดอายุได้ประมาณพุทธศตวรรษที่ 20 – 21

ชั้นดินใช้งานของโบราณสถานครั้งที่ 1 เป็นดินร่วนปนทรายของพื้นวัด ซึ่งเป็นระดับการใช้งานของโบราณสถานในสมัยแรก ชั้นดินหนาประมาณ 10 – 60 ซม. ในชั้นดินระดับบนเริ่มพบเศษกระเบื้องกาบกลั้วมากกว่าชั้นดินที่ผ่านมาซึ่งน่าจะเป็นช่วงระยะเวลาที่โบราณสถานเสื่อมสภาพลง สามารถกำหนดอายุได้ประมาณพุทธศตวรรษที่ 21 – 22

ชั้นดินใช้งานของโบราณสถานครั้งที่ 2 เป็นชั้นดินใช้งานโบราณสถานที่ต่อเนื่องจากโบราณสถานในรุ่นแรก เมื่อโบราณสถานภายในวัดเสื่อมสภาพคือพบชั้นอิฐที่พังเป็นแนวที่ส่วนล่างของชั้นดินหนาประมาณ 20 ซม. จึงได้มีการขุดลอกดินท้องคู่วัดขึ้นมาปรับถมพื้นที่เพื่อให้มีระดับเรียบเท่ากัน และมีการใช้งานต่อเนื่องมาเป็นเวลานาน ความหนาของชั้นดินนี้ประมาณ 25- 40 ซม. สามารถกำหนดอายุได้ประมาณพุทธศตวรรษที่ 22 – 23

ชั้นดินปัจจุบัน เป็นชั้นดินที่มีการพังทลายหรือระยะเวลาที่โบราณสถานถูกทิ้งร้าง พบเศษอิฐ เศษกระเบื้องกาบกลั้ว ทั่วมุมเป็นชั้นหนาและมีปริมาณมากกว่าทุกระดับที่ผ่านมา จากนั้นเป็นชั้นดินที่เกิดขึ้นจากการทับถมตามธรรมชาติ ชั้นดินนี้เป็นชั้นดินปัจจุบันที่มีการทิ้งร้างและมีการรบกวนโบราณสถาน กำหนดอายุได้ประมาณพุทธศตวรรษที่ 23 – 24

หลุมขุดค้นที่ 2 (TP. 2)

อยู่ด้านข้างตำหนักด้านทิศใต้ ขุดค้นจึงถึงระดับลึก 280 ซม. จากระดับผิวดิน ระดับ 420 cm.dt จนถึงชั้นสิ้นสุดวัฒนธรรม (sterile) สามารถแบ่งชั้นวัฒนธรรมได้ดังนี้คือ

ชั้นดินธรรมชาติ เป็นชั้นดินธรรมชาติ เป็นชั้นดินที่เริ่มมีการอยู่อาศัยช่วงบนของชั้นดิน ลักษณะของชั้นดินนี้จะเป็นดินเหนียวสีน้ำตาลปนเหลืองเข้ม และมีดินเหนียวสีเทาแทรกเล็กน้อย จับตัวเป็นปึก และมีน้ำซึมอยู่ในเนื้อดินมาก พบโบราณวัตถุในชั้นบนของผิวดิน ซึ่งเป็นช่วงที่ต่อเนื่องกับชั้นดินที่ 5 โบราณวัตถุที่พบทั้งหมดมีทั้งเศษภาชนะดินเผาเนื้อดิน เนื้อแกร่ง จากเตาบ้านบางปูนกำหนดอายุได้ประมาณพุทธศตวรรษที่ 19 – 20 ลงมา เครื่องถ้วยจีนสมัยราชวงศ์หยวน พุทธศตวรรษที่ 18 – 19 เครื่องถ้วยจีนสมัยราชวงศ์หมิง พุทธศตวรรษที่ 21 – 22 สามารถกำหนดอายุจากหลักฐานที่มีอายุน้อยที่สุดคือ ประมาณพุทธศตวรรษที่ 21 – 22

ชั้นวัฒนธรรมที่ 1 เป็นชั้นดินที่มีการอยู่อาศัยต่อเนื่องมาจากชั้นดินธรรมชาติ ดินเป็นดินเหนียวสีน้ำตาลปนเทาเข้ม พบโบราณวัตถุจำนวนมากที่สุด ทั้งเศษภาชนะเนื้อดินจากเตาพื้นเมือง เศษภาชนะเนื้อแกร่งจากเตาบ้านบางปูน และจากเตาแม่น้ำน้อย พบมากที่สุดกว่าทุกชั้นดิน เครื่องเคลือบจากเตาศรีสังขลักษ์ เตาสุโขทัย เตาเซลิ้ง เตาถ่านนา เครื่องถ้วยจีนสมัยราชวงศ์หยวน หมิง เครื่องถ้วยเวียตนาม และเศษกระเบื้องกาบกล้วย กระเบื้องดินขอและแผ่นเรียบพบค่อนข้างมาก

ชั้นดินนี้พบโบราณวัตถุประเภทเศษภาชนะดินเผาเนื้อแกร่งในปริมาณหนาแน่น มาจากแหล่งเตาบ้านบางปูนมากที่สุด รองลงมาเป็นแหล่งเตาจากเตาแม่น้ำน้อย และจากแหล่งเตาสุโขทัย ศรีสังขลักษ์ ตามลำดับ เครื่องถ้วยต่างประเทศมีทั้งจากจีนและเวียตนามคือ เครื่องถ้วยจีนของราชวงศ์หมิง ราวพุทธศตวรรษที่ 21 – 22 และเครื่องถ้วยอันนัม ราวพุทธศตวรรษที่ 21 สันนิษฐานว่าเป็นชั้นดินอยู่อาศัยก่อนการสร้างโบราณสถาน

ชั้นวัฒนธรรมที่ 2 เป็นชั้นดินอยู่อาศัยต่อเนื่องจากชั้นวัฒนธรรมที่ 1 ลักษณะดินเป็นดินร่วนสีน้ำตาลเข้มปนดินเหนียว พบโบราณวัตถุค่อนข้างหนาแน่นและพบประเภทเดียวกับชั้นดินที่แล้ว ชั้นดินนี้มีการอยู่อาศัยหนาแน่นขึ้น เริ่มมีการสร้างโบราณสถาน เนื่องจากพบเศษกระเบื้องมุงหลังคาค่อนข้างมาก ส่วนโบราณวัตถุที่พบมีทั้งเศษภาชนะดินเผาเนื้อดิน และเศษภาชนะดินเผาเนื้อแกร่ง ทั้งจากเตาบ้านบางปูนซึ่งพบมากกว่าเตาแม่น้ำน้อย และพบเครื่องถ้วยจีนในราชวงศ์หมิงตอนปลาย พุทธศตวรรษที่ 21 – 22

ชั้นถมดิน เป็นชั้นดินอัดเพื่อเตรียมพื้นที่ในการสร้างวัด หนาประมาณ 30 – 60 ซม. ลักษณะของดินค่อนข้างแข็ง เนื้อดินเหนียวปนดินร่วน มีสีน้ำตาลเข้ม โบราณวัตถุพบน้อยลงมีลักษณะเหมือนชั้นดินที่แล้ว และพบเศษกระเบื้องมุงหลังคาจำนวนมากขึ้นและมากกว่าทุกชั้นดิน ทั้งกระเบื้องกาบกล้วย เกล็ดเต่า ดินขอ และแผ่นเรียบ

ชั้นดินนี้เป็นลักษณะของดินถมเพื่อปรับพื้นที่วัด ดินที่นำมาถมส่วนใหญ่เป็นดินปนเศษกระเบื้อง โบราณวัตถุที่พบอาจจะนำมาจากที่อื่น หรืออาจจะนำมาจากโบราณสถานในบริเวณใกล้เคียง โบราณวัตถุที่พบส่วนใหญ่สามารถกำหนดอายุได้ประมาณพุทธศตวรรษที่ 21 – 22

ชั้นดินร่วมกับโบราณสถาน เป็นชั้นดินในการใช้งานของโบราณสถาน หนาประมาณ 15 – 50 ซม. เป็นดินร่วนค่อนข้างเหนียว มีสีน้ำตาลเข้ม พบชั้นทับถมของกระเบื้องมุงหลังคาแบบ กาบกล้วยในปริมาณมาก มีกระเบื้องดินขอเล็กน้อย ความหนาประมาณ 10 – 15 ซม. เป็นชั้นดิน ที่ร่วมสมัยกับการใช้งานค้ำหนัก ต่อมาโบราณสถานเริ่มถูกทิ้งร้าง กระเบื้องมุงหลังคาจึงพังทับถม เป็นชั้นหนา สามารถกำหนดอายุได้ประมาณสมัยอยุธยาตอนปลายลงมา ประมาณพุทธศตวรรษที่ 23 – 24

ชั้นที่โบราณสถานมีการใช้งานและถูกทิ้งร้าง เป็นชั้นที่โบราณสถานเริ่มถูกทิ้งร้างและ พังทลาย ต่อเนื่องจากชั้นดินที่ 2 และพื้นที่ใช้งานของโบราณสถาน โคขรอบคงจะเริ่มถูกทิ้งร้างไป พร้อมกัน เนื่องจากในชั้นทับถมของกระเบื้องมุงหลังคานั้นจะพบเศษภาชนะดินเผาอยู่ใต้ชั้นทับถม ของกระเบื้อง แสดงว่ามีการใช้งานเกี่ยวกับกิจกรรมการอยู่อาศัยก่อนที่โบราณสถานจะเริ่มมีการ ทับถม พบโบราณวัตถุจำนวนมาก

ชั้นดินปัจจุบัน เป็นชั้นดินที่เกิดขึ้นภายหลังการทิ้งร้างของโบราณสถาน เกิดจากการ ทับถมตามธรรมชาติ พบเศษอิฐจำนวนมาก ไม่พบโบราณวัตถุ

หลุมขุดค้นที่ 3 (TP. 3)

อยู่ระหว่างค้ำหนักและหอร่องฝัง ขุดค้นถึงระดับความลึกประมาณ 3.2 เมตร จากผิวดิน หรือประมาณระดับ 420 cm.dt. จนถึงชั้นดินสิ้นสุดวัฒนธรรม (sterile) สามารถแบ่งชั้น วัฒนธรรมได้ดังนี้คือ

ชั้นดินธรรมชาติ เป็นชั้นดินธรรมชาติ เป็นดินเหนียวสีน้ำตาลเข้มและน้ำตาลปนเหลือง เป็นดินที่มีน้ำท่วมขังมากและมีน้ำซึมตลอดเวลา พบโบราณวัตถุเล็กน้อย ทั้งเศษภาชนะดินเผาและเศษ กระเบื้องดินเผา เป็นชั้นดินธรรมชาติที่ยังไม่มีการเข้ามาอยู่อาศัย เนื่องจากเป็นพื้นที่ลุ่ม มีน้ำท่วม ขังตลอดเวลา ส่วนเศษภาชนะดินเผาที่พบนั้นอาจจะเป็นการพัดพาของน้ำ เนื่องจากไม่พบร่องรอย ของกิจกรรมอื่นที่เกี่ยวข้องกับการอยู่อาศัย

ชั้นดินธรรมชาติที่น้ำท่วมขังและเริ่มมีการอยู่อาศัย ชั้นดินนี้แตกต่างจากชั้นดินธรรมชาติ คือดินมีลักษณะเป็นดินเหนียวสีเทาเข้ม ชั้นดินช่วงบนเริ่มมีกิจกรรมการเข้าอยู่อาศัย เนื่องจากพบ เศษภาชนะดินเผาค่อนข้างมาก แต่ในช่วงล่างพบโบราณวัตถุเล็กน้อยลงมาก ส่วนหนึ่งเป็นโบราณวัตถุ ที่ถูกน้ำพัดพามาทับถม โบราณวัตถุที่พบส่วนใหญ่เป็นเศษภาชนะดินเผานี้อิน เนื้อแกร่งจากเตา บ้านบางปูน เตาแม่น้ำน้อย เครื่องเคลือบจากเตาศรีสังขนาถ์ เตาสุโขทัย เครื่องถ้วยจีนสมัย ราชวงศ์ซ่ง เครื่องถ้วยจีนจากฝูเจี้ยน เครื่องถ้วยอันนัม

ชั้นดินมีหลักฐานการเข้าอยู่อาศัยในช่วงบนของชั้นดิน เนื่องจากดินช่วงบนมีความแน่น แข็ง และมีน้ำท่วมขังน้อยกว่าดินในชั้นล่าง โบราณวัตถุที่พบเป็นจำนวนมากคือ เศษภาชนะเนื้อ ดิน และเศษภาชนะจากเตาบ้านบางปูน ซึ่งสามารถกำหนดอายุได้ประมาณพุทธศตวรรษที่ 18 ลง มาจนถึงประมาณพุทธศตวรรษที่ 20

ชั้นดินที่มีการอยู่อาศัยครั้งที่ 1 เป็นชั้นดินที่มีหลักฐานการเข้ามาอยู่อาศัยชัดเจนและหนาแน่น ดินเป็นดินเหนียวสีเทาเข้ม พบโบราณวัตถุประเภทเศษภาชนะดินเผาจำนวนมาก ทั้งเศษภาชนะเนื้อดินจากเตาพื้นเมือง เศษภาชนะเนื้อแกร่งจากเตาบ้านบางปูน เตาแม่น้ำน้อย เศษภาชนะเคลือบจากเตาศรีสังขาลย์ เตาสุโขทัย เตาล้านนา เตาเซียง เครื่องถ้วยจีนสมัยราชวงศ์หยวน หมิง และเศษกระเบื้องดินเผาแบบกาบกล้วยและแผ่นเรียบจำนวนไม่มากนัก ชั้นดินนี้มีการอยู่อาศัยและทำกิจกรรมหนาแน่น ซึ่งพบเศษถ่านกระจายอยู่ทั่วไป แต่ยังไม่มียกกรรมเกี่ยวกับการสร้างศาสนสถาน และสามารถกำหนดอายุได้ประมาณพุทธศตวรรษที่ 19—20 ลงมา หรือ 21—22

ชั้นดินที่มีการอยู่อาศัยครั้งที่ 2 เป็นชั้นดินในอยู่อาศัยต่อเองมาจากชั้นดินที่แล้ว แต่มีความหนาแน่นน้อยกว่า ลักษณะดินเหนียวปนถ่านสีน้ำตาลเทาเข้มมาก พบโบราณวัตถุในปริมาณที่น้อยกว่า และเป็นประเภทเดียวกับที่พบในชั้นดินที่แล้ว แสดงว่าดินชั้นนี้มีกิจกรรมการอยู่อาศัยที่เบาบางลงกว่าชั้นดินที่ 5 ซึ่งอาจจะเป็นการทิ้งช่วงการใช้พื้นที่ระยะเวลาหนึ่ง จึงพบหลักฐานน้อยลง ซึ่งเศษภาชนะดินเผาที่พบทั้งหมดสามารถกำหนดอายุได้ประมาณพุทธศตวรรษที่ 21—22 ลงมา และยังไม่พบว่ามีการสร้างศาสนสถานในช่วงสมัยนี้

ชั้นถมดิน เป็นชั้นดินในการเตรียมพื้นที่เพื่อสร้างวัด เป็นดินสีน้ำตาลเข้มออกเหลือง เนื้อดินเหนียวและแข็ง ความหนาของชั้นดินประมาณ 40—80 ซม. สันนิษฐานว่าคงมีการนำดินจากที่อื่นมาถมปรับพื้นที่บริเวณนี้ให้สูงและแน่นเพื่อรองรับน้ำหนักของโบราณสถาน พบโบราณวัตถุในปริมาณที่น้อยลง แต่เป็นโบราณวัตถุประเภทเดียวกัน ชั้นดินนี้เป็นชั้นดินถมทั้งชั้น โบราณวัตถุที่พบส่วนใหญ่มาจากดินที่นำมาจาก สามารถกำหนดอายุได้ประมาณพุทธศตวรรษที่ 21—22

ชั้นดินร่วมกับโบราณสถาน เป็นชั้นใช้งานของโบราณสถานความหนาของชั้นดินประมาณ 10—40 ซม. พบโบราณวัตถุในปริมาณไม่มากนักและมีจำนวนน้อยลง ทั้งเศษภาชนะเนื้อดิน เศษภาชนะเนื้อแกร่งจากเตาบ้านบางปูน เตาแม่น้ำน้อย เศษภาชนะเคลือบสีเขียวจากเตาศรีสังขาลย์ เครื่องถ้วยจีนสมัยราชวงศ์หมิง และเศษกระเบื้องดินเผา ทั้งกาบกล้วยและแผ่นเรียบจำนวนไม่มาก ชั้นดินนี้ค่อนข้างบาง มีหลักฐานทางโบราณคดีน้อยสามารถกำหนดอายุโบราณสถานได้ประมาณพุทธศตวรรษที่ 21—22

ชั้นที่มีการใช้งานเป็นครั้งสุดท้ายและโบราณสถานมีการพังทลาย เป็นชั้นที่มีการสร้างโบราณสถาน มีการพังทลาย และต่อมาถูกทิ้งร้างอย่างชัดเจน พบพื้นอิฐปูคล้ายขอบทางเดินด้านหลังค้ำหนัก ลักษณะชั้นดินเหนียวพื้นอิฐนี้เป็นชั้นของการพังทลายของเศษอิฐ เศษกระเบื้องมุงหลังคาแบบกาบกล้วยมีปริมาณที่ค่อนข้างมาก สันนิษฐานว่ามีอาคารหลังคาเครื่องไม้ในบริเวณนี้ ชั้นดินนี้หนาประมาณ 50—80 ซม. พบโบราณวัตถุจำนวนมากโดยเฉพาะเศษกระเบื้องดินเผา ส่วนเศษภาชนะดินเผาพบไม่มากนัก

ชั้นดินนี้เป็นชั้นดินที่ร่วมกับการสร้างและการใช้งานค้ำหนัก รวมทั้งอาคารและทางเดินหน้าค้ำย จึงพบเศษอิฐและเศษกระเบื้องดินเผาเป็นจำนวนมาก ซึ่งส่วนหนึ่งพังลงมาจากค้ำหนัก ส่วนที่เหลือพังลงมาจากอาคารด้านหน้าหอรบะงัง ซึ่งอาจจะเป็นอาคารครึ่งไม้ ต่อมามีการทิ้งร้างและโบราณสถานถูกรื้อทำลายจึงพบเศษอิฐและเศษวัสดุคดกัทบถมมาก สามารถกำหนดอายุได้จากชั้นส่วนเครื่องถ้วยจีนสมัยราชวงศ์ซิง สันนิษฐานว่าดินชั้นนี้น่าจะอยู่ในช่วงสมัยอยุธยาตอนปลาย ราวพุทธศตวรรษที่ 22 – 24

ชั้นดินปัจจุบัน เป็นชั้นดินที่ทับถมภายหลังจากการทิ้งร้างของโบราณสถาน ส่วนใหญ่พบเศษกระเบื้องดินเผาจำนวนน้อยลง และมีการเข้ามาอยู่อาศัยและทำกิจกรรมอีกช่วงในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น สามารถกำหนดอายุได้ประมาณสมัยอยุธยาตอนปลายลงมา ประมาณพุทธศตวรรษที่ 24 ลงมาถึงตอนต้นพุทธศตวรรษที่ 25

สรุป

หลักฐานที่พบทั้งหมดสามารถบอกถึงการเข้ามาอยู่อาศัย การทำกิจกรรม การเตรียมพื้นที่สร้างวัด การใช้งานร่วมกับโบราณสถานและการทิ้งร้างไป ซึ่งหลักฐานที่พบในหลุมขุดค้นทั้ง 3 หลุมมีความเหมือนและแตกต่างกัน

หลุมขุดค้นที่ 1 พบว่ามีหลักฐานการเข้ามาอยู่อาศัยในชั้นดินอยู่อาศัยชั้นที่ 1 โบราณวัตถุที่พบในชั้นดินนี้อายุราวพุทธศตวรรษที่ 19 – 20 ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะทางสถาปัตยกรรมของเจดีย์รายหมายเลข 2 หรือเจดีย์แปดเหลี่ยม ซึ่งนิยมสร้างในระยะเวลาเดียวกัน และอาจจะมีการสร้างอาคารเนื่องจากพบชั้นทับถมของเศษกระเบื้องดินเผาค่อนข้างมาก ต่อมาได้ถมปรับพื้นวัดทั้งหมด แล้วได้เริ่มมีการสร้างศาสนสถานต่างๆ ขึ้นภายในวัดคือ มีการสร้างเจดีย์หมายเลข 1 เป็นเจดีย์ประธานของวัด และได้สร้างกำแพงวัดและขุดคูน้ำ ซึ่งดินจากคูน้ำคงเป็นดินที่นำมาถมปรับพื้นวัดนั่นเอง ประมาณสมัยอยุธยาตอนกลางลงมาถึงตอนปลาย ราวพุทธศตวรรษที่ 21 – 23 ลงมา หลังจากนั้นมีการสร้างและบูรณะศาสนสถานครั้งใหญ่ของวัดก่อนที่โบราณสถานจะถูกทิ้งร้างไปในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

1.3.3 หลักฐานประเภทโบราณวัตถุ

โบราณวัตถุที่พบจากการขุดแต่งและขุดค้นมีจำนวนมาก แบ่งออกได้เป็นประเภทต่างๆ ดังนี้คือ

1. โบราณวัตถุที่เป็นส่วนประกอบสถาปัตยกรรม

- กระเบื้องมุงหลังคา พบทั้งแบบกาบกล้วย เกล็ดเต่า ดินขอ โคขกระเบื้องเกล็ดเต่าเป็นชนิดที่พบมากที่สุด ซึ่งใช้มุงหลังคาของวิหาร รองลงมาเป็นกระเบื้องกาบกล้วยพบมากที่สุดที่ค้ำหนัก

- กระเบื้องชิงชახ จากลวดลายที่พบเป็นลายเทพพนม สามารถกำหนดอายุได้ประมาณพุทธศตวรรษที่ 22 และพุทธศตวรรษที่ 23

- แผ่นดินเผาประดับอาคาร ลักษณะเป็นแผ่นดินเผามีลายประดับเป็นลายพันธุ์พฤกษา เช่น ลายใบไม้ ลายดอกไม้ ลายรูปสัตว์ สำหรับติดประดับฐานหน้ากระดานของคาน้ำ

- ลายดินเผาประดับอาคาร ลักษณะเป็นดินขนาดเล็ก เช่น ลายประจำยาม ลายกระจิง

- ปูนปั้นประดับอาคาร เป็นปูนปั้นประดับเจดีย์หรือฐานขอบแทนของอาคาร เช่น ลายกระจิง ลายประจำยาม ลายแข่งสิงห์

2. โบราณวัตถุที่เป็นรูปเคารพทางศาสนา

- ชิ้นส่วนพระพุทธรูปปูนปั้น พบชิ้นส่วนเศียร พระวรกายทำจากปูนปั้น พบมากบนฐานชุกชีของวิหาร

- ชิ้นส่วนพระพุทธรูปหินทราย พบชิ้นส่วนพระวรกายของพระพุทธรูปทำจากหินทรายขาวและหินทรายแดง พบมากบนฐานชุกชีของวิหาร ฐานเจดีย์ เป็นต้น

- ชิ้นส่วนพระพุทธรูปสำริด ลักษณะเป็นพระซุ้มมงคลทั้งแบบปางสมาธิและปางมารวิชัย พบทั่วไปภายในวัด

- ชิ้นส่วนพระพุทธรูปดินเผา พบพระพิมพ์ดินเผาทั้งแบบพระโคตมสมอ พระพิมพ์แบบลพบุรี พระพิมพ์ปางสมาธิ และประทับยืน

- ชิ้นส่วนพระพุทธรูปโลหะอื่นๆ เช่น เงิน ชิน โดยพระพุทธรูปเงินนั้นภายในเป็นแกนดินเผาและหุ้มด้วยแผ่นเงินมักแสดงปางมารวิชัย ส่วนพระพุทธรูปชินพบแสดงปางมารวิชัยเช่นกัน

3. โบราณวัตถุประเภทเครื่องมือเครื่องใช้

- ช้อนสำริด ลักษณะเป็นช้อนค้ำยาว พบบริเวณพื้นวัดฝั่งสังฆาวาส

- มีดเหล็ก ลักษณะเป็นมีดปลายแหลม

- กริช พบบริเวณฐานอาคารหมายเลข 1 ลักษณะเป็นมีดแบนคดไปมา

- หูหัวโลหะ ลักษณะเป็นหูหัวขนาดเล็ก สันนิษฐานว่าเป็นของหีบหรือกล่อง

4. ภาชนะดินเผาในประเทศ

- ภาชนะดินเผาเนื้อดิน พบเป็นประเภทของหม้อข้าว หม้อตาล อ่าง ครก เชิงเทียน และเตาเชิงกรานที่มีเนื้อดินค่อนข้างแกร่ง โดยภาชนะดินเผาเหล่านี้เป็นของใช้ในชีวิตประจำวันหรือของใช้ในครัวเรือน สีภาชนะเป็นสีส้ม สีแดง สีเทา เป็นต้น มักตกแต่งด้วยการกดประทับ การทาน้ำดิน

- ภาชนะดินเผาเนื้อหิน พบเป็นภาชนะของไห อ่าง ครก คลับ กระปุก ถ้วยชาม แจกัน ลักษณะเนื้อดินของภาชนะดินเผาจะค่อนข้างละเอียด สีดินมีสีเทาอ่อน สีแดงคล้ายสี

อิฐ สีเทา สีชมพูออกม่วง แหล่งเตาที่ผลิต ได้แก่ แหล่งเตาบ้านบางปูน จ.สุพรรณบุรี แหล่งเตาแม่น้ำน้อย จ.สิงห์บุรี แหล่งเตาสุโขทัย จ.สุโขทัย มักตกแต่งผิวภาชนะด้วยการเคลือบน้ำเคลือบ การเขียนลวดลาย เช่น ลายพันธุ์พฤกษา ลายปลา ลายเส้น หรือการกดประทับ การขูดขีด การเซาะร่อง

5. ภาชนะดินเผาต่างประเทศ

- ภาชนะดินเผาเนื้อกระเบื้องและเนื้อแกร่ง พบเป็นประเภทของชาม คลับ ลักษณะเนื้อดินละเอียด สีขาว เนื้อภาชนะบาง เป็นภาชนะดินเผาในสมัยราชวงศ์ซิงจากประเทศจีนมากที่สุด พบภาชนะดินเผาจากเวียดนาม ญี่ปุ่น เล็กน้อย มักตกแต่งผิวด้วยการเขียนสีได้เคลือบ เช่น สีน้ำเงิน สีเขียว สีแดง นอกจากนี้ยังพบการเขียนสีบนเคลือบ ลวดลายที่พบ เช่น ลายพันธุ์พฤกษา ลายทิวทัศน์ ลายสัญลักษณ์ ตราประทับ ลายมงคล เป็นต้น

6. โบราณวัตถุอื่นๆ

- มีดเหล็ก ขวานเหล็ก พบริมถนนสันนิษฐานว่าเป็นของใช้ในคราวสร้างถนน
- เบี้ยดินเผา ลักษณะเป็นแผ่นดินเผากลม แบน สันนิษฐานว่าเป็นของเล่นภายในวัดเวฬุคาม
- หอยเบี้ย เป็นหอยทะเลชนิดหนึ่งใช้แทนเงินในสมัยอยุธยาตอนปลายและเลิกใช้เมื่อสมัยรัชกาลที่ 4
- ตะกรุด ลักษณะเป็นโลหะบางๆ มีวนเป็นแท่งกลม สันนิษฐานว่าเป็นเครื่องรางของขลัง

สรุป

โบราณวัตถุที่พบทั้งหมดมีความสัมพันธ์กับโบราณสถานภายในวัดที่แสดงถึงกิจกรรมภายในวัดตลอดระยะเวลาการใช้งาน โดยโบราณวัตถุบางอย่างสามารถบอกถึงกิจกรรมที่เกิดขึ้นได้ เช่น การที่พบชิ้นส่วนพระพุทธรูปในฝั่งพุทธาวาสมาค และจะพบชิ้นส่วนภาชนะดินเผาหรือของใช้ในฝั่งสังฆาวาสมาค ที่แสดงถึงกิจกรรมภายในวัด

1.3.4 การลำดับยุคสมัยของโบราณสถาน

หลักฐานที่พบทั้งหมดเกี่ยวกับลำดับชั้นดิน การสร้าง การบูรณะโบราณสถาน การพังทลายและการถูกทิ้งร้าง ทำให้สามารถจัดแบ่งลำดับยุคสมัยของโบราณสถานได้ออกเป็น 5 สมัยคือ

สมัยที่ 1 เป็นช่วงที่มีการอยู่อาศัยในระยะแรก พบว่ามีการสร้างเจดีย์แปดเหลี่ยม (เจดีย์ราชหมายเลข 2) เป็นเจดีย์ประธานของวัด และน่าจะมีอาคารที่สร้างคู่กับเจดีย์ แต่จากการขุดตรวจไม่พบหลักฐานของซากอาคารที่ร่วมสมัยกับเจดีย์แปดเหลี่ยม ซึ่งความนิยมในการสร้างเจดีย์แปดเหลี่ยมจะอยู่ในสมัยอยุธยาตอนปลาย ดังเช่น เจดีย์แปดเหลี่ยมที่วัดจงกลม เจดีย์แปดเหลี่ยมวัดกระ

ชาย จ.พระนครศรีอยุธยา ดังนั้น การสร้างเจดีย์ 8 เหลี่ยมที่วัดนี้สันนิษฐานว่าน่าจะมีอายุก่อนสมัยอยุธยาตอนกลาง

สมัยที่ 2 เริ่มมีการใช้พื้นที่ภายในวัดมากขึ้น ได้ถมปรับพื้นที่วัด สร้างกำแพงและขุดน้ำเป็นขอบเขตของวัด ได้สร้างศาสนสถานเพิ่มขึ้นตามที่ปรากฏในสภาพปัจจุบัน โบราณสถานที่สร้างและบูรณะในสมัยนี้มีดังนี้คือ

เจดีย์รายหมายเลข 2 หรือเจดีย์แปดเหลี่ยม ได้ถมพื้นวัดอีกประมาณ 10 ซม. สร้างฐานเจดีย์ 8 เหลี่ยมองค์ใหม่ทับลงบนฐานเดิม ได้กลายเป็นเจดีย์รายของวัด

ส่วนอาคารที่สร้างในสมัยที่ 2 เป็นช่วงสมัยอยุธยาตอนกลางก่อนมาทางตอนปลายลงมา คือ

เจดีย์รายหมายเลข 1 สร้างเจดีย์ทรงระฆังบนฐานเชิงสี่เหลี่ยม บริเวณพื้นที่ด้านหลังวิหารและด้านหน้าเจดีย์รายหมายเลข 2 (เจดีย์แปดเหลี่ยม)

วิหาร ตั้งอยู่ด้านหน้าเจดีย์ประธานทางด้านทิศตะวันออก เป็นอาคารสี่เหลี่ยมผืนผ้า หลังคามีสันเดิขมุงกระเบื้องกาบกล้วย ฐานอาคารเป็นฐานบัว มีเสาคันทันและเสาไม้สี่เหลี่ยมกลางอาคาร พื้นวิหารเป็นพื้นอิฐลาดปูน พบอาสนะสงฆ์สร้างชิดผนังทางด้านตะวันออก พบแต่ฐานชุกชีหรือฐานพระประธาน ยังไม่มีฐานพระอันดับ

ฐานย่อมุมไม้สิบสอง ตั้งอยู่ระหว่างฐานเจดีย์หมายเลข 4 และฐานเจดีย์หมายเลข 5 สันนิษฐานว่าอาจจะเคยเป็นฐานขอแทนบุษยามาก่อน

เจดีย์รายหมายเลข 1, 3 และ 4 สร้างเจดีย์รายด้านหน้าเจดีย์ประธานในแนวเดียวกับเจดีย์รายหมายเลข 2 ส่วนใหญ่เหลือเพียงฐานสี่เหลี่ยมและโครงสร้างภายในที่ก่ออิฐเป็นรูปกากบาท

ศาลารายหมายเลข 2 และ 3 สร้างชิดกับแนวกำแพงทิศใต้ ลักษณะเป็นฐานอาคารสี่เหลี่ยมผืนผ้าขนาดเล็ก คงหลงเหลือค้ำขั้ววัศุขธรรมชาติ

แนวกำแพงวัดฝั่งตะวันออก เป็นแนวกำแพงรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ช่องประตูทางเข้าทางด้านตะวันออก และช่องประตูขนาดเล็กทางด้านเหนือ ที่มุมกำแพงทั้ง 4 มุมมีเสาหัวเม็ด

โบราณสถานที่สร้างในสมัยนี้สามารถกำหนดอายุได้ในราวสมัยอยุธยาตอนกลางก่อนมาทางตอนปลาย ในสมัยนี้ทางฝั่งสังฆาวาสยังไม่มีโบราณสถานใดๆ ชัดเจน อาจจะมีเพียงกุฏิพระสงฆ์ที่ทำจากเครื่องไม้เท่านั้น

สมัยที่ 3 สมัยนี้มีการบูรณะและสร้างโบราณสถานจำนวนมาก สามารถกำหนดอายุได้ในสมัยอยุธยาตอนปลายราวหลังรัชกาลสมเด็จพระนารายณ์ลงมา โบราณสถานมีการสร้างและมีการบูรณะมีดังนี้คือ

เจดีย์รายหมายเลข 2 หรือเจดีย์แปดเหลี่ยม สันนิษฐานว่าคงถูกถมฐานเจดีย์เพื่อปรับพื้นวัดให้สูงขึ้น

เจดีย์ประธานหมายเลข 1 ได้สร้างเจดีย์หมายเลข 2 และ เจดีย์หมายเลข 9 โดยก่อฐานมาชิดกับฐานของเจดีย์ประธานในด้านทิศเหนือและทิศใต้ และหลังจากนั้นได้สร้าง เจดีย์หมายเลข 8 เพิ่มขึ้นที่ด้านทิศตะวันตก และก่อฐานบัวคว่ำของไพฑูริกล้อมฐานไพฑูริกเดิมทั้งหมด

วิหาร ได้ขยายขนาดของอาคารให้กว้าง โดยก่ออิฐพอกเปลี่ยนเป็นฐานหน้ากระดาน ภายในไม่พบการเปลี่ยนแปลงมากนัก ฐานชุกชีในสมัยนี้ได้ซ่อมขยายเล็กน้อย หลังคาวิหารเปลี่ยนมาใช้กระเบื้องเคลือบปลา และกระเบื้องดินขอแทน

ฐานย่อมุมไม้สิบสอง ถูกฐานของ เจดีย์หมายเลข 4 สร้างทับอยู่ครึ่งองค์

เจดีย์รายหมายเลข 1 และ 3 ถูกถมเพื่อปรับพื้นวัดให้สูงขึ้น

เจดีย์รายหมายเลข 4 ถูกฐาน เจดีย์หมายเลข 6 สร้างทับอยู่ครึ่งองค์

ศาลารายหมายเลข 2 และ 3 ไม่พบการเปลี่ยนแปลง

แนวกำแพงฝั่งตะวันออก ได้ถมพื้นวัดขึ้นมาเล็กน้อย

ตำหนัก สร้างอาคารสี่เหลี่ยมผืนผ้า ทรงคอก 2 ชั้น ฐานแอ่นท้องสำกา อยู่ทางฝั่งตะวันตกในเขตสังฆาวาส หันหน้าไปทางทิศตะวันออกมีทางขึ้น 2 ทาง คือ ทางด้านตะวันออก และตะวันตก

เจดีย์หมายเลข 4 เป็นเจดีย์ย่อมุมไม้สิบสอง ตั้งอยู่บนฐานเขียงสี่เหลี่ยม

เจดีย์หมายเลข 4 เป็นเจดีย์ย่อมุมไม้สิบสอง ตั้งอยู่บนฐานเขียงสี่เหลี่ยม

เจดีย์หมายเลข 2 เป็นเจดีย์ทรงระฆังขนาดเล็ก ตั้งอยู่บนฐานเขียงสี่เหลี่ยม และชุดฐานบัวลูกแก้วอกไก่ ก่อไปชิดกับฐานไพฑูริกของเจดีย์ประธานหมายเลข 1 ทางด้านเหนือ

เจดีย์หมายเลข 9 พบหลักฐานเพียงซากฐานเขียงกลม 1 ชั้น ตั้งอยู่บนฐานไพฑูริกเดียวกับเจดีย์หมายเลข 1 สันนิษฐานว่าเป็นเจดีย์ทรงระฆัง

เจดีย์หมายเลข 3 และ 5 เป็นเจดีย์ทรงระฆังขนาดเล็กตั้งอยู่บนฐานเดียวกับฐานเจดีย์หมายเลข 4

เจดีย์หมายเลข 6, 7 และ 8 พบส่วนของฐานเขียงและฐานสิงห์ย่อมุม ตั้งอยู่บนฐานทักษิณ สันนิษฐานว่าเป็นเจดีย์ทรงเครื่อง

วิหารน้อย ตั้งอยู่ด้านหลังเจดีย์ประธานหมายเลข 1 เป็นอาคารสี่เหลี่ยมผืนผ้าขนาดเล็ก ฐานแอ่นท้องสำกาหลังคามุงด้วยกระเบื้องเคลือบปลา

พระปรารักษ์น้อย อยู่ระหว่างวิหารน้อยและเจดีย์หมายเลข 8 เป็นปรารักษ์ย่อมุมไม้สิบสองขนาดเล็ก

กุฏิหมายเลข 1 และ 2 อยู่นอกกำแพงฝั่งพุทธาวาสออกไปทางทิศเหนือ เป็นอาคารทรงกลม 2 ชั้น มีช่องประตูละหน้าต่างเป็นช่องโค้งแหลม หลังคาโดม ลำตัวชั้นล่างป้องกันกลางเล็กน้อย ระหว่างพื้นชั้นบนมีช่องสอดคานเชื่อมกัน สันนิษฐานว่ามีหลังคาเครื่องไม้มุงกระเบื้องเคลือบปลา

ซากฐานอาคารหมายเลข 1 อยู่ทางทิศตะวันออกของหอรบฝั่ง
ศาลารายหมายเลข 1 พบบริเวณมุมกำแพงทิศตะวันออกเฉียงใต้เป็นศาลาขนาดเล็ก

แนวกำแพงฝั่งสังฆาวาส พบแนวกำแพงทางด้านตะวันตกและเหนือบางส่วน
ขอบทางเดินหมายเลข 1 และ 2 เป็นทางเดินจากทำนบน้ำมาถึงคาน้ำและจากพื้นที่
ทางด้านเหนือของคาน้ำ

ซากฐานอาคารหมายเลข 3, 4 และ 5 อยู่ทางทิศเหนือของคาน้ำ เป็นขอบฐาน
ศาลาขนาดเล็ก

สมัยที่ 4 สมัยนี้อยู่ในช่วงสมัยอยุธยาตอนปลาย ก่อนที่จะเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 ก่อนที่
จะถูกทิ้งร้างไป โบราณสถานที่มีการสร้างเพิ่มเติมหรือบูรณะในสมัยที่ 4 นี้ได้แก่

เจดีย์ประธานหมายเลข 1 และเจดีย์หมายเลข 2 และ 9 ไม่พบการเปลี่ยนแปลง
วิหาร ได้สร้างขยายฐานระเบียงรอบอาคาร พื้นภายในก่ออิฐยกพื้นฉาบปูนขึ้นมา
อีก ถมปิดพื้นด้านบนของอาสนะสงฆ์ และเสาวิหารคงใช้เสาไม้กลมส่วนฐานชุกชี ได้สร้างแทน
ฐานพระอันดัดรอบๆ พระประธานจำนวนที่พบ 9 องค์ ลักษณะจะนั่งหันหลังให้พระประธาน
หลังคามุงด้วยกระเบื้องเคลือบ

เจดีย์รายหมายเลข 1, 2, 3 และ 4 ไม่พบการเปลี่ยนแปลง

เจดีย์หมายเลข 3 และ 4 ก่ออิฐปิดช่องว่างระหว่างฐานเจดีย์ทั้ง 2 องค์ สร้างเชื่อม
ให้เป็นฐานเดียวกัน

เจดีย์หมายเลข 5, 6, 7 และ 8 ไม่พบการเปลี่ยนแปลง

คาน้ำ ได้สร้างฐานทางขึ้นอาคารด้านหน้าและด้านหลัง

ศาลารายหมายเลข 1, 2 และ 3 ไม่พบการเปลี่ยนแปลง

วิหารน้อย และพระปรารักษ์น้อย ไม่พบการเปลี่ยนแปลง

กุฏิหมายเลข 1 และ 2 ไม่พบการเปลี่ยนแปลง

ซากฐานอาคารหมายเลข 1, 4 และ 5 ไม่พบการเปลี่ยนแปลง

แนวกำแพงฝั่งตะวันออก มีการถมพื้นขึ้นมาอีกเล็กน้อยเพื่อปรับพื้นวัดให้สูงขึ้น

แนวกำแพงฝั่งสังฆาวาส ไม่พบการเปลี่ยนแปลง

ขอบทางเดินหมายเลข 1 อยู่ระหว่างแนวกำแพง — หอรบ — คาน้ำ ได้ถม
ทางเดิน 2 ข้างจากประตูคาน้ำเพื่อยกพื้นให้สูงขึ้น และใช้ทางเดินกลางเพียงทางเดียวเดินไปยัง
แนวกำแพงริมคลองสระบัว

ขอบทางเดินหมายเลข 2 ไม่พบการเปลี่ยนแปลง

โบราณสถานี่สร้างในสมัยที่ 4 อยู่ในช่วงปลายของสมัยอยุธยาตอนปลาย อาคาร
ที่สร้าง ได้แก่

หอรระฆัง สร้างหอรระฆังทรงปรารงค์ 5 ซอด ซ่อมุมย์สิบ บนฐานทักษิณซ่อมุมไม้ สิบสอง เมื่อสร้างหอรระฆังเสร็จได้ก่ออิฐเป็นขอบต่อจากขอบฐานอาคารล้อมรอบหอรระฆัง เพื่อ เชื่อมหอรระฆังและอาคารด้านหน้าเข้าด้วยกัน แนวอิฐด้านหน้าหอรระฆังได้ถมปรับเป็นลานโปร่ง

สมัยที่ 5 ได้มีการบูรณะ โบราณสถานและใช้งานอีกครั้งในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ซึ่ง มีการซ่อมแซมโบราณสถานภายในวัดบางแห่งดังนี้

เจดีย์ประธานหมายเลข 1 และเจดีย์หมายเลข 2, 9 ไม่พบการเปลี่ยนแปลง

วิหาร ได้ปฏิสังขรณ์ ซึ่งนำมากที่อื่น ปูนบนพื้นวิหารปิดหลุมเสาไม้กลางอาคาร มุง ด้วยหลังคากระเบื้องเคลือบเผาผิว

เจดีย์หมายเลข 3, 4, 5, 6, 7 และ 8 ไม่พบการเปลี่ยนแปลง

เจดีย์รายหมายเลข 1, 2, 3 และ 4 กุฏิหรือเสถียรทุกแห่ง

ค้ำหนัก ได้ซ่อมแนวระเบียงชานค้ำหนักทั้งด้านหน้าและด้านหลัง และสร้างเสา หัวเม็ดที่มุมชาน

ศาลารายหมายเลข 1, 2 และ 3 ไม่พบการเปลี่ยนแปลง

วิหารน้อยและพระปรารงค์น้อย ไม่พบการเปลี่ยนแปลง

กุฏิหมายเลข 1 และ 2 ไม่พบการเปลี่ยนแปลง

ฐานอาคารหมายเลข 1, 3, 4 และ 5 ไม่พบการเปลี่ยนแปลง

แนวกำแพงฝั่งตะวันออกและตะวันตก ไม่พบการเปลี่ยนแปลง

หอรระฆัง ได้ซ่อมหอรระฆังในสมัยรัตนโกสินทร์ โดยนำเศษเครื่องถ้วยจีนมา ประดับที่ส่วนซอดของปรารงค์ทั้ง 5 ซอด

ขอบทางเดินหมายเลข 1 ได้ขยายพื้นทางเดินให้กว้างขึ้นประมาณ 11 เมตรเข้าไป จนถึงแนวกำแพงริมคลองสระบัว

ขอบทางเดินหมายเลข 2 ไม่พบการเปลี่ยนแปลง

ส่วนโบราณสถานี่สร้างในสมัยที่ 5 ได้แก่

ซากฐานอาคารหมายเลข 2 อยู่บริเวณปลายแนวกำแพงริมคลองสระบัวทางด้าน ทิศใต้ ลักษณะในฐานอิฐก่อเป็นขอบฐานอาคารขนาดเล็ก สร้างชนแนวกำแพง

หลังจากการใช้งานในครั้งสุดท้าย เมื่อประมาณ 80 กว่าปีนี้ วัดถูกทิ้งร้าง โบราณสถานภายในวัดทรุดโทรมและถูกขุดรื้อมาก

สรุป

การแบ่งยุคสมัยของโบราณสถานวัดเจ้าสามสามารถสรุปถึงยุคสมัยที่สร้าง การเปลี่ยนแปลง และการบูรณปฏิสังขรณ์ได้เป็น 5 สมัย คือ

สมัยที่ 1 เป็นช่วงที่มีการอยู่อาศัยในระยะเวลารวด พบว่ามีการสร้างเจดีย์แปดเหลี่ยม (เจดีย์รายหมายเลข 2) เป็นเจดีย์ประธานของวัด และน่าจะมีอาคารที่สร้างคู่กับเจดีย์ แต่จากการ

บุคคลตรวจไม่พบหลักฐานของซากอาคารที่ร่วมสมัยกับเจดีย์แปดเหลี่ยม สันนิษฐานว่าน่าจะมีอายุ ก่อนสมัยอยุธยาตอนกลาง

สมัยที่ 2 ได้สร้างเจดีย์ประธานองค์ใหม่ เป็นเจดีย์ทรงระฆังอยู่ทางด้านทิศตะวันตกของ เจดีย์แปดเหลี่ยม สร้างวิหารทางด้านทิศตะวันออก ด้านหน้าเจดีย์ประธานสร้างเจดีย์รายอีก 3 องค์ ขนาบข้างเจดีย์ 8 เหลี่ยม สร้างแนวกำแพงวัดทางฝั่งตะวันออกและคูน้ำเป็นขอบเขตของวัด กำหนดอาคารวราวมัยอยุธยาตอนกลางก่อนมาทางตอนปลาย

สมัยที่ 3 เป็นช่วงที่มีการใช้พื้นที่ของวัดมากขึ้น และน่าจะมีการใช้พื้นที่ค่อนข้างยาวนาน กว่าทุกสมัย โบราณสถานที่ยังสร้างและบูรณะ คือสร้างเจดีย์ทรงระฆังอีก 2 องค์ขนาบข้างซ้าย – ขวาของเจดีย์ประธาน โค้งก่อฐานไปชิดกับฐานไพทีของเจดีย์ประธาน วิหารมีการขยายเพิ่มขึ้น และหลังคามุงกระเบื้องใหม่ ภายในยกพื้นสูงกว่าเดิมเล็กน้อย ทางด้านทิศตะวันออกของวิหาร สร้างเจดีย์ฐานย่อมุมไม้สิบสองอยู่ระหว่างเจดีย์ทรงระฆัง 2 องค์

และมีการขยายพื้นที่วัดซึ่งเป็นส่วนราชการของสังฆาวาสออกไปที่ริมคลองสระบัว โดย สร้างคาน้ำทรงตึก 2 ชั้น มีทางเดินไปยังท่อน้ำและทางเดินทางด้านทิศเหนือ อาจจะเป็นทางเดิน ไปยังกลุ่มกุฏิของพระสงฆ์ สร้างวิหารน้อยหันหน้าไปหาคาน้ำ หรือหันหน้าไปทางทิศตะวันตก สร้างกุฏิวิปัสสนาเป็นอาคารทรงกลม 2 ชั้นมีช่องประตูหน้าต่างเป็นช่องโค้งแหลม สมัยนี้กำหนด อายุได้ในสมัยอยุธยาตอนปลาย ในช่วงหลังรัชกาลสมเด็จพระนารายณ์ลงมา

สมัยที่ 4 ได้บูรณะวิหารได้สร้างระเบียงโปร่ง เดี่ยวๆ ขยายออกมาเล็กน้อย ส่วนเจดีย์ หมายเลข 3 และเจดีย์หมายเลข 4 มีการก่อเชื่อมส่วนฐานชั้นล่างให้เป็นฐานเดียวกัน ส่วนฝั่ง สังฆาวาส คาน้ำได้ก่อขานขึ้นออกมาทั้งด้านและด้านหลัง และสร้างหอรบระฆังทรงปรางค์ขึ้นที่ริม กำแพงซึ่งอยู่ชิดกับทางเดินจากคาน้ำมายังกำแพง สันนิษฐานว่ามีอายุในช่วงปลายของสมัยตอน ปลาย ก่อนโบราณสถานถูกทิ้งร้างไป เมื่อเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2

สมัยที่ 5 เป็นสมัยซ่อมแซมโบราณสถานหลังจากถูกทิ้งร้างไปเป็นระยะเวลาหนึ่ง คือ วิหารมีการนำอิฐกลมมาปูพื้นภายในวัด คาน้ำก่อราวระเบียงหอรบระฆังติดกระเบื้องเคลือบเขียนสี ที่ส่วนยอดปรางค์ทั้ง 5 ยอด สันนิษฐานว่ามีอายุราวสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ประมาณรัชกาลที่ 3 มีการใช้งานต่อมาจนร้างเมื่อประมาณ 80 กว่าปีที่แล้ว

หลักฐานที่พบทั้งหมด แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์กับชุมชนอื่นที่อยู่โดยรอบ เช่น วัด ใหม่คลองสระบัว วัดพระเมรุ วัดพระราม วัดราชบูรณะ วัดพุทธไสสวรรคย์ วัดกุฎีขาว เป็นต้น โบราณสถานต่างๆ เหล่านี้เป็นโบราณสถานที่อยู่ในเกาะเมืองและอยู่ในบริเวณอโยธยา วัดเจ้าย่าอยู่ใน กลุ่มโบราณสถานในกลุ่มคลองสระบัวทางด้านตะวันออก วัดที่สร้างในบริเวณนี้ส่วนใหญ่เป็น วัดที่มีอาคารขนาดเล็ก บางวัดเป็นวัดที่มีพระสงฆ์จำพรรษา บางวัดเป็นวัดร้างไม่มีพระสงฆ์จำ พรรษา วัดเหล่านี้มีความสัมพันธ์กันทางด้านสถาปัตยกรรมและศิลปกรรม เนื่องจากการเดินทาง ติดต่อกันไปเป็นไปได้ง่าย โดยเดินทางมาทางคลองสระบัว ส่วนชุมชนในละแวกคลองสระบัวเป็น

แหล่งผลิตภาชนะดินเผาที่สำคัญของกรุงศรีอยุธยา ไม่ว่าจะเป็นการเผาอิฐ กระจเบื้องและภาชนะดินเผา ซึ่งภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาเผาคลองสระบัวเป็นที่นิยมกันแพร่หลาย และเส้นทางการค้าขายนั้นอาศัยคลองสระบัวเป็นเส้นทางหลัก คือสามารถล่องเรือตามคลองมาออกที่คลองเมือง หรือแม่น้ำลพบุรีเดิมที่หน้าวัดหน้าพระเมรุและสามารถที่จะล่องไปหัวรอเพื่อไปยังชุมชนอโยธยา หรือจากคลองเมืองเลี้ยวเข้าสู่คลองมะขามเรียงต่อไปยังป้อมเพชรที่เป็นท่าเรือสำคัญของกรุงศรีอยุธยาเป็นต้น โดยในปัจจุบันชาวบ้านในละแวกนี้ยังคงประกอบอาชีพผลิตภาชนะดินเผา กระจเบื้อง และเผาอิฐขายอยู่ทั่วไปตามริมคลองสระบัว

โบราณสถานภายในวัดเจ้าย่ามีการสร้างศาสนสถานและการบูรณะต่อเนื่องกันตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนกลางลงมาประมาณพุทธศตวรรษที่ 20—21 ถึงสมัยตอนปลายแล้วทิ้งร้างไประยะเวลาหนึ่ง จนมีการเข้าใช้พื้นที่โบราณสถานอีกครั้งในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ซึ่งมีการใช้งานต่อเนื่องมาจนถูกทิ้งร้างอีกครั้งเมื่อประมาณ 80 กว่าปีมานี้ โบราณสถานที่มีหลักฐานชัดเจนกว่าได้มีการสร้างในสมัยอยุธยาตอนกลางคือ เจดีย์ประธาน และกลุ่มเจดีย์ด้านหน้าวัด ส่วนวิหารพบหลักฐานการสร้างซ้อนทับกันหลายสมัย ได้พบหลักฐานจากการขุดตรวจก่อนข้างชัดเจน คือ สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

บทที่ 2 โบราณสถานก่อนการดำเนินงานบูรณะฟื้นฟู

โบราณสถานในความควบคุมดูแลของกรมศิลปากรนั้น นอกจากจะชำรุดทรุดโทรมตามกาลเวลาแล้ว ยังได้ผ่านวิกฤตการณ์ต่างๆทั้งจากภัยธรรมชาติและน้ำมือมนุษย์มาหลายครั้งหลายครา ในส่วนของภัยจากน้ำมือมนุษย์นั้น กรมศิลปากรได้ออกมาตรการควบคุมและป้องกันไว้อย่างเข้มงวดแล้ว แต่ในส่วนของภัยธรรมชาติที่ไม่สามารถควบคุมได้นั้น ถึงแม้ว่าจะเกิดขึ้นไม่บ่อยนัก แต่ก็ทำให้เกิดความเสียหายแก่โบราณสถานอย่างมาก

สำหรับโบราณสถานในความดูแลของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาที่เรียกว่าร้อยแห่งนั้น ภัยธรรมชาติที่มักเกิดขึ้นอยู่บ่อยครั้งนั้นคืออุทกภัย เนื่องมาจากภูมิประเทศของเกาะเมืองอยุธยานั้นมีแม่น้ำสามสายล้อมรอบและมีคูคลองอยู่มาตามชานทุกครั้งที่น้ำเหนือไหลบ่าลงมามาก โบราณสถานบริเวณรอบเกาะเมืองก็จะประสบกับอุทกภัยทุกครั้ง โดยเฉพาะเหตุการณ์อุทกภัยเมื่อช่วงปลายปี พ.ศ. ๒๕๔๕ ที่ผ่านมาซึ่งถือเป็นอุทกภัยครั้งใหญ่อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งสร้างความเสียหายให้แก่จังหวัดภาคกลางของประเทศไทยรวมถึงจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งทางอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาก็ได้ดำเนินการเฉพาะหน้าด้วยการป้องกันและควบคุมน้ำไม่ให้เข้าสู่ภายในโบราณสถาน อย่างไรก็ตาม โบราณสถานบางแห่งก็ยังคงประสบปัญหาน้ำท่วมขังและการทรุดตัวจากน้ำใต้ดินอยู่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ดังนั้นเมื่อผ่านพ้นเหตุอุทกภัยและระดับน้ำลดลงไปจากโบราณสถานแล้ว อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาจึงได้ทำการสำรวจความเสียหายของโบราณสถาน เพื่อที่จะดำเนินการฟื้นฟูและซ่อมแซมความเสียหายที่เกิดขึ้น รวมถึงการวางแผนการป้องกันอุทกภัยอย่างยั่งยืน เพื่อรับมือกับเหตุอุทกภัยที่อาจจะเกิดขึ้นอีกครั้งในภายภาคหน้า

วัดเจ้าฟ้าได้รับการขุดแต่งทางโบราณคดี และบูรณะ โบราณสถานแล้ว รวมถึงประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานโดยกรมศิลปากรเป็นโบราณสถานของชาติ แต่สภาพโบราณสถานและสภาพภูมิทัศน์ ภายหลังจากน้ำท่วมขังเป็นระยะเวลาานกว่าสองเดือนเศษ ได้รับความเสียหายจากน้ำท่วมขังที่มีความสูงประมาณ 1.00 เมตร

รายการความเสียหายมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

งานทำความสะอาดและกำจัดวัชพืช

โบราณสถานเกิดคราบฝุ่นเกาะอยู่ที่ผิวอิฐเป็นความสูงจากระดับดินเฉลี่ยประมาณ 1.00 เมตร สาเหตุเนื่องมาจากตะกอนฝุ่นที่พัดพามากับน้ำที่ได้ท่วมขังเป็นเวลานาน และมีวัชพืชขึ้นปกคลุมโบราณสถานประมาณ 20 % ของพื้นที่

เศษขยะและวัชพืชขึ้นปกคลุมตามแนวสระน้ำของวัด โดยทำการขุดลอกทำความสะอาดคลอง คูหรือสระน้ำ โดยกำจัดเศษขยะและวัชพืช และปรับสภาพน้ำ

งานวัสดุพืชพันธุ์

คั้นหญ้าธรรมชาติ ไม้พุ่มและไม้ยืนต้น ทั้งภายในเขตโบราณสถานและบริเวณริมคลองรอบวัดคาชระหว่างน้ำท่วมขัง โดยทำการไถปรับพื้นที่เพื่อปรับปรุงดิน และปลูกหญ้าธรรมชาติ (หญ้าพื้นเมืองในพื้นที่) ในบริเวณที่กำหนด พร้อมทั้งโรยปุ๋ยและดินปลูกก่อนทำการดูแลรักษาต่อไปอีกเป็นเวลาอย่างน้อย ๓๐ วัน จนกว่าหญ้าจะขึ้นสมบูรณ์ และปลูกไม้ยืนต้นเช่น ต้นทมดอกสีขาวพวงหรือประคู้ป่า ในบริเวณที่กำหนด โดยต้องทำการปรับระดับพื้นที่ก่อน แล้วจึงนำทรายมาปรับระดับอีกครั้ง พร้อมทั้งโรยปุ๋ยและดินปลูกก่อนทำการปลูก

งานก่อสร้างพื้นทางเดิน

ดำเนินการก่อสร้างพื้นทางเท้า ตามพื้นที่ที่กำหนดไว้ในรายการ โดยให้ดำเนินการรื้อถอนและซ่อมแซมพื้นทางเท้า ตามลักษณะเดิม โดยยึดรูปแบบมาตรฐานงานองค์ประกอบภูมิทัศน์ของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครหรืออุทยานเป็นหลัก

งานป้ายและสาธารณูปโภค

โครงสร้างป้ายที่เป็น ไม้และ โลหะ สุก ร่อน และเป็นสนิมเนื่องจากแช่น้ำอยู่เป็นเวลานาน นอกจากนั้นแผ่นป้ายต่างๆยังสูญหายไปแล้วทั้งหมด

ถึงขณะที่แตกร้าวให้ทำการซ่อมเปลี่ยนอิฐให้อยู่ในสภาพตามแบบมาตรฐานงานองค์ประกอบภูมิทัศน์ของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครหรืออุทยาน

สะพานข้ามคลองสระบัวที่ชำรุดเสียหาย ให้ทำการเปลี่ยนพื้นไม้เนื้อแข็งทั้งหมด ส่วนเสาราวสะพานและราวสะพานทั้งสองข้างให้ทำการเปลี่ยนใหม่

รื้อถอนเสาหลักคอนกรีตตลอดแนวริมถนน แล้วสร้างขึ้นใหม่เป็นรั้วเสาหลักก่ออิฐและรั้วเสาหลักก่ออิฐราวลีกลสองชั้น จำนวนประมาณ 61 ต้น โดยสร้างในตำแหน่งเดิม

แนวทางในการบูรณะและฟื้นฟูโบราณสถาน

วัดเจ้าอาเป็นวัดที่มีบรรยากาศร่มรื่น เหมาะสำหรับเป็นที่พักผ่อน ดังนั้นการปรับภูมิทัศน์เพื่อส่งเสริมบรรยากาศที่ดีจึงเป็นสิ่งจำเป็นทั้งการปลูกไม้ยืนต้นและคั้นหญ้าพื้นเมือง นอกจากนั้นยังควรทำการซ่อมแซมป้าย ถึงขยะและเพิ่มเติมสาธารณูปโภคอื่นๆเช่น ซ่อมแซมที่จอดรถจักรยาน เพื่อความสะดวกของผู้มาเที่ยวชม โบราณสถานมากยิ่งขึ้น โดยมีหลักการทั่วไปในการดำเนินการบูรณะดังนี้

1. เนื่องจากโบราณสถานที่จะดำเนินการบูรณะเป็น โบราณสถานที่มีความสำคัญระดับชาติ ดังนั้นผู้รับจ้างต้องจัดหาช่างฝีมือดี และมีความชำนาญตรงกับหน้าที่ของงานแต่ละส่วน แต่ละประเภทที่จำเป็น และเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน

2. ผู้รับจ้างจะต้องตรวจสอบแบบ รายการประกอบแบบและบริเวณสถานที่ที่จะดำเนินการและสิ่งที่เกี่ยวข้องกับสถานที่และแบบโดยละเอียด สอบถามข้อสงสัยและปัญหาต่างๆ ให้ชัดเจน เมื่อลงนามในสัญญาว่าจ้างแล้วข้อมติว่า ผู้รับจ้างเข้าใจความหมายและรายละเอียดของแบบและรายการประกอบแบบโดยชัดเจนแล้ว ถ้ามีปัญหาข้อขัดแย้งเกิดขึ้นในระหว่างการดำเนินการก่อสร้าง จะถือเอาคำวินิจฉัยตัดสินของผู้ว่าจ้างหรือตัวแทนตามหลักเกณฑ์มาตรฐานการก่อสร้าง ความถูกต้องในวิชาช่าง และความเหมาะสมเป็นข้อยุติ และผู้รับจ้างต้องปฏิบัติตามการชี้แจง รายละเอียดขณะพาดูสถานที่ โดยการเซ็นรับทราบในเอกสารข้อชี้แจงเพิ่มเติม ถือเป็นส่วนประกอบหนึ่งของรูปแบบและรายการก่อสร้างด้วย

3. ผู้รับจ้างที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการก่อสร้างจะต้องทำการก่อสร้างให้เป็นไปตามรายละเอียดต่างๆ ในรูปแบบและรายการประกอบแบบที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งคู่สัญญาได้ลงนามโดยใช้ช่างฝีมือที่ได้มาตรฐานการก่อสร้างในแต่ละส่วน แต่ละสาขา ผู้ว่าจ้างมีสิทธิ์ที่จะสั่งให้รื้อถอนเปลี่ยนแปลงได้ ถ้าหากพิจารณาแล้วเห็นว่างานที่ทำอยู่ไม่ได้เป็นไปตามหลักการก่อสร้างที่ดีและได้มาตรฐาน ผู้รับจ้างจะต้องยินยอมเปลี่ยนแปลงให้ใหม่โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย

4. ระยะเวลาหรือขนาดในแบบให้ถือตัวเลขเป็นสำคัญ

5. เมื่อมีปัญหาที่ขัดแย้งกัน หรือ ไม่มีรายละเอียดชัดเจนที่จะทำการก่อสร้างได้ ให้ผู้รับจ้างแจ้งให้สถาปนิกผู้ออกแบบหรือผู้แทนทราบ เพื่อเสนอขอความเห็นชอบหรือคำวินิจฉัยให้ถูกต้องหรือเพื่อจัดทำรายละเอียดสำหรับการก่อสร้างเพิ่มเติม โดยถือเอาแบบรายละเอียดเพิ่มเติมสำหรับก่อสร้างนั้นเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาด้วย ทั้งนี้ ผู้รับจ้างจะต้องไม่ดำเนินการ ไปก่อนที่ผู้ว่าจ้างจะให้ความเห็นชอบหรือวินิจฉัยชี้ขาด หากผู้รับจ้างดำเนินการไปโดยพลการและเกิดความผิดพลาดขึ้น จะต้องทำการแก้ไขและเปลี่ยนแปลงให้ถูกต้องตามคำวินิจฉัย

6. ก่อนที่ผู้รับจ้างจะลงมือดำเนินการก่อสร้าง จะต้องแจ้งให้ผู้ว่าจ้างได้ทราบเพื่อจัดหาผู้คุมงานหรือผู้แทนผู้ว่าจ้างมาดูแลรับผิดชอบงานก่อสร้างได้

7. ผู้ว่าจ้างมีสิทธิ์ที่จะขอเปลี่ยนแปลง เพิ่มเติม หรือลดลงได้ ในกรณีที่มีการพบหลักฐานเพิ่มเติม หรือในกรณีที่พิจารณาแล้วเห็นว่างานที่ทำอยู่มีความสมบูรณ์มากขึ้น ผู้รับจ้างจะต้องยึดปฏิบัติตาม แต่ถ้าหากว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมหรือลดลงเป็นส่วนมากแล้ว จะมีการตกลงรายละเอียดเป็นลายลักษณ์อักษร โดยความเห็นชอบของทั้งสองฝ่าย เพื่อเสนอขอเปลี่ยนแปลงและรายการ

8. วัสดุต่างๆ ที่ได้กำหนดไว้ในรูปแบบหรือรายการว่าให้ใช้คุณภาพเทียบเท่าได้ หากผู้รับจ้างจะใช้วัสดุที่มีคุณภาพเทียบเท่าแล้ว ต้องนำเสนอเพื่อให้ผู้ว่าจ้างได้วินิจฉัยเห็นชอบก่อนทุกครั้ง และถ้ามีความจำเป็นต้องนำไปทดสอบคุณภาพเทียบเท่าแล้ว ต้องนำเสนอให้ผู้ว่าจ้างได้วินิจฉัยเห็นชอบก่อนทุกครั้ง ซึ่งผู้ว่าจ้างต้องนำไปทดสอบที่สถาบันที่ผู้ว่าจ้างเห็นชอบ โดยเป็นค่าใช้จ่ายของผู้รับจ้าง

9. ผู้รับจ้างจะต้องจัดวางสิ่งของ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ สำหรับการก่อสร้างให้เป็นระเบียบ ไม่เกะกะ ขวางทางสัญจร โดยเก็บรักษาให้วัสดุมีคุณสมบัติตามเดิมไม่ชำรุดเสียหายจนเกิดความไม่เหมาะสม สำหรับการก่อสร้าง หากมีความจำเป็นต้องสร้างโรงเก็บวัสดุแล้ว ผู้รับจ้างต้องจัดทำโดยความ รับผิดชอบของผู้รับจ้าง และให้ปรึกษาเรื่องสถานที่ก่อสร้างโรงเก็บวัสดุกับผู้แทนของผู้ว่าจ้างก่อนลงมือ ดำเนินการ

10. ค่าใช้จ่ายต่างๆในระหว่างการดำเนินการก่อสร้าง เช่น ค่าประปา ไฟฟ้า การทดสอบต่างๆที่จำเป็น เป็นหน้าที่ของผู้รับจ้างจะต้องคิดต่อและรับผิดชอบต่อค่าใช้จ่าย ชกเว้นแต่จะ ได้มีการตกลงกันไว้ก่อนเป็น ลายลักษณ์อักษร

11. ผู้รับจ้างจะต้องดำเนินการด้วยความระมัดระวัง โดยมีให้เกิดความเสียหายแก่อาคารหรือทรัพย์สิน ในบริเวณข้างเคียง เช่น อาคารข้างเคียง รั้ว ถนน ทางเท้า ฯลฯ ที่มีอยู่เดิมในบริเวณที่จะทำการก่อสร้างและ มิได้มีความเสียหายอยู่ก่อน หากผู้รับจ้างทำความเสียหายใดๆเกิดขึ้นแล้วจะต้องดำเนินการซ่อมแซมส่วน ที่เสียหายให้คงสภาพเดิม โดยเป็นค่าใช้จ่ายของผู้รับจ้าง และให้ดำเนินการให้เสร็จก่อนการส่งมอบงาน งวดสุดท้าย

12. หลังการส่งมอบงานแล้ว ในระยะเวลาประกัน 1 ปี ถ้ามีความเสียหายใดๆเกิดขึ้นแก่โบราณสถาน อันเนื่องมาจากสาเหตุความผิดพลาด ความไม่รอบคอบของผู้รับจ้างในการดำเนินการแล้ว ผู้รับจ้างจะต้อง ทำการซ่อมแซมโบราณสถาน โดยเป็นค่าใช้จ่ายของผู้รับจ้าง

13. ก่อนการดำเนินงานและในระหว่างการปฏิบัติงาน ผู้รับจ้างจะต้องถ่ายภาพเก็บรายละเอียดทุก ชั้นคอน ด้วยภาพถ่ายดิจิทัลความละเอียดอย่างน้อย 2 ล้านพิกเซล ภาพถ่ายเหล่านี้จะต้องพร้อมนำเสนอผู้ ควบคุมงานหรือผู้ออกแบบตรวจสอบได้ตลอดเวลา รวมทั้งจะต้องเก็บไว้ประกอบรายงานการปฏิบัติงาน ซึ่งจะต้องนำเสนอผู้ว่าจ้างตามที่กำหนด

14. ในระหว่างปฏิบัติงาน หากเกิดความเสียหายใดๆซึ่งเกี่ยวข้องกับทรัพย์สิน ไม่ว่าทรัพย์สินนั้นจะอยู่ใน รูปแบบราชการที่ผู้ว่าจ้างจะต้องทำหรือไม่ก็ตาม ผู้รับจ้างจะต้องชดเชยค่าเสียหายนั้นๆแก่ผู้ว่าจ้าง

15. ผู้ว่าจ้างหรือผู้ควบคุมงานมีสิทธิที่จะห้ามช่างหรือคนงานของผู้รับจ้างคนใดคนหนึ่งหรือหลายคน ไม่ให้มาปฏิบัติงานได้ หากว่าเป็นผลเสียหายแก่ผู้ว่าจ้างหรือประพฤติไม่คิดต่อผู้ควบคุมงาน

16. ผู้รับจ้างจะต้องแต่งตั้งหัวหน้างานอยู่ประจำ ณ สถานที่ปฏิบัติงาน เพื่อเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงาน ฝ่ายผู้ว่าจ้างจะได้สั่งงานได้สะดวก และให้ถือว่าหัวหน้างาน ได้รับความรู้ในเรื่องที่สั่งนั้นแทนผู้รับจ้าง

17. ผู้รับจ้างจะต้องตรวจสอบสภาพโครงสร้างโบราณสถานก่อนลงมือปฏิบัติงาน ส่วนของ โบราณสถานที่จะชำรุดหรืออาจก่อให้เกิดอันตรายระหว่างปฏิบัติงาน ให้ผู้รับจ้างจัดทำค้ำยันและอุปกรณ์ ป้องกัน โครงสร้างส่วนนั้นให้อยู่ในสภาพปลอดภัยก่อนลงมือปฏิบัติงาน กรณีที่เกิดอันตรายระหว่าง ปฏิบัติงานไม่ว่าจะเนื่องจากความชำรุดของโบราณสถาน ความบกพร่องของอุปกรณ์ ความประมาทของ คนงาน ผู้รับจ้างจะต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายนั้น อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

18. การทำโครงสร้างนั่งร้าน(ถ้ามี) ผู้รับจ้างจะต้องทำให้มั่นคงแข็งแรงและสามารถให้เจ้าหน้าที่ของฝ่ายผู้ว่าจ้างขึ้นไปตรวจงานหรือปฏิบัติงานได้สะดวกและปลอดภัย

19. ให้ทำการป้องกันวัสดุ อุปกรณ์ของเดิมที่ติดกับกับ โบราณสถานหรือที่เป็นส่วนประดับ โบราณสถาน โคนการหาวัสดุแข็งแรงมาปิดคลุม หรือถอดเก็บรักษา ซึ่งจะต้องทำบัญชีแสดงที่มาของวัสดุนั้น

20. เมื่อผู้รับจ้างจะส่งมอบงานงวดสุดท้ายจะต้องทำความสะอาดบริเวณที่ปฏิบัติงานและบริเวณใกล้เคียงให้เรียบร้อยก่อนส่งมอบงาน

21. ผู้รับจ้างจะต้องจัดทำรายงานการปฏิบัติงาน ซึ่งมีรายละเอียดการดำเนินงานครบถ้วน ตั้งแต่เริ่มตรวจสอบสถานที่จนส่งมอบงานของแต่ละแหล่งที่ได้ดำเนินการ โดยจะต้องผ่านการตรวจสอบความถูกต้องจากผู้ควบคุมงาน และนำเสนอผู้ว่าจ้างและคณะกรรมการตรวจสอบ ก่อนส่งมอบงานงวดสุดท้ายไม่น้อยกว่า 30 วัน และจะต้องนำส่งรายงานเป็นรูปเล่มที่สมบูรณ์ เป็นต้นฉบับพร้อมซีดีรอมบันทึกข้อมูล และรูปถ่ายในการดำเนินงานจำนวน 20 ชุด อย่างช้าภายในวันส่งมอบงานงวดสุดท้าย

สภาพทั่วไปของโบราณสถานวัดเจ้าท่า ก่อนการบูรณะฟื้นฟู

สภาพทั่วไปของโบราณสถานวัดเจ้าท่า ก่อนการบูรณะฟื้นฟู

สภาพทั่วไปของโบราณสถานวัดเจ้าท่า ก่อนการบูรณะฟื้นฟู

สภาพทั่วไปของโบราณสถานวัดเจ้าช่า ก่อนการบูรณะฟื้นฟู

สภาพทั่วไปของโบราณสถานวัดเจ้าข่า ก่อนการบูรณะฟื้นฟู

สภาพทั่วไปของโบราณสถานวัดเจ้าท่า ก่อนการบูรณะฟื้นฟู

สภาพทั่วไปของโบราณสถานวัดเจ้าช้ำ ก่อนการบูรณะฟื้นฟู

บทที่ 3 โบราณสถานภายหลังการดำเนินงาน

วัดเจ้าเข้าเป็นวัดที่มีบรรยากาศร่มรื่น เหมาะสำหรับเป็นที่พักผ่อน ดังนั้นการปรับปรุงภูมิทัศน์เพื่อส่งเสริมบรรยากาศที่ดีจึงเป็นสิ่งจำเป็น นอกจากนั้นยังได้ทำการซ่อมแซมป้ายและเพิ่มเติมสาธารณูปโภคอื่นๆเช่น สะพานข้ามคลองสระบัว พื้นทางเดิน ถึงขยะ และเสาหลักก่ออิฐ เป็นต้น เพื่อความสะดวกของผู้มาที่ชมชมโบราณสถานมากยิ่งขึ้น

3.1 งานทำความสะอาดและกำจัดวัชพืช

3.1.1 กำจัดวัชพืชโดยตัดหรือถอนรากไม้ที่ฝังในชั้นอิฐออกให้หมด หากจำเป็นต้องรื้อชั้นอิฐบางส่วนออกเพื่อถอนราก ต้องทำด้วยความระมัดระวังเท่าที่จำเป็นเท่านั้น อันอยู่ในดุลพินิจของวิศวกรหรือกรรมการตรวจการจ้าง ก่อนลงมือปฏิบัติงานต้องได้รับความเห็นชอบจากสถาปนิก วิศวกรหรือกรรมการตรวจการจ้าง วัดเจ้าเข้า มีงานกำจัดวัชพืช 20 % ของพื้นที่ หรือ 340.80 ตารางเมตร ภายหลังการดำเนินงานทำให้โบราณสถานมีความสะอาดและเป็นการป้องกันวัชพืชกับต้นไม้ขนาดเล็กที่จะเติบโตขึ้นมาจนทำลายชั้นอิฐของโบราณสถานในอนาคต

3.1.2 ให้ทำความสะอาดผิวปูนฉาบและผิวอิฐเดิมทั้งหมดที่ปรากฏอยู่ในบริเวณที่มีคราบฝุ่นเกาะติดระดับน้ำท่วม(ที่ระดับความสูงประมาณ 1.00 เมตร) ด้วยการเช็ดพร้อมทั้งขัดล้างโดยใช้แปรงขนอ่อนแปรงเบาๆ แล้วล้างด้วยน้ำจนสะอาดและทิ้งไว้ให้แห้งสนิท พื้นที่ 1,704 ตารางเมตร

3.1.3 ทำความสะอาดคลอง โดยการขุดลอกผิวคลองเดิม กำจัดเศษขยะและขนย้ายออกนอกพื้นที่ พื้นที่ 5,487.90 ตารางเมตร จากนั้นปรับแต่งความลาดเอียงและปรับสภาพน้ำ

ขณะทำความสะอาดผิวโบราณสถาน

ขณะทำความสะอาดผิวโบราณสถาน

ขณะทำความสะอาดและกำจัดวัชพืช

ขณะทำการขุดลอกคูคลอง

โบราณสถานภายหลังการขุดล้างทำความสะอาดและกำจัดวัชพืช

โบราณสถานภายหลังการขุดล้างทำความสะอาดและกำจัดวัชพืช

แนวคูคลองภายหลังการขุดลอก

แนวคูคลองภายหลังการขุดลอก

3.2 งานวัสดุพืชพันธุ์

3.2.1 รื้อถอนต้นหญ้า, ไม้พุ่มและไม้ยืนต้นที่บดบังทัศนียภาพ โดยขนย้ายและทำลายภายนอกพื้นที่โบราณสถาน

3.2.2 ไถปรับพื้นที่เพื่อปรับปรุงดิน และปลูกหญ้าธรรมชาติ 30%ของพื้นที่ทั้งหมด (หญ้าพื้นเมืองในพื้นที่) ในบริเวณที่กำหนด พร้อมทั้งโรยปุ๋ยและดินปลูกก่อนทำการดูแลรักษา พื้นที่ 5,250 ตารางเมตร

3.2.3 ปลูกไม้ยืนต้นประเภทประดู่ป่า ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 10 นิ้ว จำนวน 15 ต้น ในบริเวณที่กำหนด โดยต้องทำการปรับระดับพื้นที่ก่อน แล้วจึงนำทรายมาปรับระดับอีกครั้ง พร้อมทั้งโรยปุ๋ยและดินปลูกก่อนทำการปลูก

ขณะทำการปรับปรุงพื้นที่ปลูกหญ้าธรรมชาติ

ขณะทำการปรับปรุงพื้นที่ปลูกหญ้าธรรมชาติ

ภายหลังทำการปรับปรุงพื้นที่และปลูกหญ้าธรรมชาติ

ทำการปลูกไม้ยืนต้นประเภทประดู่ป่าขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 10 นิ้ว

ภายหลังทำการปลูกไม้ยืนต้นประเภทประดู่ป่าขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 10 นิ้ว

3.3 งานป้ายและสาธารณูปโภค

3.3.1 สร้างและติดตั้งป้ายและสาธารณูปโภค ในตำแหน่งที่กำหนดไว้ในแบบ (SN1) โดยยึดรูปแบบมาตรฐานงานองค์ประกอบภูมิทัศน์ของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาเป็นหลัก โดยแก้ไขและเพิ่มเติมรายละเอียดบางอย่างดังต่อไปนี้

ก) วัสดุที่ใช้ทำแผ่นป้ายเปลี่ยนจากแผ่นอลูมิเนียมเป็นแผ่นเหล็กชุบ Zinc โดยใช้เทคนิคการทำสีรองพื้นและติดสติ๊กเกอร์ในส่วนที่เป็นภาพและตัวอักษร และให้ชิดกับโครงป้ายด้วย น๊อตสแตนเลส และกาวติดโลหะอย่างแน่นหนา

ข) โครงสร้างป้ายในส่วนที่เป็นไม้ทั้งหมด ให้ทำการทาสีป้องกันปลวกชนิดใสและสีรองพื้นไม้อลูมิเนียมเพื่อป้องกันเชื้อรา ก่อนการทาสีทับหน้าด้วยสีน้ำอะคริลิก ผลึกกันน้ำทั้งหมดให้ใช้ของ ไอซีไอ หรือที่มีคุณสมบัติเทียบเท่า อย่างน้อย 3 ชั้น

ค) โครงสร้างป้ายในส่วนที่เป็นโลหะทั้งหมด ให้ทำการทาสีรองพื้นโลหะกันสนิม อย่างน้อย 2 เที้ยว และทาสีทับหน้าด้วยสีน้ำมันอย่างน้อย 2 เที้ยว ผลึกกันน้ำทั้งหมดให้ใช้ของ ไอซีไอ หรือที่มีคุณสมบัติเทียบเท่า อย่างน้อย 3 ชั้น

ทั้งนี้ก่อนทำการติดตั้งป้ายผู้รับจ้าง ได้แจ้งแก่ทางอุทยานฯ เพื่อยืนยันตำแหน่งป้ายอีกครั้งหนึ่ง โดยในส่วนของข้อมูลรายละเอียดของป้ายผู้รับจ้างทำการสอบถามและประสานงานกับฝ่ายวิชาการของอุทยานฯ

สรุปรายการป้ายและสาธารณูปโภคที่ต้องสร้างขึ้นใหม่มีดังต่อไปนี้

1. แผ่นป้ายของป้ายชื่อโบราณสถาน(LA 1.1)	จำนวน 1 ชุด
2. แผ่นป้ายของซุ้มป้ายบรรยายขนาดใหญ่(LA 1.2)	จำนวน 2 ชุด
3. แผ่นป้ายของป้ายบรรยายขนาดเล็ก(LA 1.4)	จำนวน 6 ชุด
4. ป้ายที่จอดรถ(LA 1.7)	จำนวน 1 ชุด
5. เสาหลักก่ออิฐราวเหล็กสองชั้น	จำนวน 60 ต้น
6. เสาหลักก่ออิฐ	จำนวน 25 ต้น

3.3.2 ซ่อมแซมซุ้มป้ายและสาธารณูปโภค ในตำแหน่งที่กำหนดไว้ในแบบ (SN2) โดยยึดรูปแบบมาตรฐานงานองค์ประกอบภูมิทัศน์ของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาเป็นหลัก โดยมีรายการดังต่อไปนี้

ก) ซุ้มป้ายบรรยายขนาดใหญ่ (LA 1.2)จำนวน 2 ซุ้ม ให้ทำการสำรวจโครงสร้างเสาไม้ หากมีการผุพังเล็กน้อยให้ทำการอุดโป๊วและทาสีใหม่ ตามรายการบูรณะ SN1 แต่ถ้าชำรุดเสียหายจนไม่สามารถใช้งานได้หรือเป็นอันตรายต่อโครงสร้างให้ทำการซ่อมเปลี่ยน

- ใหม่ บัวและฐานเสาคอนกรีต ที่แตกร้าวให้ทำการฉาบปูนซ่อมให้เรียบร้อย ในขณะที่กระเบื้องหลังคาดินเผาที่ชำรุดหรือสูญหาย ให้ทำการซ่อมเปลี่ยน
- ข) โครงป้ายชื่อโบราณสถาน(LA 1.1) ที่เป็นโลหะจำนวน 1 ป้าย และป้ายบอกทิศทาง(LA 1.6)จำนวน 2 ป้าย ให้ทำการขัดสนิมและทำสีใหม่ ตามรายการบูรณะ SN2
- ค) ส่วนโครงป้ายบรรชายที่เป็นโลหะ(LA 1.4) จำนวน 7 ป้าย ให้ทำการรื้อถอนและสร้างใหม่ในตำแหน่งเดิม ตามรายการบูรณะ SN1
- ง) ถังขยะ(LA 5.2) ที่แตกร้าวให้ทำการซ่อมเปลี่ยนอิฐให้อยู่ในสภาพตามแบบมาตรฐานงานองค์ประกอบภูมิทัศน์ของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา
- จ) สะพานข้ามคลองสระบัวที่ชำรุดเสียหาย ให้ทำการเปลี่ยนพื้นไม้เนื้อแข็งทั้งหมด ก่อนที่จะทำการทาสีป้องกันปลวกชนิดใสและสีรองพื้น ไม้โอลูมิเนียมเพื่อป้องกันเชื้อรา ก่อนการทาสีทับหน้าด้วยสีน้ำมัน ผลิตภัณฑ์ทั้งหมดให้ใช้ของไอซีไอ หรือที่มีคุณสมบัติเทียบเท่า อย่างน้อย ๓ ชั้น โดยระยะและขนาดต่างๆให้ยึดเอาตามสภาพหน้างานเดิม ส่วนเสาราวสะพานและราวสะพานทั้งสองข้างให้ทำการเปลี่ยน โดยให้ทำการทาสีรองพื้นโลหะกันสนิม อย่างน้อย ๒ เทียว และทาสีทับหน้าด้วยสีน้ำมันอย่างน้อย ๒ เทียว ผลิตภัณฑ์ทั้งหมดให้ใช้ของ ไอซีไอ หรือที่มีคุณสมบัติเทียบเท่า อย่างน้อย ๓ ชั้น

คำบรรยายของงานป้าย

วัดเจ้าย่า

ตั้งอยู่นอกเกาะเมื่ออุษธาทางด้านทิศเหนือ ริมฝั่งตะวันออกของคลองสระบัว ปัจจุบันวัดมีถนนตัดผ่านกลางวัด จึงแบ่งพื้นที่วัดออกเป็น 2 ส่วน มีเจดีย์ทรงระฆังเป็นประธานของวัด ด้านหน้าหรือด้านทิศตะวันออกของเจดีย์ประธานเป็นวิหาร และด้านทิศตะวันตกของเจดีย์ประธานเป็นอาคาร 2 ชั้น เรียกว่า ศาลา ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากตะวันตก

วัดนี้ไม่ปรากฏหลักฐานความเป็นมาในเอกสารทางประวัติศาสตร์ แต่จากการศึกษาทางด้านโบราณคดีสรุปได้ว่า วัดนี้สร้างมาตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนต้นและถูกทิ้งร้างไปเมื่อคราวเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ ๒ ใน พ.ศ.๒๓๑๐

Wat Chao Ya

Wat Chao Ya ("ya" means grandmother) is located on the bank of Khlong Sra Bao ("khlong" means canal and "sra boa" means water lily pond). At present this monastery was divided into two parts with the road. Nevertheless plan of this monastery consists of the principle pagoda, the vihara at the front and the two floors building in the western style at the west.

There is no definite evidence regarding when the temple was built but from the archaeological evidence this temple was first built in the early Ayutthaya Period (before AD.1350), but it was abandoned when the Burmese army invaded the country in AD.1767 and sacked the capital.

เจดีย์ประธาน

เป็นเจดีย์ทรงระฆัง ๔ องค์ตั้งอยู่บนฐานเดียวกัน โดยเจดีย์องค์กลางซึ่งเป็นเจดีย์ประธานจะมีขนาดใหญ่กว่าเจดีย์รายที่อยู่ทางด้านทิศเหนือทิศใต้และทิศตะวันตก จากการศึกษาทางโบราณคดีพบว่าเจดีย์รายเหล่านี้เป็นเจดีย์ที่สร้างเพิ่มเติมขึ้นมาในภายหลัง

The principal pagoda

The four bell pagodas are on the same foundation. The main pagoda or the middle one is bigger than the others. From the archaeological research pointed that all small pagodas were built later.

เจดีย์ราย

เป็นเจดีย์ขนาดไม่ใหญ่นัก ๑ องค์ตั้งเรียงกันในแนวแกนทิศเหนือ-ใต้ โดยเจดีย์องค์กลางเป็นเจดีย์ช่อมุมไม้สิบสอง ส่วนเจดีย์ ๒ องค์ด้านข้างเป็นเจดีย์ทรงระฆัง

Chedi rai (small pagodas)

There are three pagodas stand in the line from north to south. The middle pagoda is the 12 rabbeted angles pagoda and another two are in bell shape.

วิหาร

เป็นอาคารรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าขนาดกว้าง ๑๓ เมตร ยาว ๒๔ เมตรหันหน้าไปทางทิศตะวันออก มีบันไดทางขึ้นอาคารที่ด้านหน้าและด้านหลังด้านละ ๒ ประตู รอบตัววิหารมีระเบียงก่ออิฐโปรงและมีสาระเบียงโคจรอบ ๑ ด้าน ส่วนด้านหลังเป็นคันทับ

Vihara (hall of image)

A parallelogram building, the width is 13 meters and the length is 24 meters. The main entrance faces to the east. There are 2 gates at the front and same as the back. The gallery around the building was constructed with brick, which balcony on each side except the back with closed wall.

ตำหนัก

เป็นอาคารรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าทรงตึก ๒ ชั้น ที่ได้รับอิทธิพลมาจากตะวันตก มีขนาดกว้าง ๑๐ เมตร ยาว ๓๐ เมตร มีชานอาคารยื่นออกมาทั้งด้านหน้าและด้านหลัง ฐานอาคารแอ่นโค้งเป็นรูปท้องเรือสำ ซึ่งเป็นรูปแบบของอาคารที่นิยมสร้างในสมัยอยุธยาตอนปลาย

Tamnuk (the Royal residence)

This building is a parallelogram building with two floors, shown as the western influence, the width is 10 meters and the length is 30 meters. There is a porch at the front and also at the back. This building stands on the foundation that slightly curves at the middle of the long side as the junk which is the typical late Ayutthaya structures.

หอร่มง

เป็นหอร่มงทรงปราสาทตั้งอยู่บนฐานประทักษิณย่อมุมไม้สิบสองมีระเบียงและราวระเบียงโคจรอบ มีบันไดทางขึ้นทางด้านทิศตะวันออก เรือนธาตุย่อมุมไม้ยี่สิบเจาะช่องโปร่ง ๔ ด้าน ภายในเป็นซุ้มโค้งแหลมทรงกลีบบัว ส่วนยอดทรงปราสาทมีการประดับด้วยปราสาทขนาดเล็กทั้ง ๔ มุม ซอดปราสาทประดับด้วยกระเบื้องเคลือบเขียนสีและกระเบื้องลายคราม

Hor Rakang (belfry)

The belfry in prang shape consists with *ruen-that* or the room for hanging the bell in 20 rabbeted angles, which has lotus petal shape gap in each wall, the balcony with balustrade, the spire decorated with four small prangs, all decorated with coloured and blue and white ceramic. The foundation, which has the space for walking clockwise around the pagoda (for respect the pagoda that represented of the Lord Buddha), has the stairway for going to ring the bell at the east.

กุฎิ

เป็นอาคารทรงกระบอก ๒ ชั้น ๒ หลังคู่กัน มีประตูหน้าต่างเป็นซุ้มโค้งแหลมชั้นละ ๒ ช่อง หลังคามีการก่อโค้งแบบเหลี่ยมทรงโดม สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นสถานที่สำหรับในการวิปัสสนากรรมฐาน

Kudies (the monks' residence)

There are two cylinder buildings, which has two floors, with two doors in pointed arch shape in each floor, the roof curved as dome. The archaeologist assumed that these building probably for the meditation.

ขณะดำเนินการซ่อมแซมและสร้างงานป้ายและสาธารณูปโภค

ขณะดำเนินการซ่อมแซมและสร้างงานป้ายและสาธารณูปโภค

งานป้ายและสาธารณูปโภคภายหลังการดำเนินงานแล้วเสร็จ

งานป้ายและสาธารณูปโภคฯ หลังการดำเนินงานแล้วเสร็จ

3.3.3 รีดอนเสาหลักคอนกรีตตลอดแนวริมถนน แล้วสร้างขึ้นใหม่เป็นรั้วเสาหลักก่ออิฐ (LA6.1) (SN3) จำนวนประมาณ 25 ต้น และ รั้วเสาหลักก่ออิฐราวเหล็กสองชั้น จำนวน 60 ต้น โดยสร้างในตำแหน่งเดิม โดยยึดรูปแบบมาตรฐานงานองค์ประกอบภูมิทัศน์ของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาเป็นหลัก

ขณะทำการก่อสร้างรั้วเสาหลักก่ออิฐราวเหล็กสองชั้นและรั้วเสาหลักก่ออิฐ

ภายหลังการก่อสร้างรั้วเสาหลักก่ออิฐราวเหล็กสองชั้นและรั้วเสาหลักก่ออิฐเดี่ยวเสร็จ

3.3.4 งานก่อสร้างพื้นทางเดิน(PA = Pavement)

PA1) ให้ดำเนินการก่อสร้างพื้นทางเท้า ตามพื้นที่ที่กำหนดไว้ในรายการ โดยยึดรูปแบบมาตรฐานงานองค์ประกอบภูมิทัศน์ของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา(LA2.6)เป็นหลัก

PA2) ให้ดำเนินการรื้อถอนและซ่อมแซมพื้นทางเท้า ตามลักษณะเดิม โดยยึดรูปแบบมาตรฐานงานองค์ประกอบภูมิทัศน์ของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา(LA2.6)เป็นหลัก

ขณะทำการก่อสร้างพื้นทางเดิน

พื้นทางเดินภายหลังการก่อสร้างแล้วเสร็จ

พื้นที่ทางเดินภายหลังการก่อสร้างแล้วเสร็จ

บรรณานุกรม

คมขำ ดีวงษา. “การค้าขายภายในของเมืองพระนครศรีอยุธยาในสมัยอยุธยาตอนปลาย,” เมืองโบราณ ปีที่ 10 ฉบับที่ 2 (เมษายน-มิถุนายน) หน้า 69-70.

คำให้การขุนหลวงวัดประดู่ทรงธรรม เอกสารจากหอหลวง. จัดพิมพ์เผยแพร่โดยคณะกรรมการชำระประวัติศาสตร์ไทยฯ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. มกราคม 2534. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2534.

น. ณ ปากน้ำ. ศิลปกรรมแห่งอาณาจักรศรีอยุธยา. กรุงเทพมหานคร : ธเนศวรการพิมพ์, 2516.

น. ณ ปากน้ำ. ข่าวข้อมูลใหม่: โบราณสถานสองฟากคลองสระบัว. เมืองโบราณ ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กรกฎาคม-กันยายน 2530) หน้า 105-112.

น. ณ ปากน้ำ. ห้าเดือนกลางซากอิฐปูนที่อยุธยา. พระนคร: โรงพิมพ์ศิwap, 2510.

น. ณ ปากน้ำ. สถาปัตยกรรมในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานครการพิมพ์, 2516.

ประชุมพงศาวดารเล่ม 43. พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2512.

แผนที่ภาพถ่ายทางอากาศประเทศไทย 1:50,000 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, กรมแผนที่ทหาร ลำดับชุด L707 ระวัง 5137 IV, พิมพ์ครั้งที่ 2-RTSD

พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับ สมเด็จพระพนรัตน์ วัดพระเชตุพน. พระนคร: โรงพิมพ์รุ่งเรืองรัตน์, 2515.

สันติ เล็กสุขุม. ลวดลายปูนปั้นแบบอยุธยาตอนปลาย (พ.ศ. 2172-2310). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป จำกัด, 2532.

จอห์น ซอว์ เครื่องปั้นดินเผาไทย (เอกสารวิชาการชุดเครื่องปั้นดินเผา ลำดับที่ ๑ โครงการศึกษาเครื่องปั้นดินเผา ศูนย์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่) (กรุงเทพฯ : D.K TODAY CO ; LTD) ไม่มีปีที่พิมพ์

โชติ กัลยาณมิตร , ศ. สถาปัตยกรรมแบบไทยเดิม (กรุงเทพฯ ; โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ท่าพระจันทร์), ๒๕๑๕

ณัฐภัทร จันทวิช เครื่องถ้วยจีนที่พบในแหล่งโบราณคดีในประเทศไทย พิมพ์ครั้งที่ ๒ (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), ๒๕๑๖

เทพ สุวรรณี วัดเขาย่าและวัดร้าง วารสารศิลปากร ปีที่ ๕ เดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๐๕

ปรีวิติ ธรรมาปริชากร , กฤษณา พิณศรี ศิลปะเครื่องถ้วยในประเทศไทย (กรุงเทพฯ ; แอคมิพริ้นติ้ง), ๒๕๑๓.

ภาคผนวก

รายการประกอบแบบ โครงการฟื้นฟูโบราณสถานอันเนื่องมาจากอุทกภัยปี พ.ศ. ๒๕๔๕

วัดเจ้าย่า

๑. หลักการและเหตุผล

โบราณสถานในความควบคุมดูแลของกรมศิลปากรนั้น นอกจากจะชำรุดทรุดโทรมตามกาลเวลาแล้ว ยังได้ผ่านวิกฤตการณ์ต่างๆทั้งจากภัยธรรมชาติและน้ำมีมือนุชย์มาหลายครั้งหลายครา ในส่วนของภัยจากน้ำมีมือนุชย์นั้น กรมศิลปากรได้ออกมาตรการควบคุมและป้องกันไว้อย่างเข้มงวดแล้ว แต่ในส่วนของภัยธรรมชาติที่ไม่สามารถควบคุมได้นั้น ถึงแม้ว่าจะเกิดขึ้นไม่บ่อยนัก แต่ก็ทำให้เกิดความเสียหายแก่โบราณสถานอย่างมาก

สำหรับโบราณสถานในความดูแลของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาที่รื้อฟื้นแห่งนั้น ภัยธรรมชาติที่มักเกิดขึ้นอยู่บ่อยครั้งนั้นคืออุทกภัย เนื่องจากภูมิประเทศของเกาะเมืองอยุธยานั้นมีแม่น้ำสามสายล้อมรอบและมีคูคลองอยู่มากมาย ทุกครั้งที่มีน้ำเหนือไหลบ่าลงมามาก โบราณสถานบริเวณรอบเกาะเมืองก็จะประสบกับอุทกภัยทุกครั้ง โดยเฉพาะเหตุการณ์อุทกภัยเมื่อช่วงปลายปี พ.ศ. ๒๕๔๕ ที่ผ่านมาซึ่งถือเป็นอุทกภัยครั้งใหญ่อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งสร้างความเสียหายให้แก่จังหวัดภาคกลางของประเทศไทยรวมถึงจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งทางอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาก็ได้ดำเนินการเฉพาะหน้าด้วยการป้องกันและควบคุมน้ำไม่ให้เข้าสู่ภายในโบราณสถาน อย่างไรก็ตามโบราณสถานบางแห่งก็ยังคงประสบปัญหาน้ำท่วมขังและการทรุดตัวจากน้ำใต้ดินอยู่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ดังนั้นเมื่อผ่านพ้นเหตุอุทกภัยและระดับน้ำลดลงไปจากโบราณสถานแล้ว อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาจึงได้ทำการสำรวจความเสียหายของโบราณสถาน เพื่อที่จะดำเนินการฟื้นฟูและซ่อมแซมความเสียหายที่เกิดขึ้น รวมถึงการวางแผนการป้องกันอุทกภัยอย่างยั่งยืน เพื่อรับมือกับเหตุอุทกภัยที่อาจจะเกิดขึ้นอีกครั้งในภายภาคหน้า

๒. ตำแหน่งที่ตั้ง

อยู่ภายนอกพื้นที่เกาะเมืองด้านทิศเหนือ ตั้งอยู่ริมฝั่งตะวันออกของคลองสระบัว ห่างจากวัดหน้าพระเมรุไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือประมาณ 2 กิโลเมตร ใกล้กับเขาวัวและวัดแร้งออกมาทาง

รายการประกอบแบบ โครงการฟื้นฟูโบราณสถานอันเนื่องมาจากอุทกภัยปี พ.ศ. ๒๕๔๕

ทิศตะวันตก ระวัง 5137 IV ลำดับชุด L 7017 พิมพ์ครั้งที่ 1 – RTSD จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
พิกัด 686881

๓. ประวัติและความสำคัญ

วัดเจ้าท่าไม่ปรากฏหลักฐานเกี่ยวกับการสร้างทั้งทางด้านเอกสารและศิลาจารึก

ภายในวัดประกอบด้วยเจดีย์ประธานทรงระฆัง และวิหาร เป็นอาคารสำคัญของวัดซึ่งน่าจะมีการก่อสร้างขึ้นในสมัยอยุธยาตอนต้น ต่อมาภายหลังได้มีการสร้างซ้อนทับเพิ่มเติมเรื่อยมาจนถึงสมัยอยุธยาตอนปลาย ทางด้านทิศเหนือออกไปจากเขตพุทธาวาสมีอาคารก่ออิฐทรงกลม ๒ ชั้น จำนวน ๒ หลัง สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นส่วนหนึ่งของอาคารภายในเขตสังฆาวาส

๔. สภาพปัจจุบัน

วัดเจ้าท่าได้รับการขุดแต่งทางโบราณคดี และบูรณะ รวมถึงประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานแล้ว โดยกรมศิลปากร

สภาพโบราณสถานและสภาพภูมิทัศน์ ภายหลังจากน้ำท่วมขังเป็นระยะเวลาอันยาวนานกว่าสองเดือนเศษ ได้รับความเสียหายจากน้ำท่วมขังที่มีความสูงประมาณ ๑.๐๐ เมตร โดยรายการความเสียหายมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑. โบราณสถานเกิดคราบฝุ่นเกาะอยู่ที่ผิวอิฐเป็นความสูงจากระดับดินเฉลี่ยประมาณ ๑.๐๐ เมตร สาเหตุเนื่องมาจากตะกอนฝุ่นที่พัดพามากับน้ำที่ได้ท่วมขังเป็นเวลานาน
๒. ดินหล้า ทั้งภายในเขตโบราณสถานและบริเวณริมคลองรอบเมืองคาระหว่างน้ำท่วมขัง
๓. โครงสร้างป่ายที่เป็นไม้และโลหะ ผุร่อนและเป็นสนิมเนื่องจากแช่น้ำอยู่เป็นเวลานาน นอกจากนั้นแผ่นป่ายต่างๆยังสูญหายไปแล้วทั้งหมด
๔. น้ำท่วมได้พัดพาเศษขยะลงมาในคูน้ำรอบวัด ทำให้ดินเงิน ซึ่งเป็นการทำลายทัศนียภาพให้แก่โบราณสถาน
๕. รวสะพานข้ามคลองสระบัวเป็นสนิมและชำรุดหักลงมา รวมทั้งไม้กระดานเริ่มผุพัง ไม่ปลอดภัยในการใช้งาน

รายการประกอบแบบ โครงการฟื้นฟูโบราณสถานอันเนื่องมาจากอุทกภัยปี พ.ศ. ๒๕๕๕

๕. แนวทางการบูรณะและฟื้นฟูโบราณสถาน

วัดเจ้าอยู่องค์อยู่ในพื้นที่ที่เป็นทางสัญจรผ่านไปมาบริเวณย่านคลองสระบัว ดังนั้นการปรับปรุงภูมิทัศน์ให้สวยงาม โดยเปิดมุมมองจากถนนจึงเป็นสิ่งจำเป็น นอกจากนี้ยังควรทำการซ่อมแซมป้ายและเพิ่มเติมสาธารณูปโภคอื่นๆเช่น ที่จอดรถจักรยาน และสะพานข้ามคลองสระบัว เพื่อความสะดวกและปลอดภัยของผู้มาเที่ยวชมโบราณสถาน

๖. รายละเอียดการบูรณะและฟื้นฟูโบราณสถาน

๖.๑ งานทำความสะอาดและกำจัดวัชพืช (CL = Cleaning)

CL1) ให้กำจัดวัชพืชโดยตัดหรือถอนรากไม้ที่ฝังในชั้นอิฐออกให้หมด หากจำเป็นต้องรื้อชั้นอิฐบางส่วนออกเพื่อถอนราก ต้องทำด้วยความระมัดระวังเท่าที่จำเป็นเท่านั้น อันอยู่ในดุลพินิจของวิศวกรหรือกรรมการตรวจการจ้าง ก่อนลงมือปฏิบัติงานต้องได้รับความเห็นชอบจากสถาปนิก วิศวกรหรือกรรมการตรวจการจ้าง

CL2) ให้ทำความสะอาดผิวปูนฉาบและผิวอิฐเดิมทั้งหมดที่ปรากฏอยู่ในบริเวณที่มีคราบฝุ่นเกาะติดระดับน้ำท่วม(ที่ระดับความสูงประมาณ ๑.๐๐ เมตร) ด้วยการใช้แปรงขัดล้างโดยใช้แปรงขนอ่อนแปรงเบาๆ แล้วล้างด้วยน้ำจนสะอาดและทิ้งไว้ให้แห้งสนิท

CL3) บุคดลอกทำความสะอาดคลอง คูหรือสระน้ำ โดยกำจัดเศษขยะและวัชพืช และปรับสภาพน้ำ

๖.๒ งานวัสดุพืชพันธุ์ (PL = Planting)

PL1) รื้อถอนต้นหญ้า, ไม้พุ่มและไม้ยืนต้นที่ตาย โดยขนย้ายและทำลายภายนอกพื้นที่โบราณสถาน

PL2) ไลปรับพื้นที่เพื่อปรับปรุงดิน และปลูกหญ้าธรรมชาติ (หญ้าพื้นเมืองในพื้นที่) ในบริเวณที่กำหนด พร้อมทั้งโรยปุ๋ยและดินปลูกก่อนทำการดูแลรักษาโดยผู้รับจ้างต่อไปอีกเป็นเวลาอย่างน้อย ๓๐ วัน จนกว่าหญ้าจะขึ้นสมบูรณ์

PL3) ปลูกไม้ยืนต้นเช่น ถั้วทมดอกสีขาวพวง ในบริเวณที่กำหนด โดยต้องทำการปรับระดับพื้นที่ก่อน แล้วจึงนำทรายมาปรับระดับอีกครั้ง พร้อมทั้งโรยปุ๋ยและดินปลูกก่อนทำการปลูก โดยผู้รับจ้างจะต้องได้รับการดูแลรักษาจากผู้รับจ้างต่อไปอีกเป็นเวลา ๔ เดือน นับจากส่งมอบงานงวดสุดท้าย หากเกิดความเสียหาย หรือชำรุดทรุดโทรม ในระหว่างนี้ผู้รับจ้างจะต้องนำเอาต้นไม้มาเปลี่ยนทันที

รายการประกอบแบบ โครงการฟื้นฟูโบราณสถานอันเนื่องมาจากอุทกภัยปี พ.ศ. ๒๕๕๕

๖.๓ งานก่อสร้างพื้นทางเดิน(PA = Pavement)

PA1) ให้ดำเนินการก่อสร้างพื้นทางเท้า ตามพื้นที่ที่กำหนดไว้ในรายการ โดยยึดรูปแบบมาตรฐานงานองค์ประกอบภูมิทัศน์ของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา(LA2.6)เป็นหลัก

PA2) ให้ดำเนินการรื้อถอนและซ่อมแซมพื้นทางเท้า ตามลักษณะเดิม โดยยึดรูปแบบมาตรฐานงานองค์ประกอบภูมิทัศน์ของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา(LA2.6)เป็นหลัก

๖.๔ งานป้ายและสาธารณูปโภค(SN = Signage and Site Materials)

SN1) สร้างและติดตั้งป้ายและสาธารณูปโภค ในตำแหน่งที่กำหนดไว้ในแบบ โดยยึดรูปแบบมาตรฐานงานองค์ประกอบภูมิทัศน์ของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาเป็นหลัก โดยแก้ไขและเพิ่มเติมรายละเอียดบางอย่างดังต่อไปนี้

- วัสดุที่ใช้ทำแผ่นป้ายให้เปลี่ยนจากแผ่นอลูมิเนียมเป็นแผ่นเหล็กชุบ Zinc โดยใช้เทคนิคการทำสีรองพื้นและคิดสต็อคเกอร์ในส่วนที่เป็นภาพและตัวอักษร และให้ยึดกับโครงป้ายด้วยน๊อตสแตนเลส และกาวติดโลหะอย่างแน่นหนา
- โครงสร้างป้ายในส่วนที่เป็นไม้ทั้งหมด ให้ทำการทาสีป้องกันปลวกชนิดใสและสีรองพื้นไม้อลูมิเนียมเพื่อป้องกันเชื้อรา ก่อนการทาสีทับหน้าด้วยสีน้ำอะคริลิก ผลิตภัณฑ์ทั้งหมดให้ใช้ของไอซีไอ หรือที่มีคุณสมบัติเทียบเท่า อย่างน้อย ๓ ชั้น
- โครงสร้างป้ายในส่วนที่เป็นโลหะทั้งหมด ให้ทำการทาสีรองพื้นโลหะกันสนิม อย่างน้อย ๒ เที้ยว และทาสีทับหน้าด้วยสีน้ำมันอย่างน้อย ๒ เที้ยว ผลิตภัณฑ์ทั้งหมดให้ใช้ของไอซีไอ หรือที่มีคุณสมบัติเทียบเท่า อย่างน้อย ๓ ชั้น

ทั้งนี้ก่อนทำการติดตั้งป้ายผู้รับจ้างต้องแจ้งแก่ทางอุทยานฯ เพื่อขึ้นชั้นตำแหน่งป้ายอีกครั้งหนึ่ง โดยในส่วนของคุณลักษณะของป้ายให้ผู้รับจ้างสอบถามและประสานงานกับฝ่ายวิชาการของอุทยานฯ สรุปรายการป้ายและสาธารณูปโภคที่ต้องสร้างขึ้นใหม่มีดังต่อไปนี้

๑) แผ่นป้ายของป้ายชื่อโบราณสถาน(LA 1.1)	จำนวน ๑ ชุด
๒) แผ่นป้ายของซุ้มป้ายบรรยายขนาดใหญ่(LA 1.2)	จำนวน ๒ ชุด
๓) แผ่นป้ายของป้ายบรรยายขนาดเล็ก(LA 1.4)	จำนวน ๖ ชุด
๔) ป้ายที่จอดรถ(LA 1.7)	จำนวน ๑ ชุด

รายการประกอบแบบ โครงการฟื้นฟูโบราณสถานอันเนื่องมาจากอุทกภัยปี พ.ศ. ๒๕๔๕

๕) ที่จอดรถจักรยาน(LA 12.1) จำนวน ๖ ชุด

SN2) ซ่อมแซมซุ้มป้าชและสาธารณูปโภค ในตำแหน่งที่กำหนดไว้ในแบบ โดยยึดรูปแบบมาตรฐานงานองค์ประกอบภูมิทัศน์ของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาเป็นหลัก โดยมีรายการดังต่อไปนี้

- ก) ซุ้มป้าชบรรราชขนาดใหญ่(LA 1.2)จำนวน ๒ ชุด ให้ทำการสำรวจโครงสร้างเสาไม้ หากมีการผุเพียงเล็กน้อยให้ทำการอุดโป๊วและทำสีใหม่ ตามรายการบูรณะ SN1 แต่ถ้าชำรุดเสียหายจนไม่สามารถใช้การได้หรือเป็นอันตรายต่อโครงสร้างให้ทำการซ่อมเปลี่ยนใหม่ บัวและฐานเสาคอนกรีต ที่แตกร้าวให้ทำการฉาบปูนซ่อมให้เรียบร้อย ในขณะที่กระเบื้องหลังคาดินเผาที่ชำรุดหรือสูญหาย ให้ทำการซ่อมเปลี่ยน
- ข) โครงป้าชช่อโบราณสถาน(LA 1.1) ที่เป็นโลหะจำนวน ๑ ป้าช และป้าชบอกทิศทาง(LA 1.6) จำนวน ๒ ป้าช ให้ทำการขัดสนิมและทำสีใหม่ ตามรายการบูรณะ SN2
- ค) ส่วนโครงป้าชบรรราชที่เป็นโลหะ(LA 1.4) จำนวน ๑ ป้าช ให้ทำการรื้อถอนและสร้างใหม่ในตำแหน่งเดิม ตามรายการบูรณะ SN1
- ง) ถังขยะ(LA 5.2) ที่แตกร้าวให้ทำการซ่อมเปลี่ยนอิฐให้อยู่ในสภาพตามแบบมาตรฐานงานองค์ประกอบภูมิทัศน์ของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา
- จ) สะพานข้ามคลองสระบัวที่ชำรุดเสียหาย ให้ทำการเปลี่ยนพื้นไม้เนื้อแข็งทั้งหมด ก่อนที่จะทำการทาสีป้องกันปลวกชนิดใสและสีรองพื้นไม้อลูมิเนียมเพื่อป้องกันเชื้อรา ก่อนการทาสีทับหน้าด้วยสีน้ำมัน ผลัดกันทั้งหมดให้ใช้ของไอซีไอ หรือที่มีคุณสมบัติเทียบเท่า อย่างน้อย ๓ ชั้น โดยระยะและขนาดต่างๆให้ยึดเอาตามสภาพหน้างานเดิม ส่วนเสาราวสะพานและราวสะพานทั้งสองข้างให้ทำการเปลี่ยน โดยให้ทำการทาสีรองพื้นโลหะกันสนิม อย่างน้อย ๒ เที้ยว และทาสีทับหน้าด้วยสีน้ำมันอย่างน้อย ๒ เที้ยว ผลัดกันทั้งหมดให้ใช้ของไอซีไอ หรือที่มีคุณสมบัติเทียบเท่า อย่างน้อย ๓ ชั้น

SN3) รื้อถอนเสาหลักคอนกรีตตลอดแนวริมถนน แล้วสร้างขึ้นใหม่เป็นรั้วเสาหลักก่ออิฐ(LA6.1) จำนวนประมาณ ๖๑ ต้น โดยสร้างในตำแหน่งเดิม โดยยึดรูปแบบมาตรฐานงานองค์ประกอบภูมิทัศน์ของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาเป็นหลัก

รายการประกอบแบบ โครงการฟื้นฟูโบราณสถานอันเนื่องมาจากอุทกภัยปี พ.ศ. ๒๕๔๘

๗. หลักการทั่วไปในการดำเนินการบูรณะ

๗.๑ เนื่องจากโบราณสถานที่จะดำเนินการบูรณะเป็นโบราณสถานที่มีความสำคัญระดับชาติ ดังนั้นผู้รับจ้างต้องจัดหาช่างฝีมือดี และมีความชำนาญตรงกับหน้าที่ของงานแต่ละส่วน แต่ละประเภทที่จำเป็นและเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน

๗.๒ ผู้รับจ้างจะต้องตรวจดูแบบ รายการประกอบแบบและบริเวณสถานที่ที่จะดำเนินการและสิ่งที่เกี่ยวข้องกับสถานที่และแบบ โดยละเอียด สอบถามข้อสงสัยและปัญหาต่างๆให้ชัดเจน เมื่อลงนามในสัญญาว่าจ้างแล้วขอมติว่า ผู้รับจ้างเข้าใจความหมายและรายละเอียดของแบบและรายการประกอบแบบโดยชัดเจนแล้ว ถ้ามีปัญหาข้อขัดแย้งเกิดขึ้นในระหว่างการดำเนินการก่อสร้าง จะถือเอาคำวินิจฉัยตัดสินของผู้ว่าจ้างหรือตัวแทนตามหลักเกณฑ์มาตรฐานการก่อสร้าง ความถูกต้องในวิชาช่าง และความเหมาะสมเป็นข้อยุติ และผู้รับจ้างต้องปฏิบัติตามการชี้แจง รายละเอียดขณะพาดูสถานที่ โดยการเซ็นรับทราบในเอกสารข้อชี้แจงเพิ่มเติม ถือเป็นส่วนประกอบหนึ่งของรูปแบบและรายการก่อสร้างด้วย

๗.๓ ผู้รับจ้างที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการก่อสร้างจะต้องทำการก่อสร้างให้เป็นไปตามรายละเอียดต่างๆในรูปแบบและรายการประกอบแบบที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งคู่สัญญาได้ลงนามโดยใช้ช่างฝีมือที่ได้มาตรฐานการก่อสร้างในแต่ละส่วน แต่ละสาขา ผู้ว่าจ้างมีสิทธิ์ที่จะสั่งให้หรือถอนเปลี่ยนแปลงได้ ถ้าหากพิจารณาแล้วเห็นว่างานที่ทำอยู่ไม่ได้เป็นไปตามหลักการก่อสร้างที่ดีและได้มาตรฐาน ผู้รับจ้างจะต้องยินยอมเปลี่ยนแปลงให้ใหม่โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย

๗.๔ ระยะเวลาหรือขนาดในแบบให้ถือตัวเลขเป็นสำคัญ

๗.๕ เมื่อมีปัญหาที่ขัดแย้งกัน หรือไม่มีรายละเอียดชัดเจนที่จะทำการก่อสร้างได้ ให้ผู้รับจ้างแจ้งให้สถาปนิกผู้ออกแบบหรือผู้แทนทราบ เพื่อเสนอขอความเห็นชอบหรือคำวินิจฉัยให้ถูกต้องหรือเพื่อจัดทำรายละเอียดสำหรับการก่อสร้างเพิ่มเติม โดยถือเอาแบบรายละเอียดเพิ่มเติมสำหรับก่อสร้างนั้นเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาด้วย ทั้งนี้ ผู้รับจ้างจะต้องไม่ดำเนินการไปก่อนที่ผู้ว่าจ้างจะให้ความเห็นชอบหรือวินิจฉัยชี้ขาด หากผู้รับจ้างดำเนินการไปโดยพลการและเกิดความผิดพลาดขึ้น จะต้องทำการแก้ไขและเปลี่ยนแปลงให้ถูกต้องตามคำวินิจฉัย

๗.๖ ก่อนที่ผู้รับจ้างจะลงมือดำเนินการก่อสร้าง จะต้องแจ้งให้ผู้ว่าจ้างได้ทราบเพื่อจัดหาผู้คุมงานหรือผู้แทนผู้ว่าจ้างมาดูแลรับผิดชอบงานก่อสร้างได้

รายการประกอบแบบ โครงการฟื้นฟูโบราณสถานอันเนื่องมาจากอุทกภัยปี พ.ศ. ๒๕๕๘

๑.๗ ผู้ว่าจ้างมีสิทธิ์ที่จะขอเปลี่ยนแปลง เพิ่มเติม หรือลดลงได้ ในกรณีที่มีการพบหลักฐานเพิ่มเติม หรือในกรณีที่พิจารณาแล้วเห็นว่าจะทำให้งานที่ทำอยู่มีความสมบูรณ์มากขึ้น ผู้รับจ้างจะต้องยินดีปฏิบัติตาม แต่ถ้าหากว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมหรือลดลงเป็นส่วนมากแล้ว จะมีการตกลงรายละเอียดเป็นลายลักษณ์อักษร โดยความเห็นชอบของทั้งสองฝ่าย เพื่อเสนอขอเปลี่ยนแปลงแบบและรายการ

๑.๘ วัสดุต่างๆที่ได้กำหนดไว้ในรูปแบบหรือรายการว่าให้ใช้คุณภาพเทียบเท่าได้ หากผู้รับจ้างจะใช้วัสดุที่มีคุณภาพเทียบเท่าแล้ว ต้องนำเสนอเพื่อให้ผู้ว่าจ้างได้วินิจฉัยเห็นชอบก่อนทุกครั้ง และถ้ามีความจำเป็นต้องนำไปทดสอบคุณภาพเทียบเท่าแล้ว ต้องนำเสนอให้ผู้ว่าจ้างได้วินิจฉัยเห็นชอบก่อนทุกครั้ง ซึ่งผู้ว่าจ้างต้องนำไปทดสอบที่สถานที่ที่ผู้ว่าจ้างเห็นชอบ โดยเป็นค่าใช้จ่ายของผู้รับจ้าง

๑.๙ ผู้รับจ้างจะต้องจัดวางสิ่งของ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ สำหรับการก่อสร้างให้เป็นระเบียบ ไม่เกะกะขวางทางสัญจร โดยเก็บรักษาให้วัสดุมีคุณสมบัติตามเดิมไม่ชำรุดเสียหายจนเกิดความไม่เหมาะสมสำหรับใช้ในการก่อสร้าง หากมีความจำเป็นต้องสร้างโรงเก็บวัสดุแล้ว ผู้รับจ้างต้องจัดทำโดยความรับผิดชอบของผู้รับจ้าง และให้ปรึกษาเรื่องสถานที่ก่อสร้างโรงเก็บวัสดุกับผู้แทนของผู้ว่าจ้างก่อนลงมือดำเนินการ

๑.๑๐ ค่าใช้จ่ายต่างๆในระหว่างการดำเนินการก่อสร้าง เช่น ค่าประปา ไฟฟ้า การทดสอบต่างๆที่จำเป็นเป็นหน้าที่ของผู้รับจ้างจะต้องติดต่อและรับผิดชอบค่าใช้จ่าย ยกเว้นแต่จะได้มีการตกลงกันไว้ก่อนเป็นลายลักษณ์อักษร

๑.๑๑ ผู้รับจ้างจะต้องดำเนินการด้วยความระมัดระวัง โดยมิให้เกิดความเสียหายแก่อาคารหรือทรัพย์สินในบริเวณข้างเคียง เช่น อาคารข้างเคียง รั้ว ถนน ทางเท้า ฯลฯ ที่มีอยู่เดิมในบริเวณที่จะทำการก่อสร้างและมิได้มีความเสียหายอยู่ก่อน หากผู้รับจ้างทำความเสียหายใดๆเกิดขึ้นแล้วจะต้องดำเนินการซ่อมแซมส่วนที่เสียหายให้คงสภาพเดิม โดยเป็นค่าใช้จ่ายของผู้รับจ้าง และให้ดำเนินการให้เสร็จก่อนการส่งมอบงานงวดสุดท้าย

๑.๑๒ หลังการส่งมอบงานแล้ว ในระยะเวลาประกัน ๑ ปี ถ้ามีความเสียหายใดๆเกิดขึ้นแก่โบราณสถานอันเนื่องมาจากสาเหตุความผิดพลาด ความไม่รอบคอบของผู้รับจ้างในการดำเนินการแล้ว ผู้รับจ้างจะต้องทำการซ่อมแซมโบราณสถาน โดยเป็นค่าใช้จ่ายของผู้รับจ้าง

๑.๑๓ ก่อนการดำเนินงานและในระหว่างการปฏิบัติงาน ผู้รับจ้างจะต้องถ่ายภาพเก็บรายละเอียดทุกขั้นตอน ด้วยภาพถ่ายดิจิทัลความละเอียดอย่างน้อย ๒ ล้านพิกเซล ภาพถ่ายเหล่านี้จะต้องพร้อมนำเสนอผู้

รายการประกอบแบบ โครงการฟื้นฟูโบราณสถานอันเนื่องมาจากอุทกภัยปี พ.ศ. ๒๕๕๘

ควบคุมงานหรือผู้ออกแบบตรวจสอบได้ตลอดเวลา รวมทั้งจะต้องเก็บไว้ประกอบรายงานการปฏิบัติงาน ซึ่งจะต้องนำส่งผู้ว่าจ้างตามที่กำหนด

๑.๑๔ ในระหว่างปฏิบัติงาน หากเกิดความเสียหายใดๆซึ่งเกี่ยวกับทรัพย์สิน ไม่ว่าจะทรัพย์สินนั้นจะอยู่ในรูปแบบรายการที่ผู้ว่าจ้างจะต้องทำหรือไม่ก็ตาม ผู้รับจ้างจะต้องชดเชยค่าเสียหายนั้นๆแก่ผู้ว่าจ้าง

๑.๑๕ ผู้ว่าจ้างหรือผู้ควบคุมงานมีสิทธิ์ที่จะห้ามช่างหรือคนงานของผู้รับจ้างคนใดคนหนึ่งหรือหลายคนไม่ให้มาปฏิบัติงานได้ หากว่าเป็นผลเสียหายแก่ผู้ว่าจ้างหรือประพจน์ไม่คิดต่อผู้ควบคุมงาน

๑.๑๖ ผู้รับจ้างจะต้องแต่งตั้งหัวหน้างานอยู่ประจำ ณ สถานที่ปฏิบัติงาน เพื่อเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานฝ่ายผู้ว่าจ้างจะได้สั่งงานได้สะดวก และให้ถือว่าหัวหน้างานได้รับรู้ในเรื่องที่สั่งนั้นแทนผู้รับจ้าง

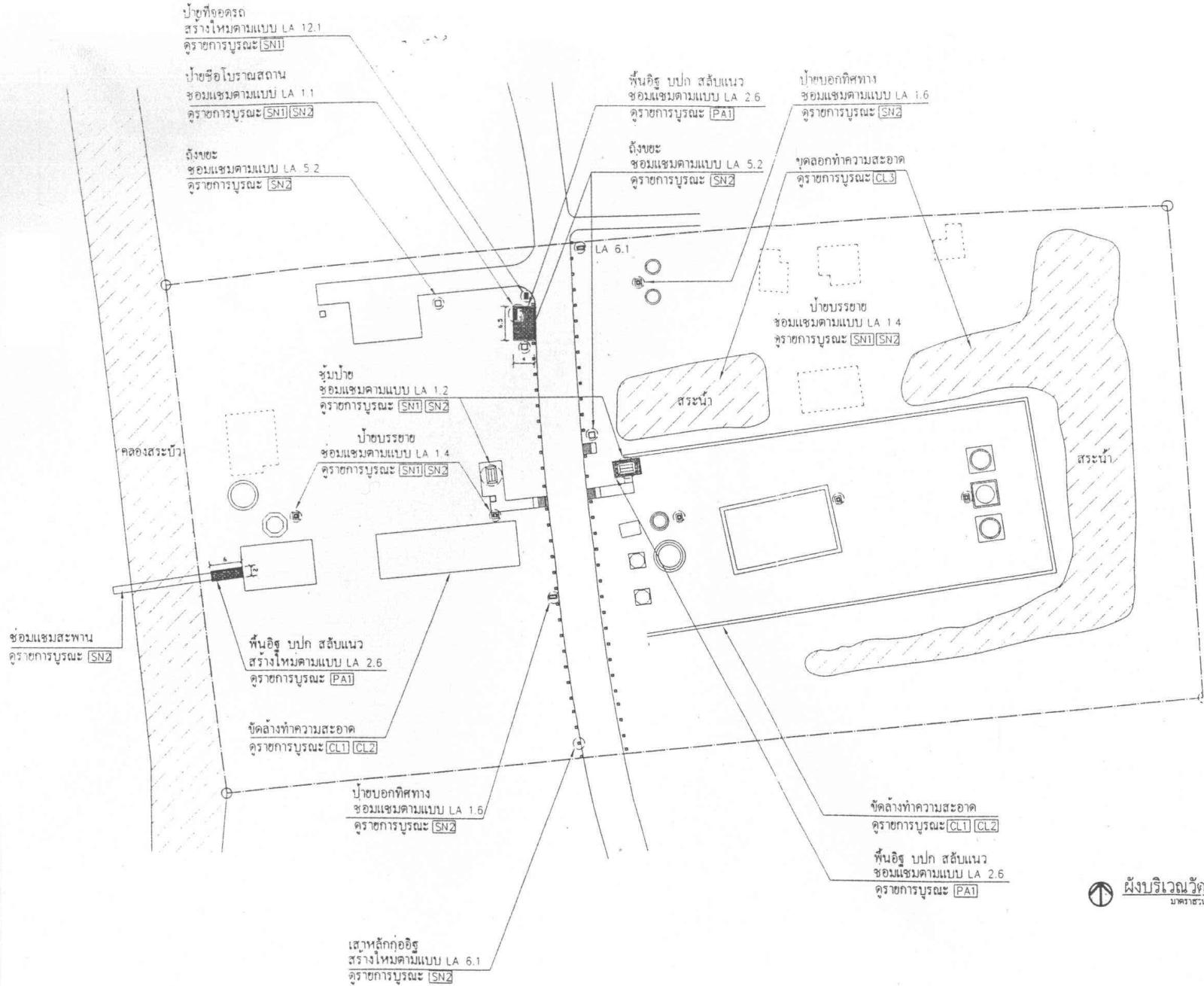
๑.๑๗ ผู้ว่าจ้างจะต้องตรวจสอบสภาพโครงสร้างโบราณสถานก่อนลงมือปฏิบัติงาน ส่วนของโบราณสถานชำรุดหรืออาจก่อให้เกิดอันตรายระหว่างปฏิบัติงาน ให้ผู้รับจ้างจัดทำค้ำยันและอุปกรณ์ป้องกันโครงสร้างส่วนนั้นให้อยู่ในสภาพปลอดภัยก่อนลงมือปฏิบัติงาน กรณีที่เกิดอันตรายระหว่างปฏิบัติงานไม่ว่าจะเนื่องจากความชำรุดของโบราณสถาน ความบกพร่องของอุปกรณ์ ความประมาทของคนงาน ผู้รับจ้างจะต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายนั้น อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

๑.๑๘ การทำโครงสร้างนั่งร้าน(ถ้ามี) ผู้รับจ้างจะต้องทำให้มั่นคงแข็งแรงและสามารถให้เจ้าหน้าที่ของฝ่ายผู้ว่าจ้างขึ้นไปตรวจงานหรือปฏิบัติงานได้สะดวกและปลอดภัย

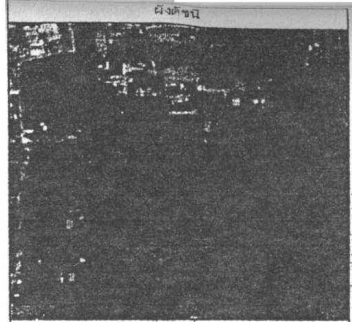
๑.๑๙ ให้ทำการป้องกันวัสดุ อุปกรณ์ของเดิมที่ติดกับกับโบราณสถานหรือที่เป็นส่วนประดับโบราณสถาน โคนการหาวัสดุแข็งแรงมาปิดคลุม หรือถอดเก็บรักษา ซึ่งจะต้องทำบัญชีแสดงที่มาของวัสดุ นั้น

๑.๒๐ เมื่อผู้รับจ้างจะส่งมอบงานงวดสุดท้ายจะต้องทำความสะอาดบริเวณที่ปฏิบัติงานและบริเวณใกล้เคียงให้เรียบร้อยก่อนส่งมอบงาน

๑.๒๑ ผู้รับจ้างจะต้องจัดทำรายงานการปฏิบัติงาน ซึ่งมีรายละเอียดการดำเนินงานครบถ้วน ตั้งแต่เริ่มตรวจสอบสถานที่จนส่งมอบงานของแต่ละแหล่งที่ได้ดำเนินการ โดยจะต้องผ่านการตรวจสอบความถูกต้องจากผู้ควบคุมงาน และนำเสนอผู้ว่าจ้างและคณะกรรมการตรวจสอบ ก่อนส่งมอบงานงวดสุดท้ายไม่น้อยกว่า ๓๐ วัน และจะต้องนำส่งรายงานเป็นรูปเล่มที่สมบูรณ์ เป็นต้นฉบับพร้อมซีดีรอมบันทึกข้อมูลและรูปถ่ายในการดำเนินงานจำนวน ๒๐ ชุด อย่างช้าภายในวันส่งมอบงานงวดสุดท้าย

ผังบริเวณวัดเจ้าชัย
 มาตราส่วน 1 : 750

ผู้ปฏิบัติงาน

สำรวจเขียนแบบ		
ช่างสำรวจ	นายปรานต์ หลงผกา	
สถาปนิก	นายสนธิ์ พิศุกรานต์	
วิศวกร	นายโพธิวัฒน์ ราชะรินทร์	
นักโบราณคดี	นายคณวัฒน์ สมบุญศิริ	
เขียนแบบ	นายสนธิ์ พิศุกรานต์	7
ศิลปะ		

คณะกรรมการตรวจการจ้าง

ประธานกรรมการ	นายสุวิทย์ ชีวมงคล ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาโบราณคดี กรมศิลปากร	
กรรมการ	นายภัทรพงษ์ มาวิน (สถาปนิก) หรือ	
กรรมการ	นายสุรศักดิ์ สันตะ เชษฐาภรณ์	
กรรมการและช่าง	นายวิเชียร พิศกรไธสง ช่างสถาปัตย์	

ออกแบบ

นายช่างโยธา		
นายช่างศิลปกรรม		
สถาปนิก		
ภูมิสถาปนิก		
วิศวกรโยธา		
วิศวกร		
นักวิทยาศาสตร์		

ตรวจ/เห็นชอบ

สถาปนิก	นายสุพจน์ วีระคังคัง	
ภูมิสถาปนิก	นายวิภากรวัฒน์ วงศ์สุภักดิ์	
วิศวกรโยธา	นางจันทิมา ปิยะกาญจน์	
วิศวกรช่าง โยธา/โยธาเทคนิค		
ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาโบราณคดี กรมศิลปากร	นายสุวิทย์ ชีวมงคล	
ผู้กำกับช่างนักโบราณคดี		

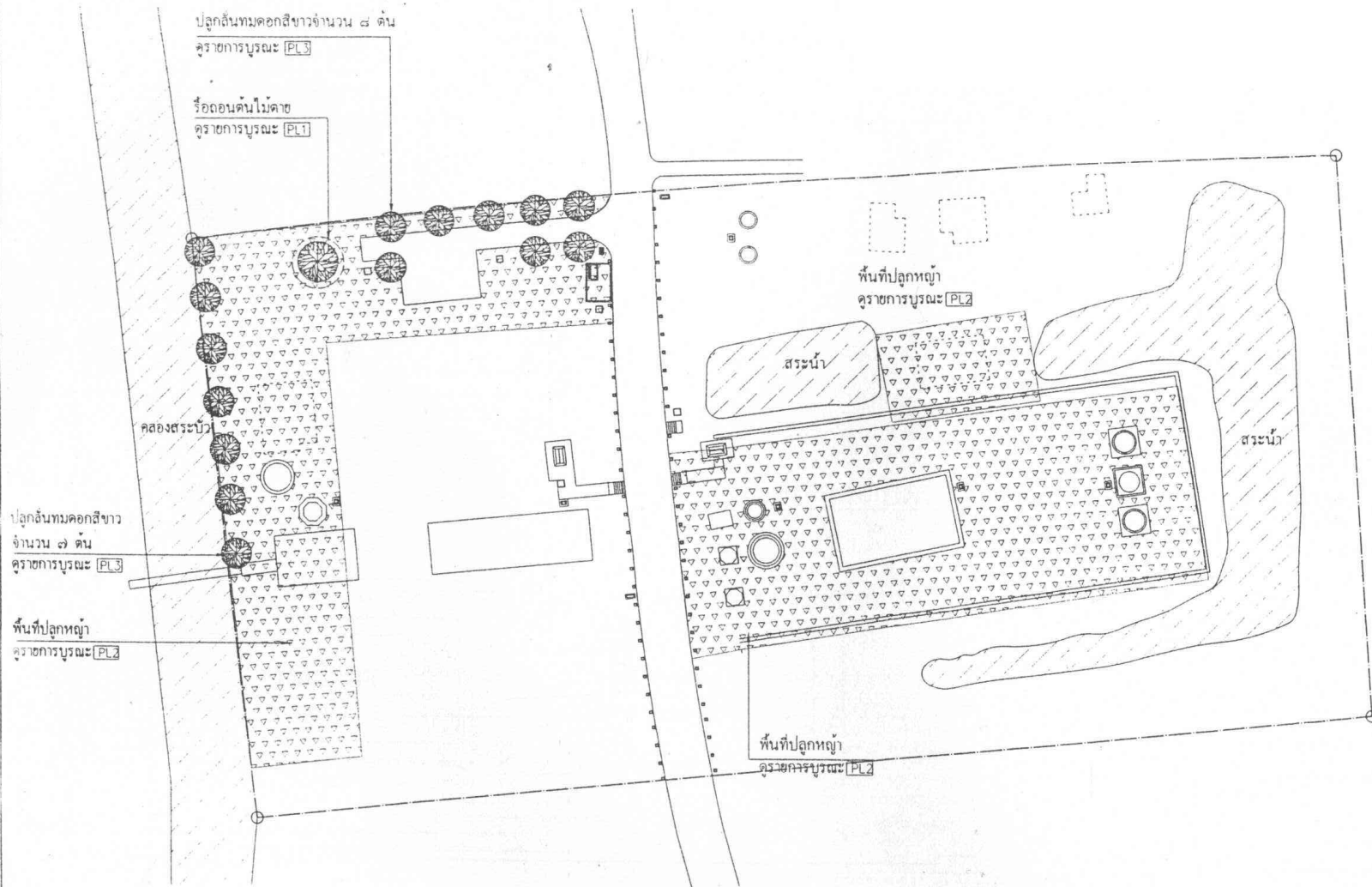
ผู้อนุมัติ

ผู้บังคับการกองช่าง	นายชวรินทร์ สัจจิตกุล	
---------------------	-----------------------	--

10-1
 โครงการอนุรักษ์โบราณสถานและแหล่งมรดกโลกในประเทศไทย ประจำปี 2560

มีบันทึกที่หน้า 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100			
รหัส	มาตราส่วน	แผ่นที่	จำนวนแผ่น
10-1	1:750	1	11

สำนักโบราณคดี กรมศิลปากร

ผังวัดสุพิศพิหารชั้น ๑ วัดเจ้าชาย
มาตราส่วน 1 : 750

ผู้ปฏิบัติงาน

สำรวจเขียนแบบ

ช่างสำรวจ	นายสุวัฒน์ ทองภัก	
สถาปนิก	นายสมร ศักดิ์กานต์	
วิศวกร	นายไพโรจน์ จิตต์วัน	
นักโบราณคดี	นายอัษฎายุทธ์ ธนบุญพิ	
เขียนแบบ	นายสมร ศักดิ์กานต์	
ศิลปะ		

คณะกรรมการตรวจการจ้าง

ประธานกรรมการ	นายสุวิทย์ ชัยมงคล (เป็นประธานกรรมการ/กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ)	
กรรมการ	นายสุภัททพงษ์ เสาร์ใบ (เป็นกรรมการ)	
กรรมการ	นายสุวิทย์ ชัยมงคล (กรรมการ)	
กรรมการและเลขา	นายวิเชียร พิภพโกสิน (กรรมการ)	

ออกแบบ

นายช่างโยธา	
นายช่างศิลปกรรม	
สถาปนิก	
ภูมิสถาปนิก	
วิศวกรโยธา	
วิศวกร	
นักวิทยาศาสตร์	

ตรวจ/เห็นชอบ

สถาปนิก	นายสุรพงษ์ วิจิตรจ่าง	
ภูมิสถาปนิก	นายสุโรจน์ วัฒนคุณากร	
ช่างควบคุม/ช่างศิลป/โบราณคดี	นางจีเพ็ญ ปิยะกาญจน์	
ช่างควบคุม/ช่างศิลป/โบราณคดี		
ผู้ตรวจสอบและประเมิน/ประเมิน/ประเมิน	นายสุวิทย์ ชัยมงคล	
ผู้ตรวจสอบช่างโยธา/ช่างโยธา		

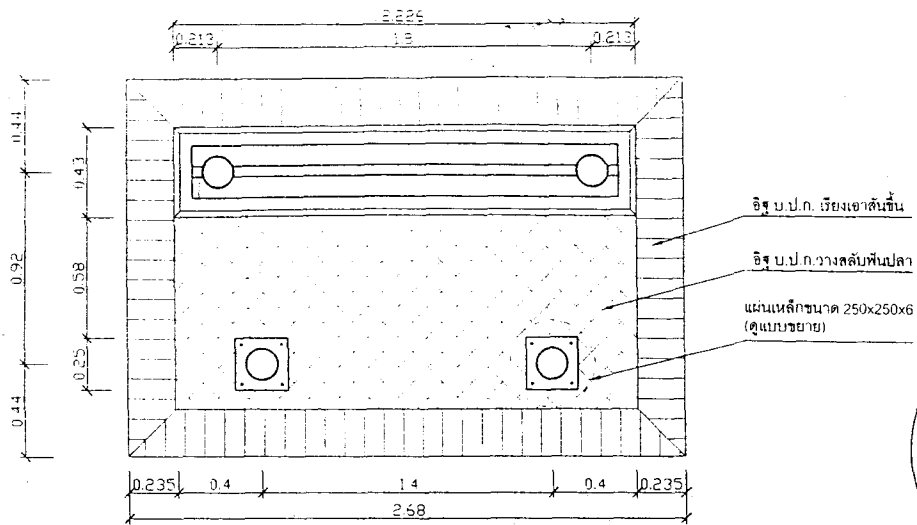
ผู้อนุมัติ

อธิบดีกรมศิลปากร นายสุวิทย์ ชัยมงคล

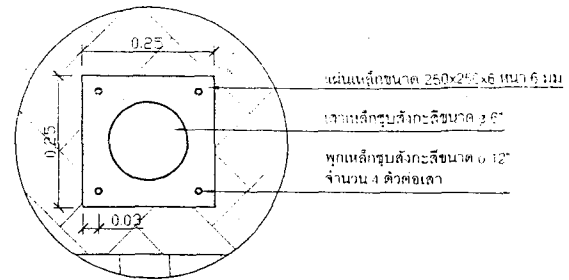
โครงการอนุรักษ์โบราณสถานและสภาพภูมิทัศน์ ประจำปี ๒๕๕๐

วันที่: 10-2
เวลา: 11:50
หน้า: 2
จำนวนหน้า: 12

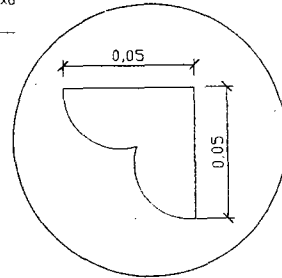
สำนักโบราณคดี
กรมศิลปากร

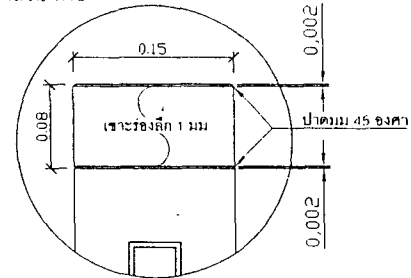
แปลน
มาตราส่วน 1:25

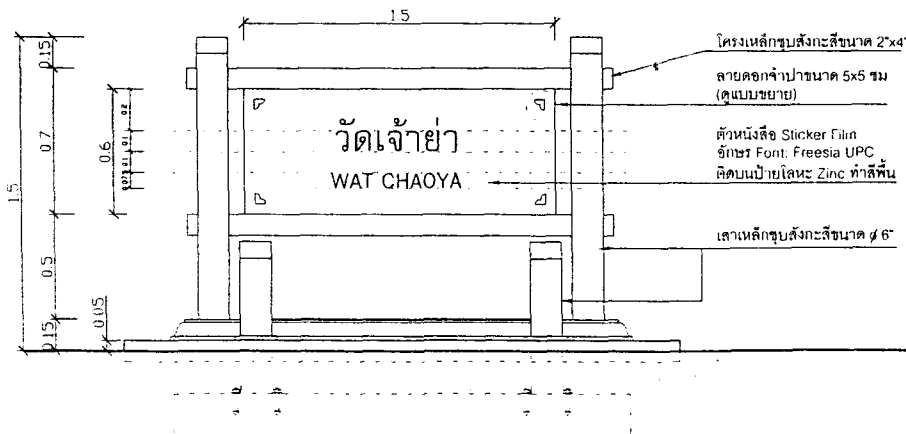
แบบขยายจานเส้า
มาตราส่วน 1:10

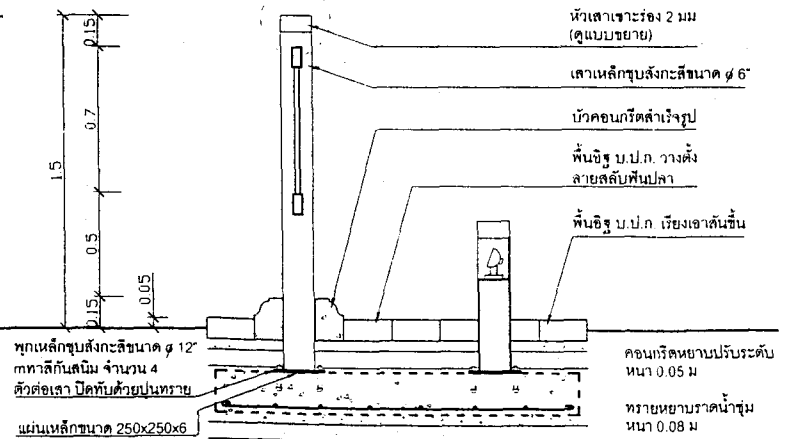
แบบขยายลายดอกจำปา
มาตราส่วน 1:2

แบบขยายหัวเส้า
มาตราส่วน 1:5

รูปด้าน
มาตราส่วน 1:25

รูปตัดตามขวาง
มาตราส่วน 1:25

ผู้จัดทำ

ผู้ปฏิบัติงาน

สำรวจเขียนแบบ	
ราชขาว	นายภูวน หลงภา
สถาปนิก	นายสมชาย วัฒนศิริ
วิศวกร	นายไพโรจน์ วัฒนศิริ
นักโบราณคดี	นายชัชวาลย์ วัฒนศิริ
เขียนแบบ	นายสมชาย วัฒนศิริ
คิดค้น	

คณะกรรมการตรวจการจ้าง

ประธานกรรมการ	นายสุวิทย์ วัฒนศิริ	
กรรมการ	นายสุวิทย์ วัฒนศิริ	
กรรมการ	นายชัชวาลย์ วัฒนศิริ	
กรรมการและช่าง	นายสุวิทย์ วัฒนศิริ	

ออกแบบ

นายช่างโยธา	
นายช่างศิลปกรรม	
สถาปนิก	
ภูมิสถาปนิก	
วิศวกรโยธา	
วิศวกร	
นักวิทยาศาสตร์	

ตรวจ/เห็นชอบ

สถาปนิก	นายสุวิทย์ วัฒนศิริ	
ภูมิสถาปนิก	นายชัชวาลย์ วัฒนศิริ	
วิศวกรโยธา	นายไพโรจน์ วัฒนศิริ	
นักวิทยาศาสตร์	นายสุวิทย์ วัฒนศิริ	

ผู้อนุมัติ

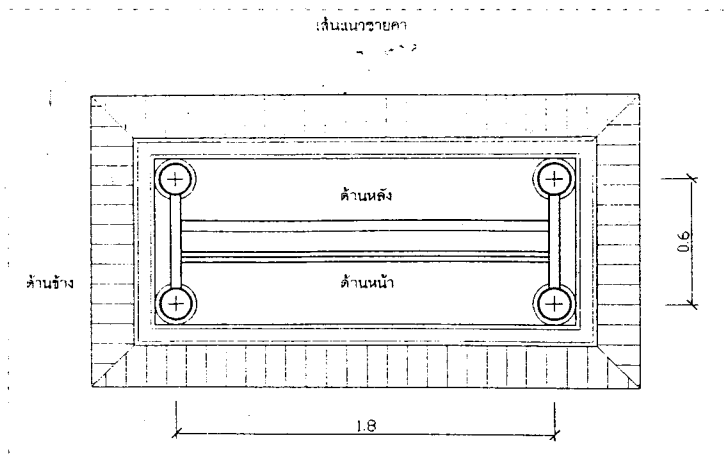
ผู้บังคับการกองพัน	นายสุวิทย์ วัฒนศิริ	
--------------------	---------------------	--

กรมศิลปากร

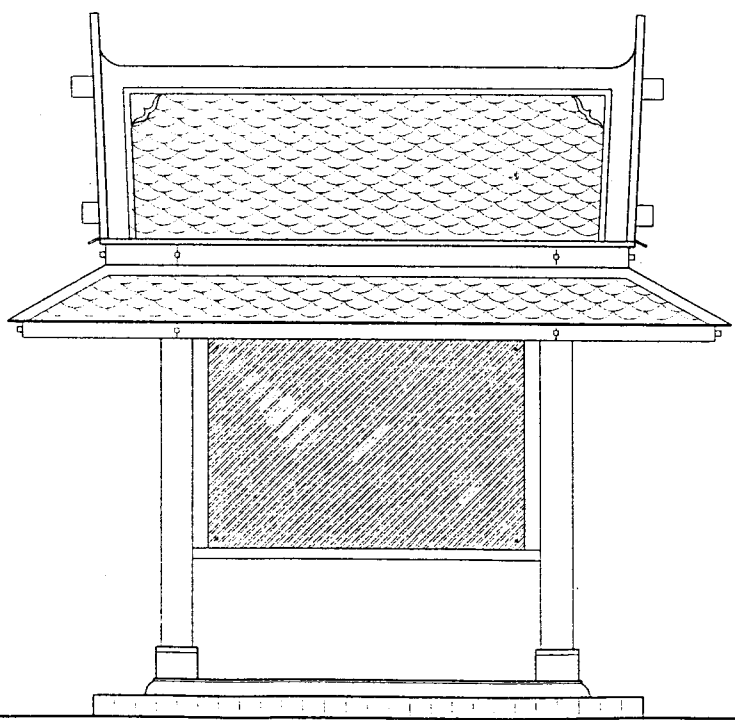
แบบก่อสร้าง (รวมสถานที่)			
วันที่	มาตราส่วน	แผ่นที่	จำนวนแผ่น
10-3	1:750	3	11

สำนักโบราณคดี

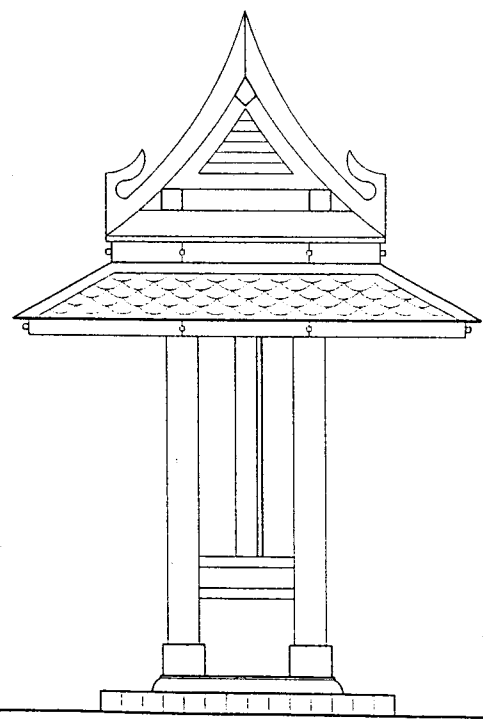
กรมศิลปากร

แป้น
มาตราส่วน 1:25

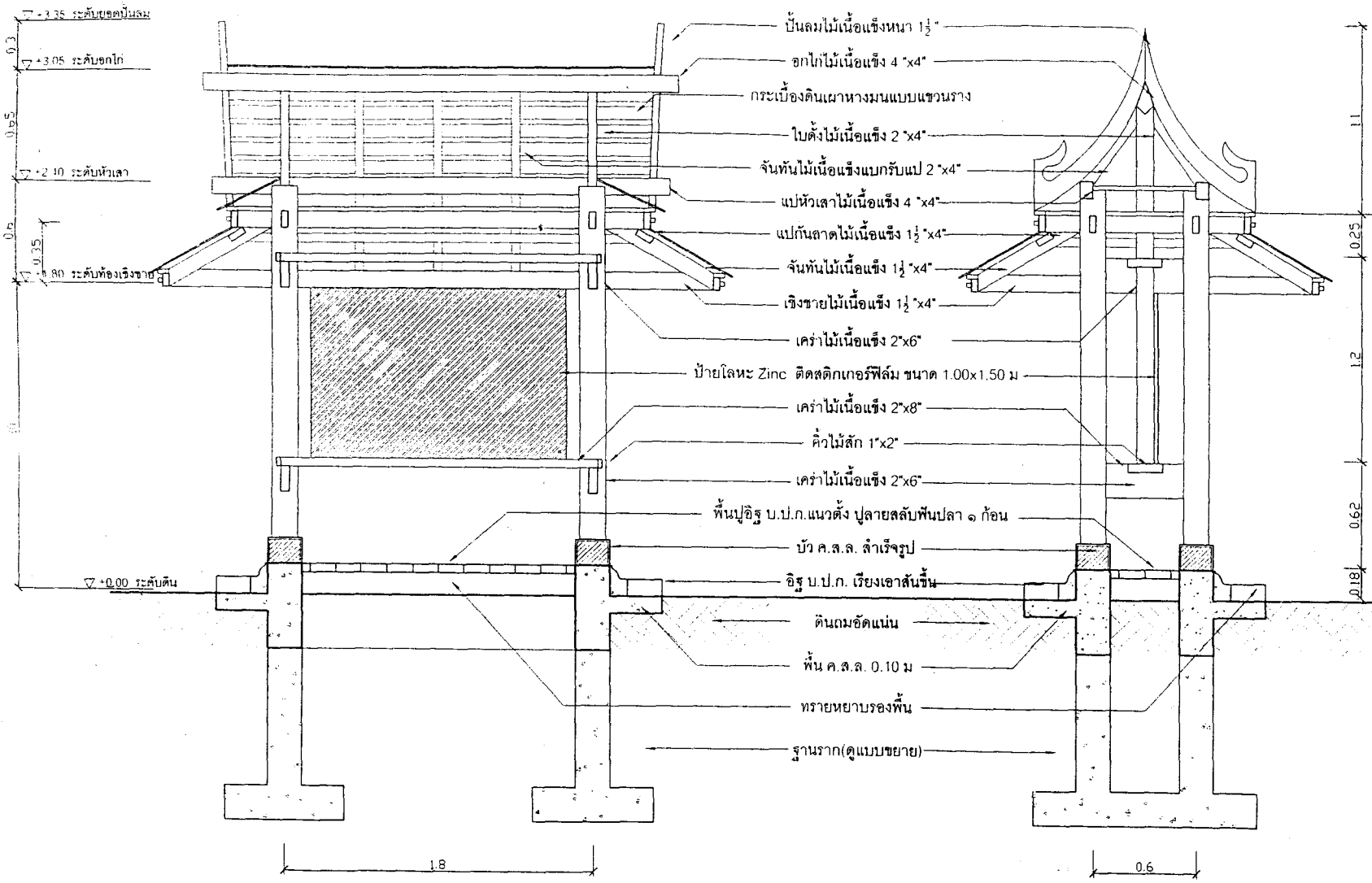

รูปด้านหน้า
มาตราส่วน 1:25

รูปด้านข้าง
มาตราส่วน 1:25

ผังโครง			
ผู้ปฏิบัติงาน			
สำรวจเขียนแบบ			
ร่างวิชา	นายสุวิทย์ รุ่งแสง		
สถาปนิก	นายชนะ วัฒนากันต์		
วิศวกร	นายไพโรจน์ ราชะวัน		
นักโบราณคดี	นายคณวัฒน์ สมบุญศิริ		
เขียนแบบ	นายชนะ วัฒนากันต์		
ตรวจสอบ			
คณะกรรมการตรวจการจ้าง			
ประธานกรรมการ	นายสุวิทย์ รุ่งแสง		
กรรมการ	นายพิเชษฐ ชวโรจน์		
กรรมการ	นายชวโรจน์ ชินะ		
กรรมการและตรา	นายวิเชียร พิเศษไธสง		
ออกแบบ			
นายช่างโยธา			
นายช่างศิลปกรรม			
สถาปนิก			
ภูมิสถาปนิก			
วิศวกรโยธา			
วิศวกร			
นักวิทยาศาสตร์			
ตรวจ/เห็นชอบ			
สถาปนิก	นายสุวิทย์ รุ่งแสง		
ภูมิสถาปนิก	นายไพโรจน์ วัฒนากันต์		
นักวิทยาศาสตร์	นางจันทร์ ปิยะกาญจน์		
วิศวกรโยธา			
วิศวกร			
นักวิทยาศาสตร์	นายสุวิทย์ รุ่งแสง		
นักวิทยาศาสตร์			
ผู้อนุมัติ			
อธิบดีกรมศิลปากร	นายสุวิทย์ รุ่งแสง		
วันที่: 15 กรกฎาคม 2560			
สถานที่: กรมศิลปากร			
แบบแปลน: แบบแปลนรายละเอียด (A1.2)			
วันที่	มาตราส่วน	แผ่นที่	จำนวนแผ่น
10-4	1:250	4	11
สำนักโบราณคดี			
กรมศิลปากร			

รูปตัดตามยาว
มาตราส่วน 1:25

รูปตัดตามขวาง
มาตราส่วน 1:25

ผู้จัดพิมพ์

ผู้ปฏิบัติงาน

สำรวจเขียนแบบ

นางสาว	นายสุวิทย์ ชัยมงคล
สถาปนิก	นายสมชาย ภิรมย์พันธ์
วิศวกร	นายไพโรจน์ ธรรมรัตน์
นักโขนานคดี	นายณรงค์ฤทธิ์ สมภูมณีส
เขียนแบบ	นายสมชาย ภิรมย์พันธ์
คิดค่า	

คณะกรรมการตรวจการจ้าง

ประธานกรรมการ	นายสุวิทย์ ชัยมงคล	
กรรมการ	นายอภิสิทธิ์ ธรรมรัตน์	<i>[Signature]</i>
กรรมการ	นายสมชาย ภิรมย์พันธ์	<i>[Signature]</i>
กรรมการและสถา	นายวิชัย ภิรมย์พันธ์	<i>[Signature]</i>

ออกพิมพ์

นายช่างโขนานคดี	
นายช่างเขียนแบบ	
สถาปนิก	
นักโขนานคดี	
วิศวกร	
นักโขนานคดี	

ตรวจ/เห็นชอบ

สถาปนิก	นายสุวิทย์ ชัยมงคล	<i>[Signature]</i>
นักโขนานคดี	นายไพโรจน์ ธรรมรัตน์	<i>[Signature]</i>
วิศวกร	นายวิชัย ภิรมย์พันธ์	<i>[Signature]</i>
ผู้ควบคุมงานก่อสร้าง	นายสุวิทย์ ชัยมงคล	<i>[Signature]</i>
ผู้ควบคุมงานเขียนแบบ	นายสมชาย ภิรมย์พันธ์	<i>[Signature]</i>

ผู้พิมพ์

สำนักพิมพ์	นายสุวิทย์ ชัยมงคล	<i>[Signature]</i>
------------	--------------------	--------------------

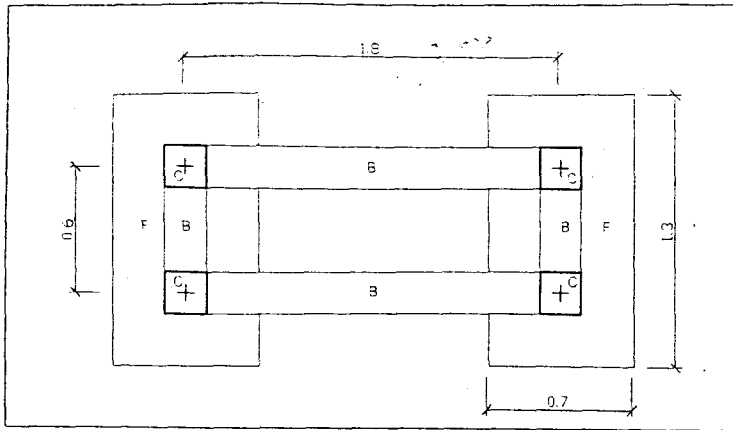
โครงการอนุรักษ์โบราณสถานเมืองสุพรรณบุรี ประจำปี ๒๕๕๐

แบบแปลนราชการขนาด (ใหญ่) (ม. ๖)

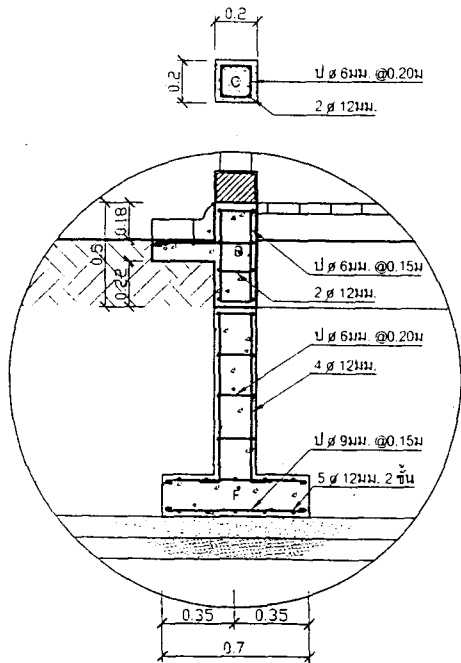
วันที่	นายช่างเขียน	สถาปนิก	จำนวนแผ่น
10-5	1:750	5	11

สำนักโขนานคดี
กรมศิลปากร

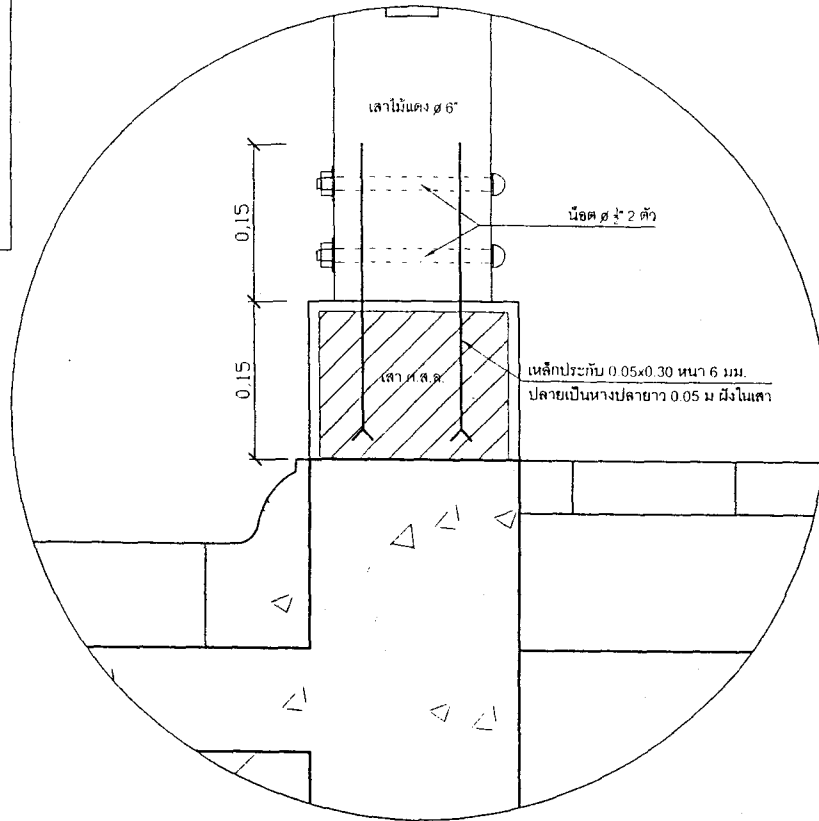

แปลนโครงสร้างใต้ดิน
มาตราส่วน 1:25

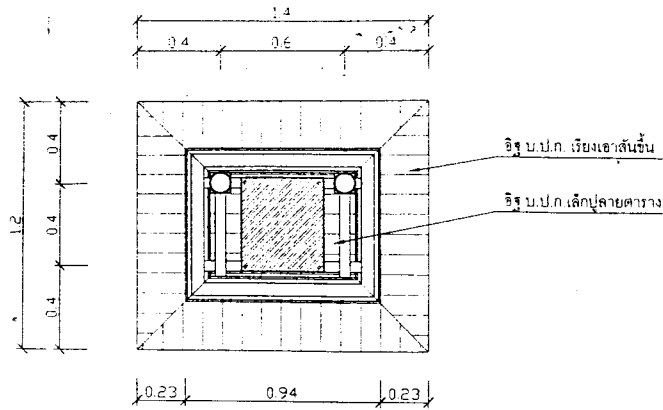

แบบขยายโครงสร้างใต้ดิน
มาตราส่วน 1:25

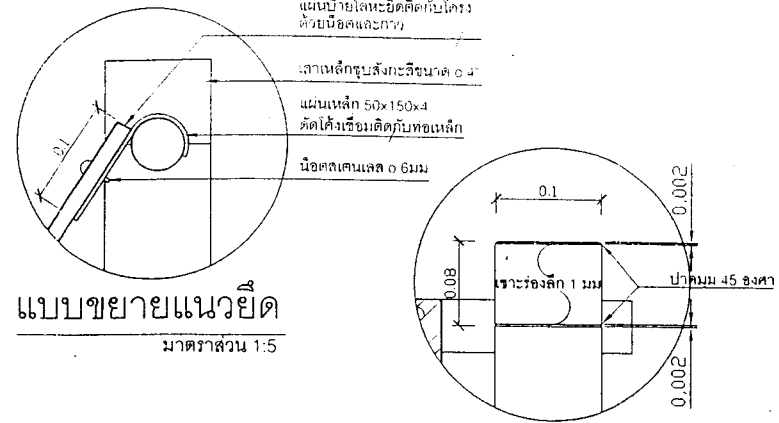

แบบขยายการต่อเสา
มาตราส่วน 1:25

ผู้จัดทำ			
ผู้ปฏิบัติงาน			
สำรวจเขียนแบบ			
ช่างสำรวจ	นายสุวิทย์ รุ่งแสง		
สถาปนิก	นายสมชาย วัฒนศิริ		
วิศวกร	นายไพโรจน์ ชวนรัมย์		
นักโหราศาสตร์	นายสุวิทย์ รุ่งแสง		
เขียนแบบ	นายสมชาย วัฒนศิริ		
ตรวจสอบ			
คณะกรรมการตรวจการจ้าง			
ประธานกรรมการ	นายสุวิทย์ รุ่งแสง		
กรรมการ	นายไพโรจน์ ชวนรัมย์		
กรรมการ	นายสมชาย วัฒนศิริ		
กรรมการและเลขานุการ	นายสุวิทย์ รุ่งแสง		
ออกแบบ			
นางชนง โขธา			
นางสาวจิตติภรณ์			
สถาปนิก			
ภูมิสถาปนิก			
วิศวกรโยธา			
วิศวกร			
นักโหราศาสตร์			
ตรวจ/เห็นชอบ			
สถาปนิก	นายสุวิทย์ รุ่งแสง		
ภูมิสถาปนิก	นายไพโรจน์ ชวนรัมย์		
วิศวกรโยธา	นายสุวิทย์ รุ่งแสง		
วิศวกร	นายสมชาย วัฒนศิริ		
นักโหราศาสตร์	นายสุวิทย์ รุ่งแสง		
ผู้ตรวจสอบแบบ			
ผู้อนุมัติ			
อธิบดีกรมโยธา	นายสุวิทย์ รุ่งแสง		
โครงการอนุรักษ์โบราณสถานเมืองสุพรรณบุรี ประจำปี ๒๕๕๐			
แบบก่อสร้างขนาด (A1, 2)			
วันที่	มาตราส่วน	แผ่นที่	จำนวนแผ่น
10-6	1:750	6	11
สำนักโบราณคดี			
กรมศิลปากร			

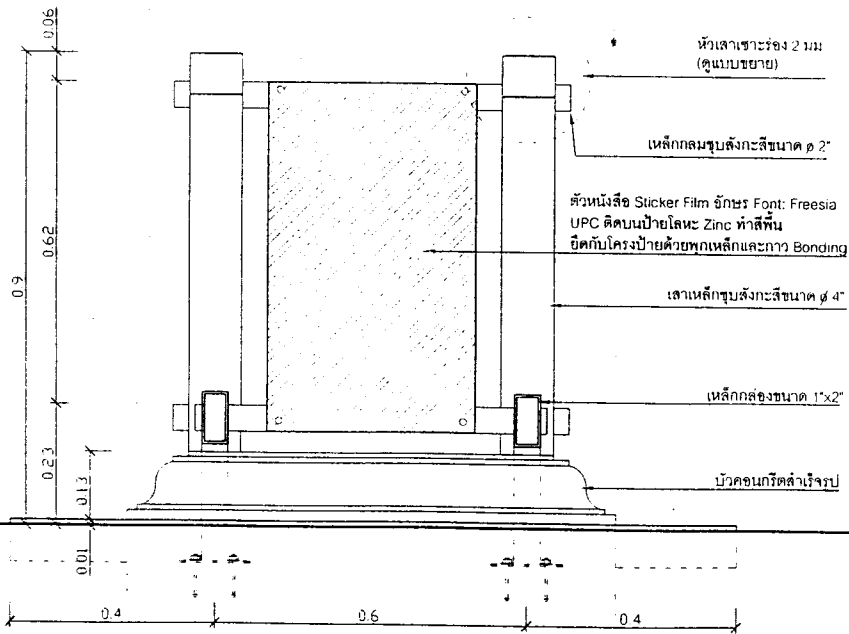

แปลน
มาตราส่วน 1:25

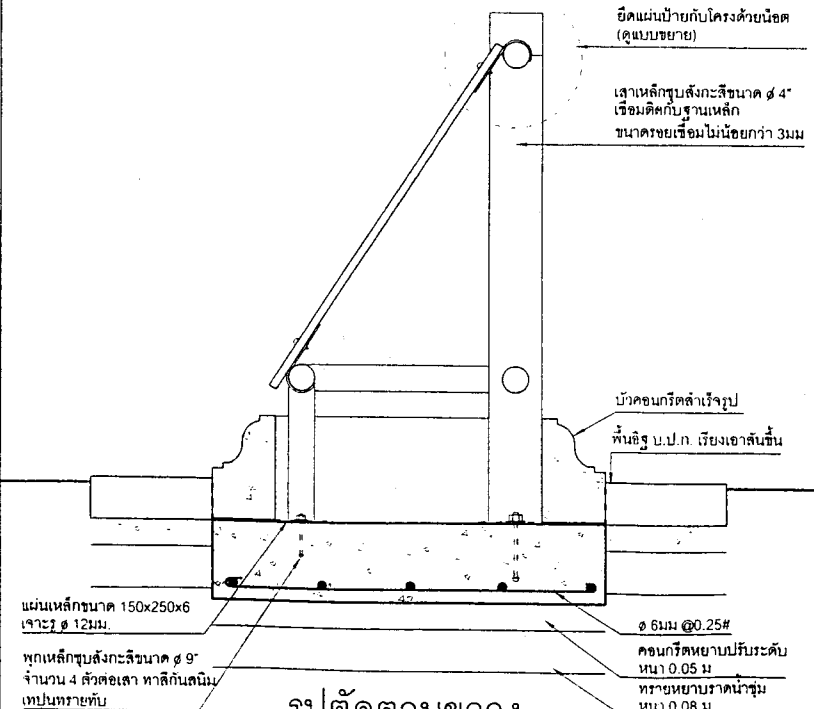

แบบขยายแนวยึด
มาตราส่วน 1:5

แบบขยายหัวเสา
มาตราส่วน 1:5

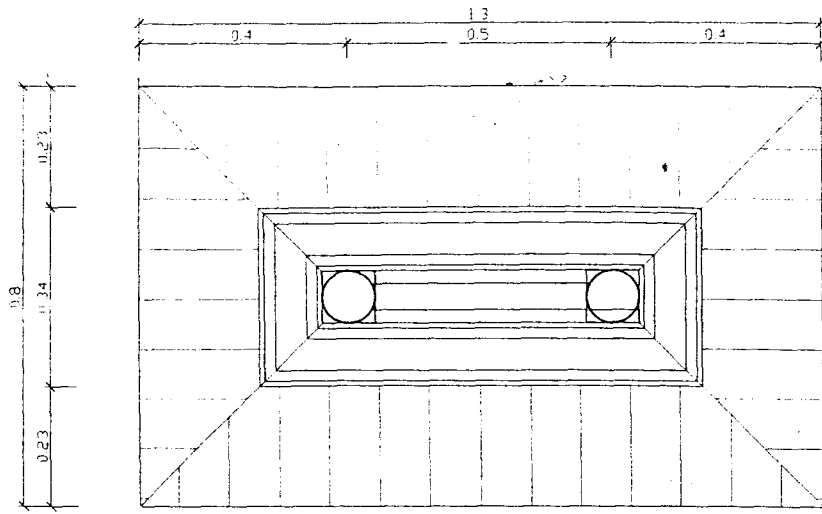

รูปด้าน
มาตราส่วน 1:10

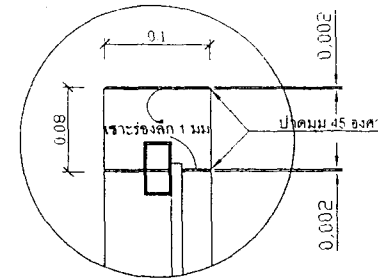

รูปตัดตามขวาง
มาตราส่วน 1:10

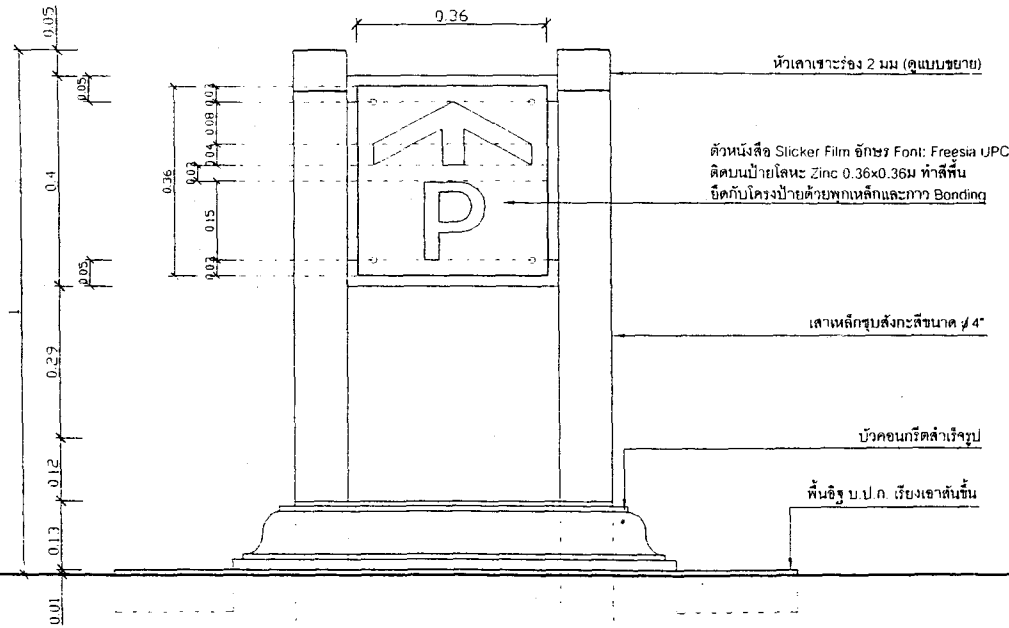
ผังผัง		
ผู้ปฏิบัติงาน		
สำรวจแบบ		
ช่างวิชา	นายปราน ทองก	
สถาปนิก	นายธนกร วิชากร	
วิศวกร	นายไพโรจน์ วิชากร	
นักโบราณคดี	นายคณิศร วิชากร	
เขียนแบบ	นายธนกร วิชากร	
วิศวกร		
คณะกรรมการตรวจการจ้าง		
ประธานกรรมการ	นายวิฑูรย์ วิชากร	✓
กรรมการ	นายไพโรจน์ วิชากร	✓
กรรมการ	นายคณิศร วิชากร	✓
กรรมการและสถาปนิก	นายวิฑูรย์ วิชากร	✓
ชื่อแบบ		
นายช่างโยธา		
นายช่างศิลปกรรม		
สถาปนิก		
ภูมิสถาปนิก		
วิศวกรโยธา		
วิศวกร		
นักวิทยาศาสตร์		
ตรวจ/เห็นชอบ		
สถาปนิก	นายวิฑูรย์ วิชากร	✓
ภูมิสถาปนิก	นายไพโรจน์ วิชากร	✓
วิศวกรโยธา	นายคณิศร วิชากร	✓
วิศวกร	นายคณิศร วิชากร	✓
นักวิทยาศาสตร์	นายคณิศร วิชากร	✓
ผู้อนุมัติ		
อธิบดีกรมศิลปากร	นายวิฑูรย์ วิชากร	✓
โครงการอนุรักษ์โบราณสถานเมืองราชบุรี ประจำปี ๒๕๕๐		
แบบก่อสร้าง (หน้า ๑)		
วันที่	มาตราส่วน	แผ่นที่
๑๐-7	1:750	7
สำนักโบราณคดี		
กรมศิลปากร		

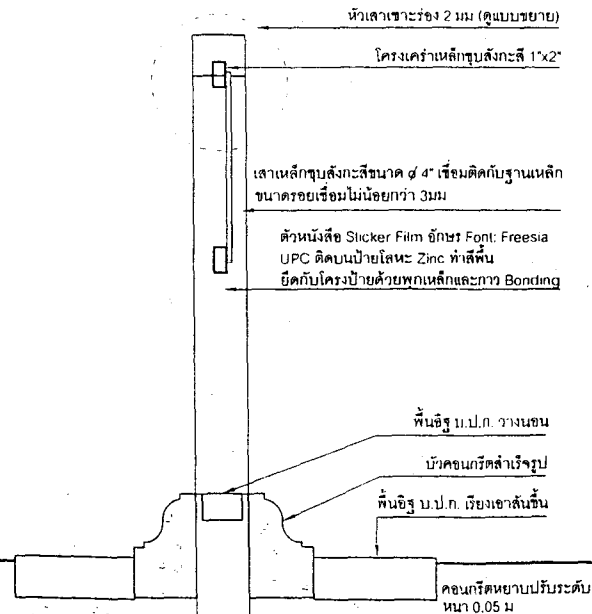
แปลน
มาตราส่วน 1:10

แบบขยายหัวเสา
มาตราส่วน 1:5

รูปด้าน
มาตราส่วน 1:10

รูปตัดตามขวาง
มาตราส่วน 1:10

ชื่อคน

ผู้ปฏิบัติงาน

ชื่อวงเขียนแบบ

ช่างวิชา	นายปารม ชอนก
สถาปนิก	นายชนน ภัคพิณ
วิศวกร	นายไพโรจน์ ชวนวัน
นักโบราณคดี	นายอชุตม์ สมบุญดี
เขียนแบบ	นายชนน ภัคพิณ
ก่อสร้าง	

คณะกรรมการตรวจร่าง

ประธานกรรมการ	นายสุวิทย์ ชิมงค	
กรรมการ	นายไพโรจน์ ชวนวัน	
กรรมการ	นายอชุตม์ ชิมงค	
กรรมการและช่าง	นายวิเชียร วัฒนไธสงค์	

ชื่อแบบ

นายช่างโยธา	
นายช่างศิลปกรรม	
สถาปนิก	
ภูมิสถาปนิก	
วิศวกรโยธา	
วิศวกร	
นักวิทยาศาสตร์	

ตรวจ/เห็นชอบ

สถาปนิก	นายอชุตม์ ชิมงค	
ภูมิสถาปนิก	นายไพโรจน์ ชวนวัน	
วิศวกรโยธา	นายอชุตม์ ชิมงค	
วิศวกร	นายวิเชียร วัฒนไธสงค์	
นักวิทยาศาสตร์	นายสุวิทย์ ชิมงค	
ผู้เขียนแบบ	นายชนน ภัคพิณ	

ผู้อนุมัติ

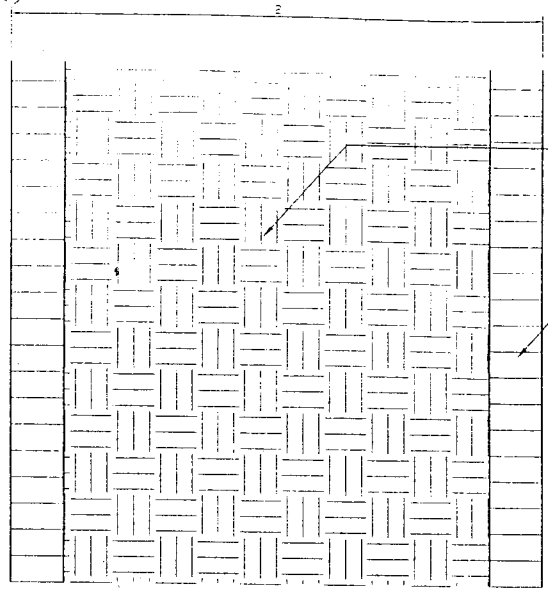
ผู้รับผิดชอบ	นายอชุตม์ ชิมงค	
--------------	-----------------	--

โครงการอนุรักษ์โบราณสถานเมืองสุโขทัย ประจำปี ๒๕๕๐

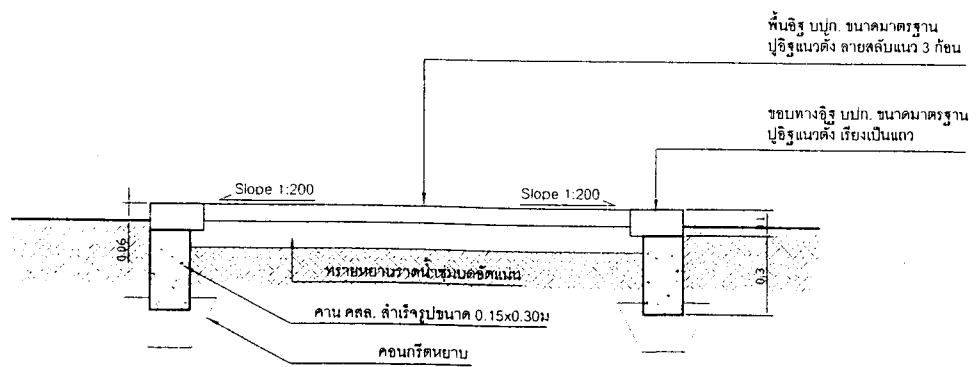
วันที่	นายชนน	วันที่	จำนวนแผ่น
10-8	1:750	8	11

สำนักโบราณคดี
กรมศิลปากร

แปลน
มาตราส่วน 1:20

รูปตัดตามขวาง
มาตราส่วน 1:20

ชื่อ ช่าง

ผู้ปฏิบัติงาน

สำรวจเขียนแบบ

ช่างสำรวจ	นายสุวิทย์ วัฒนกิจ	
สถาปนิก	นายสมชาย วัฒนกิจ	
วิศวกร	นายไพโรจน์ วัฒนกิจ	
นักโบราณคดี	นายสุวิทย์ วัฒนกิจ	
เขียนแบบ	นายสมชาย วัฒนกิจ	
ตรวจสอบ		

คณะกรรมการตรวจการจ้าง

ประธานกรรมการ	นายสุวิทย์ วัฒนกิจ	๙
กรรมการ	นายสมชาย วัฒนกิจ	
กรรมการ	นายไพโรจน์ วัฒนกิจ	
กรรมการและเลขา	นายสุวิทย์ วัฒนกิจ	

อธิกแบบ

นายช่างโยธา		
นายช่างศิลปกรรม		
สถาปนิก		
ภูมิสถาปนิก		
วิศวกรโยธา		
วิศวกร		
นักวิทยาศาสตร์		

ตรวจ/เห็นชอบ

สถาปนิก	นายสุวิทย์ วัฒนกิจ	
ภูมิสถาปนิก	นายไพโรจน์ วัฒนกิจ	
นักวิทยาศาสตร์	นายสุวิทย์ วัฒนกิจ	
วิศวกรโยธา	นายสุวิทย์ วัฒนกิจ	
ผู้ควบคุมงานก่อสร้าง	นายสุวิทย์ วัฒนกิจ	

ผู้อนุมัติ

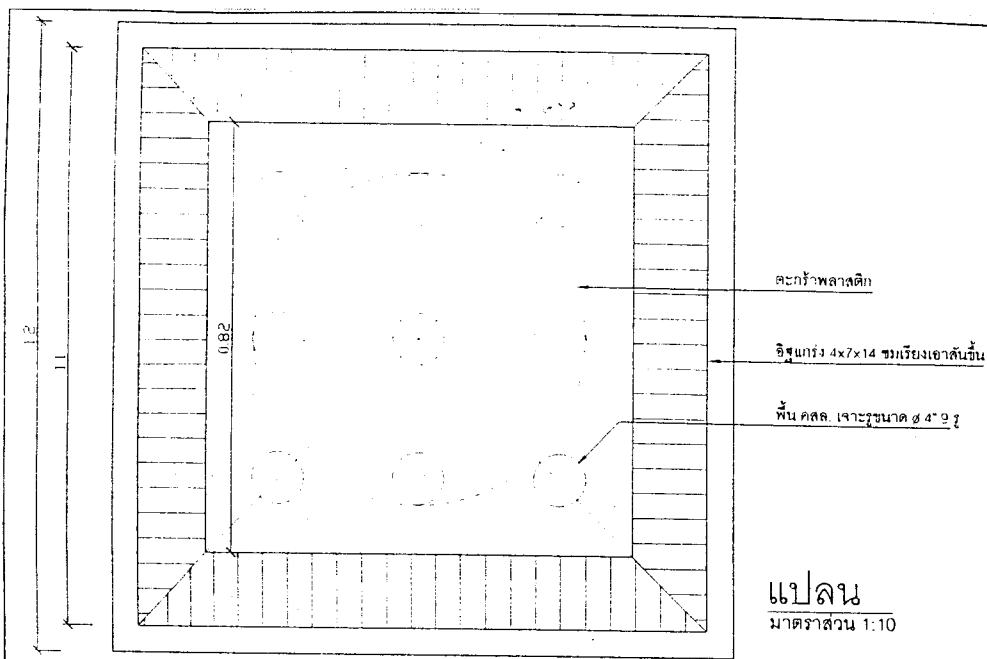
นายสมชาย วัฒนกิจ

โครงการอนุรักษ์โบราณสถานเมืองสุพรรณบุรี ประจำปี ๒๕๕๐

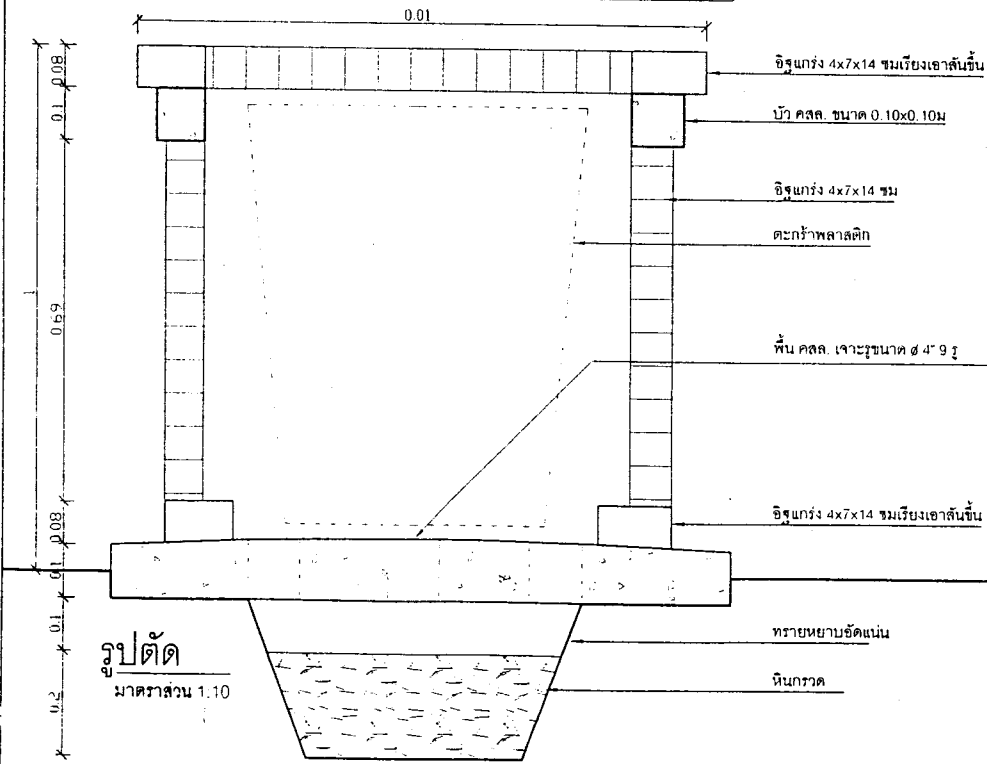
แบบสถาปัตย์ ๒/๓ ฐานรากขุดดินแบบ (L.A.2.4)

รหัส	ขนาดสวน	แผ่นที่	จำนวนแผ่น
10-9	1:750	9	11

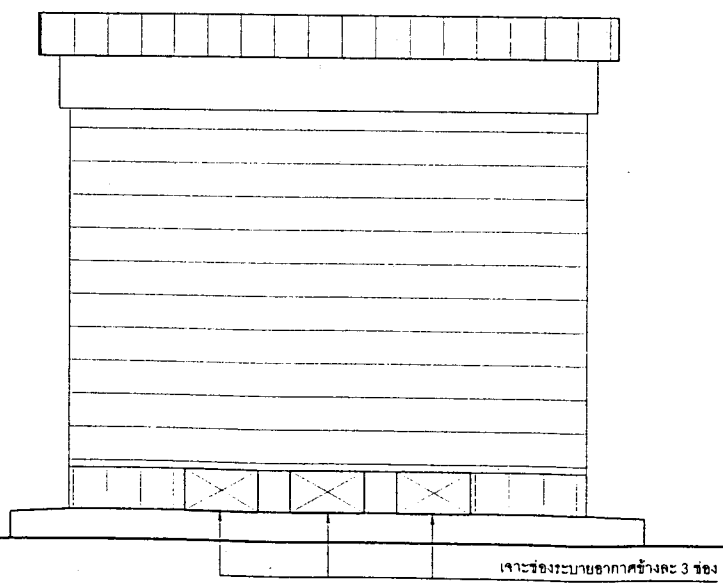
สำนักโบราณคดี
กรมศิลปากร

แปลน
มาตราส่วน 1:10

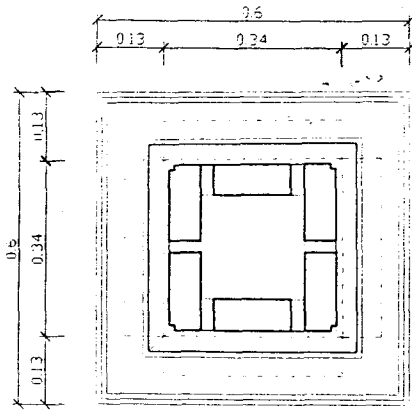

รูปตัด
มาตราส่วน 1:10

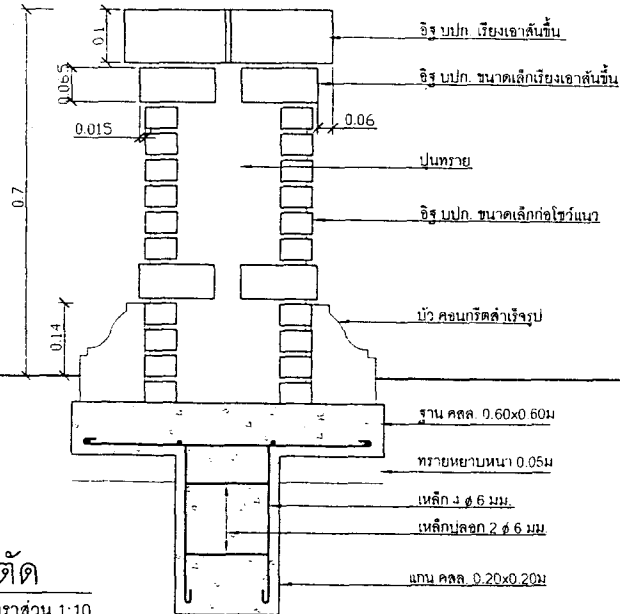

รูปด้าน
มาตราส่วน 1:10

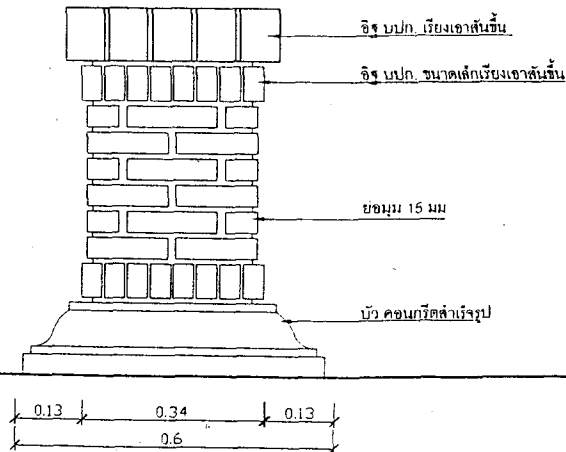
มิ่งขวัญ			
ผู้ปฏิบัติงาน			
สาขาเขียนแบบ			
วิชาช่าง	นายสุวิทย์ วัฒนกิจ		
สถาปัตย์	นายสนธยา วัฒนกิจ		
วิศวกรรม	นายไพโรจน์ วัฒนกิจ		
นักโขน	นายจตุรนต์ วัฒนกิจ		
เขียนแบบ	นายสนธยา วัฒนกิจ		
ออกแบบ			
คณะกรรมการตรวจการจ้าง			
ประธานกรรมการ	นายสุวิทย์ วัฒนกิจ		
กรรมการ	นายไพโรจน์ วัฒนกิจ		
กรรมการ	นายจตุรนต์ วัฒนกิจ		
กรรมการและตรวจ	นายสนธยา วัฒนกิจ		
ออกแบบ			
นายช่างโขน			
นายช่างสถาปัตย์			
สถาปัตย์			
ภูมิสถาปัตย์			
วิศวกรโยธา			
วิศวกร			
นักวิทยาศาสตร์			
ตรวจ/เห็นชอบ			
สถาปัตย์	นายสุวิทย์ วัฒนกิจ		
ภูมิสถาปัตย์	นายไพโรจน์ วัฒนกิจ		
วิศวกรโยธา	นายจตุรนต์ วัฒนกิจ		
นักวิทยาศาสตร์	นายสนธยา วัฒนกิจ		
ประธานกรรมการ	นายสุวิทย์ วัฒนกิจ		
ผู้อนุมัติ			
อธิบดีกรมโยธา	นายสุวิทย์ วัฒนกิจ		
โครงการอนุรักษ์โบราณสถานและสิ่งทางวัฒนธรรม ประจำปี ๒๕๕๐			
กรมศิลปากร			
แบบที่จะจัดสร้าง (AS.2)			
วันที่	มาตราส่วน	แผ่นที่	จำนวนแผ่น
10-10	1:10	10	11
สำนักโบราณคดี			
กรมศิลปากร			

แปลนรูปตัด
มาตราส่วน 1:10

รูปตัด
มาตราส่วน 1:10

รูปด้าน
มาตราส่วน 1:10

ผังชั้น

ผู้ปฏิบัติงาน

ส่วนเขียนแบบ

จ.ล.วิชา	นายปราน ชอนดา
สถาปนิก	นายสมร ศิลาพันธ์
วิศวกร	นายไพบรณ ชลวรินทร์
นักโขนานศิลป์	นายจตุรนต์ วัฒนศิริ
เขียนแบบ	นายสมร ศิลาพันธ์
ค.ต.ต.	

คณะกรรมการตรวจการจ้าง

ประธานกรรมการ	นายสุวิทย์ รุ่งมงคล	
กรรมการ	นายวิเศษ ศรีบ้าน	
กรรมการ	นายสุวิทย์ รุ่งมงคล	
กรรมการและสถาปนิก	นายวิเศษ ศิลาพันธ์	

ชื่อแบบ

นางชงใจ	
นางชงใจ	
สถาปนิก	
นักโขนานศิลป์	
วิศวกร	
นักโขนานศิลป์	

ตรวจ/เห็นชอบ

สถาปนิก	นายสุวิทย์ รุ่งมงคล	
นักโขนานศิลป์	นายวิเศษ ศิลาพันธ์	
วิศวกร	นางชงใจ ชลวรินทร์	
นักโขนานศิลป์	นายสุวิทย์ รุ่งมงคล	
นักโขนานศิลป์	นายสุวิทย์ รุ่งมงคล	

ผู้อนุมัติ

ผู้อนุมัติ	นายสุวิทย์ รุ่งมงคล	
------------	---------------------	--

โครงการอนุรักษ์โบราณสถานและวัตถุทางประวัติศาสตร์ ประจำปี ๒๕๕๐

แบบสถาปัตย์ (รูป.๑.1)

วันที่	หน้างาน	แผ่นที่	จำนวนแผ่น
10-11	1:10	11	11

สำนักโบราณคดี

กรมศิลปากร

วัดเจ้าท่า

ฟ้างหุ่นส่วนจำกัด ธงชัย กายเพชร